

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี เพื่อประมวลผล โดยพิจารณาถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ภาวะคุกคามของพื้นที่เนื่องมาจากปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อสร้างแนวทางการวางผังกายภาพ เพื่อการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

- 4.1 ประวัติและความเป็นมาของพื้นที่
- 4.2 ลักษณะทางกายภาพภายในพื้นที่ และพื้นที่ข้างเคียง
 - 4.2.1 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร
 - 4.2.2 รูปแบบโครงข่ายการสัญจร
 - 4.2.3 โครงสร้างสถาณูปโภค-สาธารณูปการ
 - 4.2.4 สภาพพื้นที่ชุมชน และพื้นที่ว่าง
 - 4.2.5 รูปแบบศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงพื้นที่
 - 4.2.6 รูปแบบสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมบริเวณพื้นที่
- 4.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมภายในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง
 - 4.3.1 ลักษณะทางสังคม
 - 4.3.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - 4.3.3 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

4.1.1 ประวัติและความเป็นมาของพื้นที่

พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ถนนบุรี ตั้งอยู่ในเขตบางพลัดซึ่งมีพัฒนาการยาวนานมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเมืองธนบุรีเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญเพื่อป้องกันข้าศึกที่มาจากทะเลด้านอ่าวไทย เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้ชนิดต่าง ๆ ที่มีรสชาติดี จนเกิดชุมชนริมน้ำและชุมชนชาวสวนขึ้นในบริเวณพื้นที่

ปีพุทธศักราช 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงตั้งกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวงของประเทศ โดยที่มีพระราชวังและสถาบันสำคัญทั้งหลายตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยในเขตบางกอกใหญ่เป็นที่ตั้งของพระราชวังและชนชั้นเจ้านาย ส่วนบ้านเสนาบดีรวมถึงพระราชนิเวศเดิมของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกอยู่ในเขตพื้นที่เขตบางกอกน้อย(เดิมเขตบางพลัด แขวงบางยี่ขันอยู่ในเขตบางกอกน้อย) ส่วนพื้นที่รอบนอกของบริเวณเป็นย่านที่พักอาศัยของขุนนางและประชาชนทั่วไป ดังปรากฏวัดที่สร้างโดยเหล่าขุนนางในราชสำนัก เช่น วัดคฤหบดี วัดดาวดึงษาราม และบางส่วนของชุมชนเป็นประชาชนที่อพยพมาเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาแตก ต่อมาพื้นที่ในบริเวณนี้จึงได้ชื่อว่า เขต“บางพลัด” คือ “บางพลัดถิ่น” ชุมชนที่เกิดขึ้นมาในบริเวณในยุคนั้นปัจจุบันคือชุมชนบ้านปูน ดังปรากฏหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งที่เกี่ยวกับความเป็นมาของบ้านปูนคือ เรื่อง บ้านปูนบางยี่ขัน ชุมชนโบราณสมัยกรุงธนบุรี โดยพลโทสุรเสฏฐ รามสมภพ ได้กล่าวไว้ว่า บ้านปูน วังหลัง เป็นคนละแห่งกับบ้านปูนบางยี่ขัน สันนิษฐานว่า บ้านปูนวังหลัง เคยเป็นหมู่บ้านที่มีการทำปูนกินกับหมากหรือปูนแดงมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ทำเลที่ตั้งด้านทิศเหนือจรดวัดคฤหบดี ทิศใต้จรดคลองบางยี่ขัน ทิศตะวันออกจรดแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกจรดตลาดใหม่ บ้านปูนเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของกรุงเทพฯ เพราะติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีคลองบางยี่ขันที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำทำให้สะดวกในการติดต่อค้าขายและขนส่ง อาชีพหลักของชาวบ้านปูน คือ ทำสวน ปลูกต้นหมาก ทำปูนแดงที่ใช้กินหมาก และค้าขายปูน จึงเป็นที่มาของชื่อชุมชนนี้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวบ้านปูนตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณวังของเจ้านายหลายพระองค์ เมื่อเผ่าหินทำปูนก็เกิดควันคูล้งรบกวนเจ้านายเหล่านั้น ชาวบ้านจึงพากันอพยพไปอยู่บางยี่ขันโดยบริเวณพื้นที่ยังคงเป็นชุมชนที่เกาะตัวตามคลองและแม่น้ำลำคลอง เป็นชุมชนริมน้ำและชุมชนชาวสวน

ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการย้ายราชธานีมายังฝั่งพระนคร แต่การเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อพื้นที่เป็นอย่างมากคือ การก่อตั้งโรงสุราบางยี่ขันในสมัยรัชกาลที่ 1 ซึ่งถือเป็นโรงเหล้าของรัฐบาลที่เก่าแก่ที่สุดตั้งอยู่ที่ปากคลองบางยี่ขัน ริมน้ำเจ้าพระยา แขวงบ้านปูน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นโรงงานที่มีประวัติเก่าแก่ และมีชื่อเสียงตั้งแต่ครั้งเริ่มสร้างกรุงเทพมหานคร ผลิตเหล้าโรงหรือเหล้าขาวออกจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้แก่ กลุ่มคนที่อพยพลงมาจากอยุธยา เป็นกลุ่มเก่าแก่ดั้งเดิมอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มบุกเบิกและก่อร่างสร้างตัวของบ้านปูน และกลุ่มคนที่เข้าไปอยู่ในบ้านปูนบางยี่ขัน นอกจากกลุ่มบุกเบิกข้างต้นแล้ว กลุ่มที่เข้าไปอยู่เมื่อประมาณ 70 ปีหรือนานกว่านั้น ส่วนกลุ่มหลัง เป็นกลุ่มที่เข้าไปอยู่ในภายหลัง บางกลุ่มก็ไปรวมกับกลุ่มเดิมในฐานะเครือญาติหรือมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวและเพื่อนฝูง บางกลุ่มไปอยู่เป็นอิสระเพื่อประกอบอาชีพของตน เช่น ค้าขาย ทำราชการ และเป็นลูกจ้าง คือกลุ่มคนที่ย้ายเข้ามาพร้อมกับการเกิดของโรงสุราบางยี่ขัน ต้นรัชกาลที่ 2 คนจีนกลุ่มแรกนี้มีอาชีพเป็นคนงาน (จับกัง) ในโรงงานต้มกลั่นสุรา โรงงานสุราสืบทอดจากบรรพบุรุษของตน บางคนก็แยกไปประกอบอาชีพอิสระ เช่น ค้าขาย รับจ้างทั่วไป มีอาชีพควบคู่กับการทำโรงงานสุราคือ จัดตั้งโรงผั้นสำหรับบริการคนงานโรงงาน

สุราและคนอื่น เป็นอาชีพสำคัญของคนจีนในบ้านปูนอีกอย่างหนึ่ง ทำให้ชุมชนในบริเวณนี้ขยายไปเชื่อมต่อกับชุมชนชาวสวนเดิมโดยรอบ เช่นชุมชนวัดดาวดึงษ์ ชุมชนวัดคฤหบดี เป็นต้น

ภาพที่ 4.1 แสดงลักษณะของการอยู่อาศัยที่สัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลองบริเวณเดียวกับพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนเก่าที่มีการรวมตัวกันมานาน มีความสัมพันธ์และมีกิจกรรมร่วมกันในลักษณะประเพณี เช่น การทำบุญที่วัด การจัดตั้งศาลาโรงธรรม ฯลฯ ส่วนใหญ่คนในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ และมีผู้นับถือศาสนาอิสลามและคริสต์เป็นส่วนน้อย ในฝั่งธนบุรีนั้นมีชาวจีนมากมายมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ในย่านนี้ยังมีของกลุ่มคนอีกเชื้อสายหนึ่งคือ มุสลิม โดยชุมชนมุสลิมในธนบุรีตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่บริเวณบางอ้อ เขตบางพลัด เรื่อยลงมาทางใต้

ปีพ.ศ.2431 รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชประสงค์ให้สร้างโรงพยาบาลศิริราช (อยู่ในเขตวังหลัง) และ ปีพ.ศ.2464 รัชกาลที่ 6 ได้เปิดสถานีรถไฟธนบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญในการเชื่อมสู่ภาคใต้และภาคตะวันตกของประเทศ ทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์รวมของผู้ที่เดินทางผ่านเข้าออกเมืองหลวง ต่อมาปีพ.ศ.2475 รัชกาลที่ 7 ได้ทรงสร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พร้อมทั้งวางแผนสร้างถนน ทางฝั่งตะวันตกอีก 10 สายเพื่อรองรับระบบการจราจรให้สะดวกยิ่งขึ้น ถนนที่สำคัญได้แก่ ถนนอิสรภาพ ถนนพรานนก และถนนอรุณอมรินทร์ พ.ศ.2492 มีการสร้างถนนจรัญสนิทวงศ์ เป็นถนนในแนวเหนือใต้เข้าสู่พื้นที่เขตบางเขิน ซึ่งเป็นถนนที่ผ่านเข้า 2 ข้างทางเป็นสวน ซึ่งในระยะนี้ได้มีการตัดถนนซอยย่อยเข้าสู่วัดและพื้นที่สำคัญ

ปีพ.ศ.2501 ได้มีการเปิดใช้สะพานกรุงธนและถนนราชวิถี เชื่อมต่อกับถนนจรัญสนิทวงศ์ เกิดเป็นชุมชนใหม่ขึ้นทางตอนบน ต่อมาในปี พ.ศ.2504 ได้มีการเกิดขึ้นของปากคลองตลาดและสถานีขนส่งสายใต้ จึงมีการขยายตัวอย่างสูง โดยมีการตั้งถิ่นฐานมากขึ้น เริ่มมีการตัดถนนซอยมากมายเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปีพ.ศ.2516 ได้มีการเปิดใช้สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า สะพานอรุณอมรินทร์ และเกิดถนนพระปิ่นเกล้าเชื่อมต่อ

ถนนจรัญสนิทวงศ์ในแขวงบางยี่ขันนับเป็นการเปิดพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อกับพื้นที่สำคัญใจกลางเมืองพระนครในบริเวณนี้จึงเกิดอาคารพาณิชย์กรรมขึ้นอย่างมาก

ปีพ.ศ. 2541 มีการก่อสร้างสะพานพระราม 8 ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อเชื่อมต่อกับถนนวิสุทธิกษัตริย์กับถนนอรุณอมรินทร์ อันเป็นส่วนหนึ่งของพระราชดำริเพื่อบรรเทาการจราจรภายในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ให้ระบายออกสู่อำเภอธนบุรีให้สะดวกรวดเร็วขึ้น จึงมีการเปิดพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณต่อเนื่องกับพื้นที่ได้สะพานให้เป็นพื้นที่สาธารณะระดับเมืองที่ประชาชนจะเข้ามาใช้พักผ่อนได้ พื้นที่สะพานพระราม 8 ธนบุรีเป็นพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของกรุงเทพฯ มีมุมมองสำคัญสู่สิ่งก่อสร้างสำคัญทางประวัติศาสตร์หลายแห่งของกรุงรัตนโกสินทร์ได้ เช่น บ่อมพระสมุเฑาะว์ วังบางขุนพรหม อาคารโดมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สะพานพระปิ่นเกล้า ฯลฯ นอกจากนี้แล้วภายในพื้นที่เองก็มีประวัติที่โดยเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมแห่งแรก ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นมุมมองสำคัญแห่งใหม่ของการสัญจรทางแม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งจากสะพานพระราม 8 ด้วย

พื้นที่ชุมชนดั้งเดิมพบกับความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก เมื่อสะพานพระราม 8 ถูกสร้างขึ้น จนแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2545 เพื่อรองรับและบรรเทาปัญหาจราจรจากสะพานพระปิ่นเกล้า โครงสร้างทางยกระดับขนาดใหญ่ของสะพานฯ ตัดผ่านบริเวณชุมชนบ้านปูนในแนวตะวันออกเฉียงใต้สู่ตะวันตกเฉียงเหนือ ก่อนที่จะเลี้ยวทำมุม 90 องศาไปบรรจบถนนอรุณอมรินทร์เพื่อไปตัดกับสะพานปิ่นเกล้าทางทิศตะวันตก ศักยภาพการเข้าถึงในระดับเมืองที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่เอื้อให้เกิดความสะดวกต่อระบบการสัญจรภายในมากนัก เนื่องจากเป็นทางยกระดับและทางคู่ขนานก็เป็นทางสัญจรของยานพาหนะที่มีความเร็วสูง ยากต่อการเลี้ยวเข้าสู่พื้นที่ชุมชนภายใน

ปีพ.ศ. 2547 ในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างเขื่อนริมแม่น้ำเจ้าพระยา ลานทางเดินสาธารณะริมน้ำ อาคารพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 8 อาคารพิพิธภัณฑ์พระราม 8 ซึ่งแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2548 เกิดเป็นพื้นที่สาธารณะระดับเมือง ที่ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและจัดกิจกรรมสำคัญเช่น ในเทศกาลปีใหม่ ลอยกระทง ตลอดจนงานเฉลิมฉลองต่างๆ ในระดับเมือง

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพื้นที่จากการตั้งถิ่นฐานของที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำลำคลอง (Linear Riverside Settlement) ซึ่งใช้การคมนาคมทางน้ำที่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งเป็นการเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำสวนผลไม้ จนมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญคือการเกิดขึ้นของอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงงานสุราบางยี่ขัน นอกเหนือจากอาชีพทำปูนเดิมในชุมชนบ้านปูน ต่อมาพื้นที่ได้ผลกระทบจากการเกิดขึ้นของสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น โรงพยาบาลศิริราช สถานีรถไฟบางกอกน้อย สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า และถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้าเชื่อมเข้าสู่ใจกลางพระนคร การตั้งถิ่นฐานเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปสู่ลักษณะของการกระจุกตัว (Cluster Settlement) เริ่มมีอาคารพาณิชย์กรรมเกิดขึ้นจนพื้นที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นในระดับเมืองจากการเกิดขึ้นของสะพานพระราม 8 และพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่ระดับเมือง ที่เชิงสะพาน ซึ่งทำให้พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 นี้ถูกยกระดับให้มีความสำคัญในระดับเมืองในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.2 ภาพถ่ายทางอากาศ บริเวณย่านบางยี่ขันซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสะพานพระราม 8 พ.ศ.2516
(ที่มา : กรมแผนที่ทางทหาร, 2516)

ภาพที่ 4.3 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณย่านบางยี่ขันซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสะพานพระราม 8 พ.ศ.2543
(ที่มา : กรมแผนที่ทางทหาร, 2543)

ภาพที่ 4.4 ภาพถ่ายทางอากาศ บริเวณย่านสะพานพระราม 8 พ.ศ.2548 (ที่มา : 0www.google.earth.com, 2550)

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในบริเวณพื้นที่

กลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณย่านพระราม 8 แต่ดั้งเดิม

อาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มคนที่อพยพลงมาจากอยุธยา เป็นกลุ่มเก่าแก่ดั้งเดิมอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มบุกเบิกและก่อสร้างตัวของบ้านปูนบางยี่ขัน

- กลุ่มคนที่เข้าไปอยู่ในบ้านปูนบางยี่ขัน(แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัดปัจจุบัน) นอกจากกลุ่มบุกเบิกข้างต้นแล้ว กลุ่มที่เข้าไปอยู่เมื่อประมาณ 70 ปีหรือนานกว่านั้น

- กลุ่มหลัง เป็นกลุ่มที่เข้าไปอยู่ในภายหลัง บางกลุ่มก็ไปรวมกับกลุ่มเดิมในฐานะเครือญาติหรือมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวและเพื่อนฝูง บางกลุ่มไปอยู่เป็นอิสระเพื่อประกอบอาชีพของตน เช่น ค้าขาย ทำราชการ และเป็นลูกจ้าง เป็นต้น

กลุ่มคนจีน ซึ่งอาจแยกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ส่วนใหญ่น่าจะเข้าไปอยู่พร้อม ๆ กับการตั้งโรงงานสุรา เมื่อประมาณต้นรัชกาลที่ 2 คนจีนกลุ่มแรกนี้มีอาชีพเป็นคณงาน (จับกัง) ในโรงงานต้มกลั่นสุรา มีหัวหน้าควบคุมและขึ้นอยู่ในบังคับบัญชาของนายอากร ที่รับผูกขาดการทำและจำหน่ายสุราโดยเสียค่าอากรสุราให้รัฐบาล ต่อมาภายหลังเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้ว รัฐบาลได้ ยกเลิกการผูกขาดต้มกลั่นและจำหน่ายสุราโดยให้กรรมสรรพสามิตไปควบคุม แต่คนจีนที่เป็น หัวหน้าหรือนายอากรที่ผูกขาดเรื่องสุราก็ยังปฏิบัติงานต่อไปโดยแปรสภาพเป็นข้าราชการในสังกัดกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง

กลุ่มหลัง บางคนก็เป็นลูกหลานของคนจีนกลุ่มแรก ดังนั้นจึงมักจะทำงานในโรงงานสุราสืบทอดจากบรรพบุรุษของตน บางคนก็แยกไปประกอบอาชีพอิสระ เช่น ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ในกลุ่มหลังที่ใกล้ชิดกับกลุ่มแรกนี้มีอาชีพควบคู่กับการทำโรงงานสุราคือ จัดตั้งโรงปั่นสำหรับบริการคนงานโรงงานสุราและคนอื่น เป็นอาชีพสำคัญของคนจีนในบ้านปูนอีกอย่างหนึ่ง

4.1.2 อาคาร สถานที่ และชุมชนที่มีความสำคัญในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

บ้านบางยี่ขัน สร้างขึ้นราวปลายรัชกาลที่ 5 ต่อต้นรัชกาลที่ 6 รูปแบบอาคารเป็นสถาปัตยกรรมโคโลเนียลที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะ ตัวอาคารเป็นคอนกรีตสองชั้นรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวขนานไปกับลำน้ำเจ้าพระยา ด้านหน้าอาคารมีบันไดหินอ่อนขึ้นลงทั้งปีกซ้ายและขวา บ้านบางยี่ขันเดิมเป็นบ้านของขุนนางไทยเชื้อสายจีน คือ อำมาตย์เอกพระยาชลภูมิพานิช (ไค้ต๊ัก) และคุณหญิงส่วน อดีตข้าหลวงของสมเด็จพระพันปีหลวงในรัชกาลที่ 5 ต่อมาท่านทั้งสองได้ยกให้บุตรชาย คือ นายปานจิตต์ อนุเวทนิชย์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดธนบุรีและจังหวัดพระนคร ซึ่งได้ขายต่อให้แก่ผู้ดูแลมัสยิดปากคลองบางกอกน้อย เพื่อใช้เป็นอาคารโรงเรียนราชการุณ เนื่องจากอาคารเรียนเดิมในบริเวณมัสยิดถูกระเบิดทำลายเมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงเรียนราชการุณดำเนินกิจการเรื่อยมาจนปิดตัวลงในปี พ.ศ. 2521 ปัจจุบันอาคารหลังนี้อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการมูลนิธิมุสลิมกรุงเทพ-วิทยาพาน

คลองบางยี่ขัน เป็นคลองอยู่ด้านใต้ของบ้านปูน ปากคลองอยู่ที่แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกไปบรรจบคลองบางบำหรุ เป็นคลองที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สงวนไว้เมื่อ พ.ศ. 2510 แต่ในปัจจุบันคลองบางยี่ขันตื้นเขินไม่สามารถใช้สัญจรได้เหมือนเดิม ในบางส่วนของลำคลองยังมีเรือเอี่ยมจุนจอดปักหลักเป็นที่อยู่อาศัย ในปัจจุบันสำนักการระบายน้ำได้สร้างเขื่อนและขุดลอกคลองทำให้มีลักษณะเป็นแนวเขื่อนแข็งกระด้างและมีน้ำคัล้ำสีดำ เนื่องจากเป็นทางระบายน้ำเสียลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

โรงงานสุราบางยี่ขัน สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถือเป็นโรงเหล้าของรัฐบาลที่เก่าแก่ที่สุด แต่เดิมการผลิตเหล้านั้น รัฐบาลเป็นผู้ให้สัมปทานผูกขาดตั้งโรงต้มกลั่นสุราแก่เจ้าภาษีนายอากร ก่อนจะล้มเลิกระบบเดิมและโอนให้กับกรมสรรพสามิตดูแล ใน พ.ศ. 2474 หลังจากนั้นปี พ.ศ. 2485 ได้ยกไปขึ้นกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเพิ่งตั้งขึ้นและเปิดให้เอกชนประมูลสัมปทานการผลิตสุรานับแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งมีเพียงสองบริษัทใหญ่ คือ บริษัท สุรามหาคุณ จำกัด และบริษัทสุรามหาราชฎา จำกัด เป็นผู้ได้รับสัมปทาน ปัจจุบันโรงงานสุราบางยี่ขันไม่ได้ผลิตสุราอีก แต่ใช้เป็นเพียงโกดังเก็บเหล้าที่ผลิตเพื่อจัดส่งจำหน่ายต่อไป และเมื่อมีการก่อสร้างสะพานพระราม 8 อาคารหลายหลังในบริเวณโรงเหล้าเก่าแก่แห่งนี้ก็ได้ถูกรื้อถอนไปในที่สุด

ชุมชนบ้านปูน ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาในบริเวณประกอบไปด้วยบ้านทรงไทยและเรือนปั้นหย่า ในแขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด “ชุมชนบ้านปูน” ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในพงศาวดารสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี โดยชุมชนมาตั้งรกรากอยู่ระหว่างโรงพยาบาลศิริราชและวัดระฆัง

ชุมชนบ้านปูนมีทำเลที่ตั้งด้านทิศเหนือจรดวัดคฤหบดี ทิศใต้จรดคลองบางยี่ขัน ทิศตะวันออกจรดแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกจรดตลาดใหม่ บ้านปูน เป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของกรุงเทพฯ ในอดีตเพราะติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีคลองบางยี่ขันที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำทำให้สะดวกในการติดต่อค้าขายและขนส่ง

อาชีพหลักของชาวบ้านปูน คือ ทำสวน ปลูกต้นหมาก ทำปูนแดงที่ใช้กินหมาก และค้าขายปูน จึงเป็นที่มาของชื่อชุมชนนี้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวบ้านปูนตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณวังของเจ้านายหลายพระองค์ เมื่อเผ่าหินทำปูนก็เกิดควันคูล้งรบกวนเจ้านายเหล่านั้น ชาวบ้านจึงพากันอพยพไปอยู่บางยี่ขัน

จะเห็นได้ว่า ที่ตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านปุน เป็นทำเลที่เหมาะสม ด้านหนึ่งติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา เรือทอนจะได้รับน้ำอย่างอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งการติดต่อคมนาคมค้าขายก็สะดวก ด้วยมีคลองบางยี่ขัน เชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปถึงสวนผลไม้

ภาพที่ 4.5 ภาพอาคารศาลาโรงธรรม ชุมชนบ้านปุน

ศาลาโรงธรรม เรียกว่า ศาลากลางบ้านหรือศาลากลาง ย่าน ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมของคนไทยในสมัยโบราณ มักจะสร้าง ศาลาโรงธรรมไว้เป็นศูนย์กลางชุมชน โดยนิมนต์พระจากวัดต่าง ๆ มาทำบุญโดยเปลี่ยนเวียนกันไปตามวัดต่าง ๆ

มีเรื่องเล่ากันว่าแต่ก่อนเคยมีเรือชะล่า (เป็นเรือขุด แต่ ว่ามีเก๋ง) เป็นเรือเก๋งสี่แจวที่บรรพบุรุษของชาวบ้านปุนใช้หลบหนี มาจากกรุงศรีอยุธยาอยู่ใต้ถุนศาลา ปัจจุบันไม่ทราบว่าจะสูญ หายไปแล้ว

ช่วงที่ศาลาทอดไหม ชาวบ้านได้ร่วมมือกันบูรณะให้อยู่ในสภาพดี ในสมัยก่อนเคยมีศาลาโรงธรรมอยู่ตามหมู่บ้านใน กรุงเทพฯ ประมาณ 7 แห่ง แต่ในปัจจุบันชาวบ้านปุนกล่าว อย่างภาคภูมิใจว่าเหลือศาลาโรงธรรมที่บ้านปุนเพียงแห่งเดียว เท่านั้น

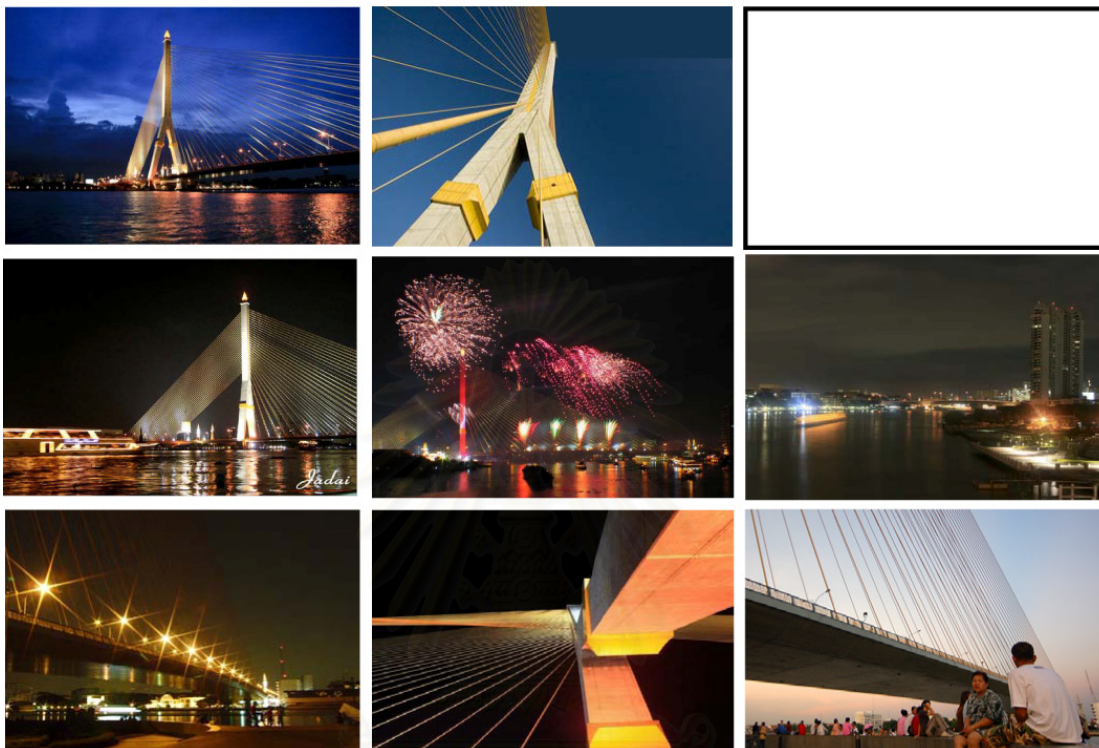
รูปด้านด้านหน้าของศาลาโรงธรรม

บรรยากาศภายในศาลาโรงธรรม

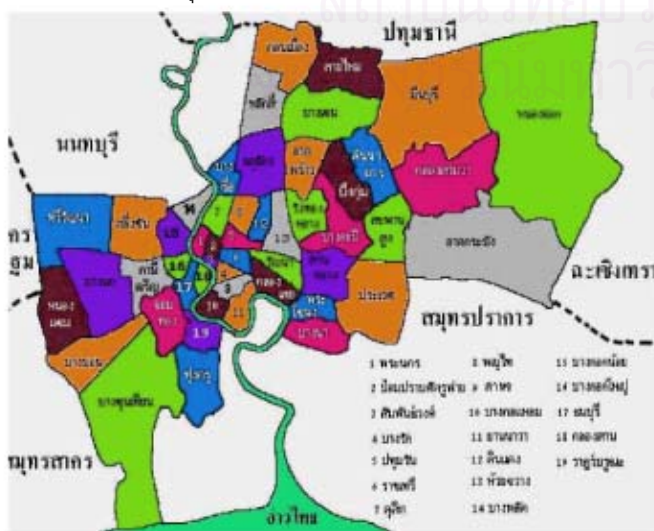
4.2 ลักษณะทางกายภาพภายในพื้นที่ และพื้นที่ข้างเคียง

พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ถนนปรี ตั้งอยู่ในแขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร(แผนที่ 4.1) โดยจะครอบคลุม ในรัศมีระยะการเดินเท้า 800 เมตร (ประมาณ 10 นาทีของการเดินเท้า) จากสวนสาธารณะบริเวณเชิงสะพานพระราม 8 ซึ่งถือว่าครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างสะพาน และจะได้ประโยชน์จากการฟื้นฟูบูรณะโดยพัฒนาเชื่อมโยงสู่พื้นที่สาธารณะบริเวณเชิงสะพาน 8

ภาพที่ 4.6 ทัดเนียบภาพโดยรวมบริเวณสะพานพระราม 8 (ที่มา : www.multiply.com)

เขตการปกครองกรุงเทพมหานคร

การแบ่งแขวงในพื้นที่เขตบางพลัด

แผนที่ 4.1 การแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครและในเขตบางพลัด(ที่มา : www.bma.or.th)

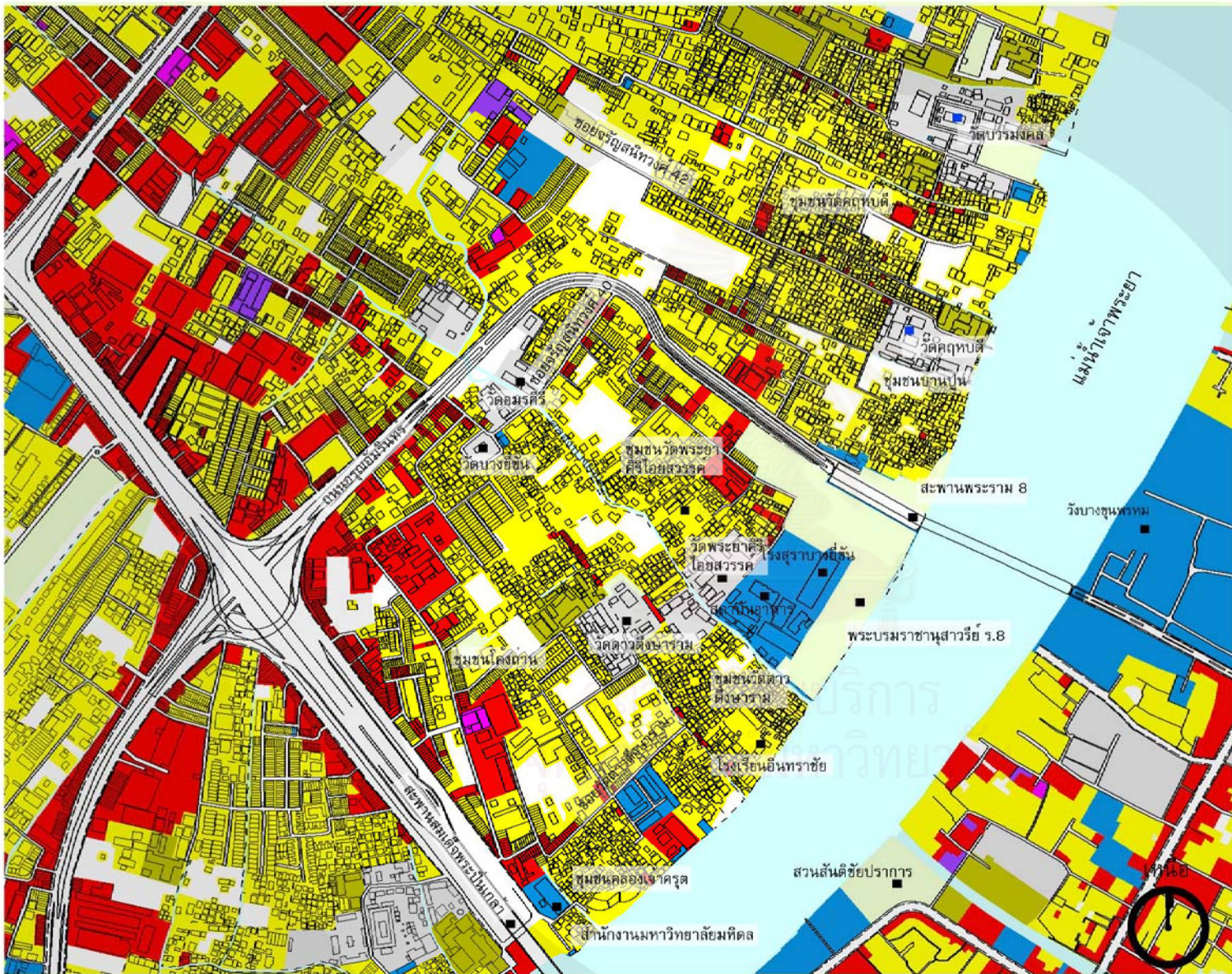
ภาพที่ 4.6 ขอบเขตและทัศนียภาพบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี(ที่มา:กรุงเทพมหานคร)

สภาพทางภูมิศาสตร์

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัดมีพื้นที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาภาคกลาง บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา อดีตพื้นที่มีทั้งสวนและป่าหนาแน่น แต่ปัจจุบันมีการปลูกสร้างอาคาร บ้านเรือน และถนน ตรอก ซอย มากจนเกือบจะไม่มีสภาพของสวนและป่าอีก ซึ่งในบริเวณมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขัง และมีลำคลองจำนวนมาก คลองที่สำคัญได้แก่ คลองบางยี่ขัน อยู่ด้านใต้ของบ้านปูน บริเวณปากคลองเริ่มตั้งแต่แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกไปบรรจบคลองบางบำหรุ เป็นคลองที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สงวนไว้เมื่อ พ.ศ. 2510 แต่ในปัจจุบันคลองบางยี่ขันต้นเขินไม่สามารถใช้สัญจรได้เหมือนเดิม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
 URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
 AREA, THONBURI

- การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย
- การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
- การใช้ที่ดินประเภทสาธารณสุขและคลังสินค้า
- การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ
- การใช้ที่ดินประเภทสถาบันศึกษา
- การใช้ที่ดินประเภทศาสนา
- การใช้ที่ดินประเภทที่โล่งและที่รกร้างเปล่า

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.3 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
 URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
 AREA, THONBURI

- การใช้อาคารประเภทที่อยู่อาศัย
- การใช้อาคารกึ่งที่อยู่อาศัยหรือพาณิชย์กรรม
- การใช้อาคารประเภทพาณิชย์กรรม
- การใช้อาคารประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
- การใช้อาคารประเภทสถาบันราชการ
- การใช้อาคารประเภทสถาบันศึกษา
- การใช้อาคารประเภทศาสนา
- อาคารที่ไม่มีการใช้ประโยชน์

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.4 การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

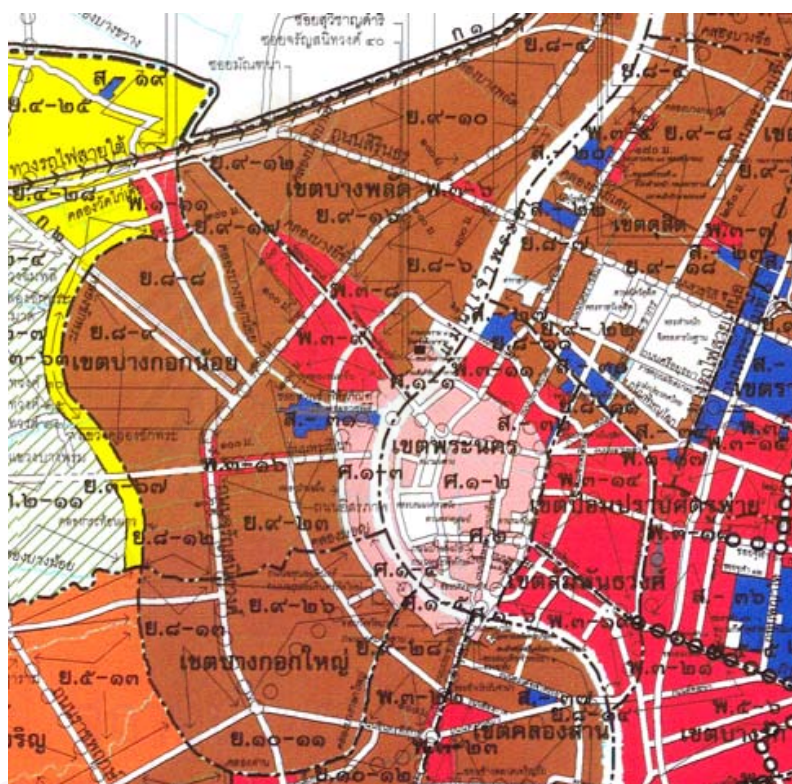

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่

4.2.1 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ประโยชน์อาคาร

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 414 (พ.ศ. 2542)(แผนที่ 4.5) ออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ระบุพื้นที่ที่ศึกษาเป็นการใช้ประโยชน์ประเภทที่พักอาศัยหนาแน่นมาก ซึ่งหมายถึงการอนุญาตให้พื้นที่ที่มีการพัฒนาเป็นที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นประชากร 80-120 คน/ไร่ และได้ระบุพื้นที่ในส่วนของชุมชนวัดดาวดึงษาราม เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หักต้ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยว พาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เท่านั้น ดังนั้นจึงห้ามการอยู่อาศัยและพาณิชยกรรมประเภทอาคารใหญ่หรืออาคารสูง

แผนที่ 4.5 ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2549

(ที่มา : กรุงเทพมหานคร, 2549)

จากรูปแบบประโยชน์การใช้ที่ดินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน(แผนที่ 4.1)จากการสำรวจสภาพเบื้องต้นพบว่าพื้นที่ที่มีบ้านพักอาศัยขนาดเล็กมีความสูงเฉลี่ย 1-2 ชั้น มีอาคารชุดประเภทอพาร์ทเมนท์อยู่บ้าง และเนื่องจากเกิดความสะดกในการติดต่อระหว่างพื้นที่นี้กับพื้นที่ตอนในของกรุงเทพมหานคร อาจส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการพักอาศัยขึ้นได้อีก แต่อย่างไรก็ตามจำนวนความหนาแน่นของประชากรในเขตอาจลดลงอีกเนื่องมาจากปัญหาน้ำท่วมและความเสื่อมโทรมของพื้นที่

การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่จากการสำรวจแสดงในแผนที่ 4.4) มีรายละเอียดดังนี้

พาณิชยกรรม อาคารสำนักงานและการค้าอาหาร รวมถึงสถานบันเทิงริมถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า รวมทั้งพื้นที่บริเวณถนนอรุณอมรินทร์ที่สร้างมาบรรจบกับสะพานพระราม 8 มีการใช้งานเป็นอาคารสำนักงานและค้าขายประปราย

พาณิชยกรรม-พักอาศัย ได้แก่อาคารบริเวณริมถนนอรุณอมรินทร์ และริมทางเดินหลักของชุมชน เช่น ซอยวัดดาวดึงษาราม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านค้าย่อย ค้าขายของเบ็ดเตล็ด

พักอาศัย ได้แก่ บ้านเรือนชุมชนต่างๆ ในย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี ได้แก่บริเวณชุมชนวัดดาวดึงษาราม ชุมชนบ้านปูน ชุมชนคลองเจ้าครุฑ ชุมชนวัดพระยาศิริไอยสวรค์ ชุมชนโค้งถ่าน และอาคารพักอาศัยของข้าราชการ ได้แก่ อาคารพักอาศัยของตำรวจและครอบครัวสถานีตำรวจบางเขิน สถานีตำรวจดับเพลิงวัดบวรมงคล และอาคารชุดพักอาศัยรัตนโกสินทร์คอนโดมิเนียม ริมน้ำเจ้าพระยา และอาคารเช่าพักอาศัยริมถนนสายหลัก

สถานที่ราชการ ได้แก่ สถานีตำรวจบางเขิน สถานีตำรวจบวรมงคล สถานีตำรวจดับเพลิงบวรมงคล และสถาบันอาหาร

คลังสินค้าและสถานบริการ ในบริเวณพื้นที่มีโรงงานและอาคารคลังสินค้าในบริเวณริมถนนสายหลัก อยู่ประปราย

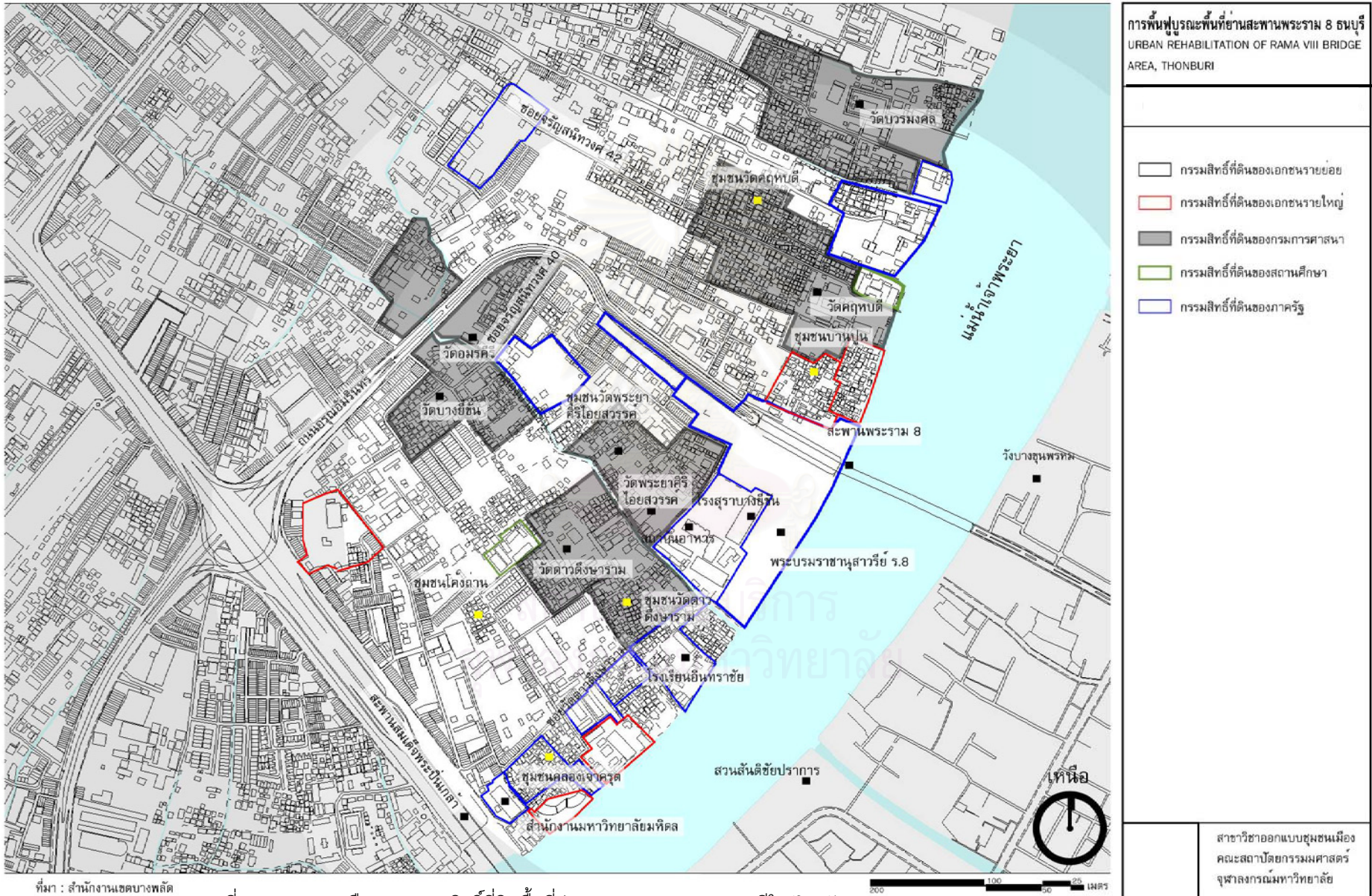
สถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบางเขินสงเคราะห์ โรงเรียนอนุบาลศิริมงคลศึกษา โรงเรียนทิวไผ่งาม โรงเรียนศรีอุทัย โรงเรียนคฤหบดี โรงเรียนวัดบวรมงคล และมหาวิทยาลัยมหิดล ริมถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า

สถาบันศาสนา ในพื้นที่มีวัดอยู่หลายแห่งซึ่งอยู่ในบริเวณริมคลองบางเขิน และริมแม่น้ำเจ้าพระยา

สวนสาธารณะ ได้แก่สวนสาธารณะระดับเมือง ได้แก่ สวนเฉลิมพระเกียรติ 8 ไต้สะพานพระราม 8 ซึ่งเป็นสวนสาธารณะใจกลางพื้นที่ อีกทั้งยังมีพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่กระจายตัวอยู่ในชุมชนและวัดในบริเวณพื้นที่

อาคารและพื้นที่ที่รกร้างไม่มีการใช้งาน ได้แก่อาคารโรงงานอุตสาหกรรมเก่า ได้แก่ โรงผลิตสุาบางเขิน เดิมที่ไม่มีการใช้งาน และอาคารโรงงานฟอกหนังวังหลังสี่ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรรมสิทธิ์ที่ดิน

กรรมสิทธิ์ที่ดินในบริเวณพื้นที่ศึกษา แบ่งออกเป็นที่ดินของหน่วยงานราชการ ที่ดินวัด ที่ดินเอกชน (แผนที่ 4.6) มีรายละเอียดดังนี้

ที่ดินราชการ ได้แก่ บริเวณสถานีตำรวจบางยี่ขัน, บริเวณโรงสุราบางยี่ขัน, บางส่วนของชุมชนคลองเจ้าครุฑ บริเวณสวนสาธารณะบริเวณเชิงสะพานพระราม 8, สถาบันอาหาร, บริเวณชุมชนวัดดาวดึงษาราม, โรงฟอกหนังวังหลังลี, สถานีตำรวจดับเพลิงบวรมงคล, สถานีตำรวจบวรมงคล

ที่ดินวัด ได้แก่ บางส่วนของพื้นที่ชุมชนวัดดาวดึงษาราม, ชุมชนวัดพระยาศิริโอยสวรรค์, ชุมชนวัดคฤหบดี, วัดบวรมงคล, ศรีอุทัย

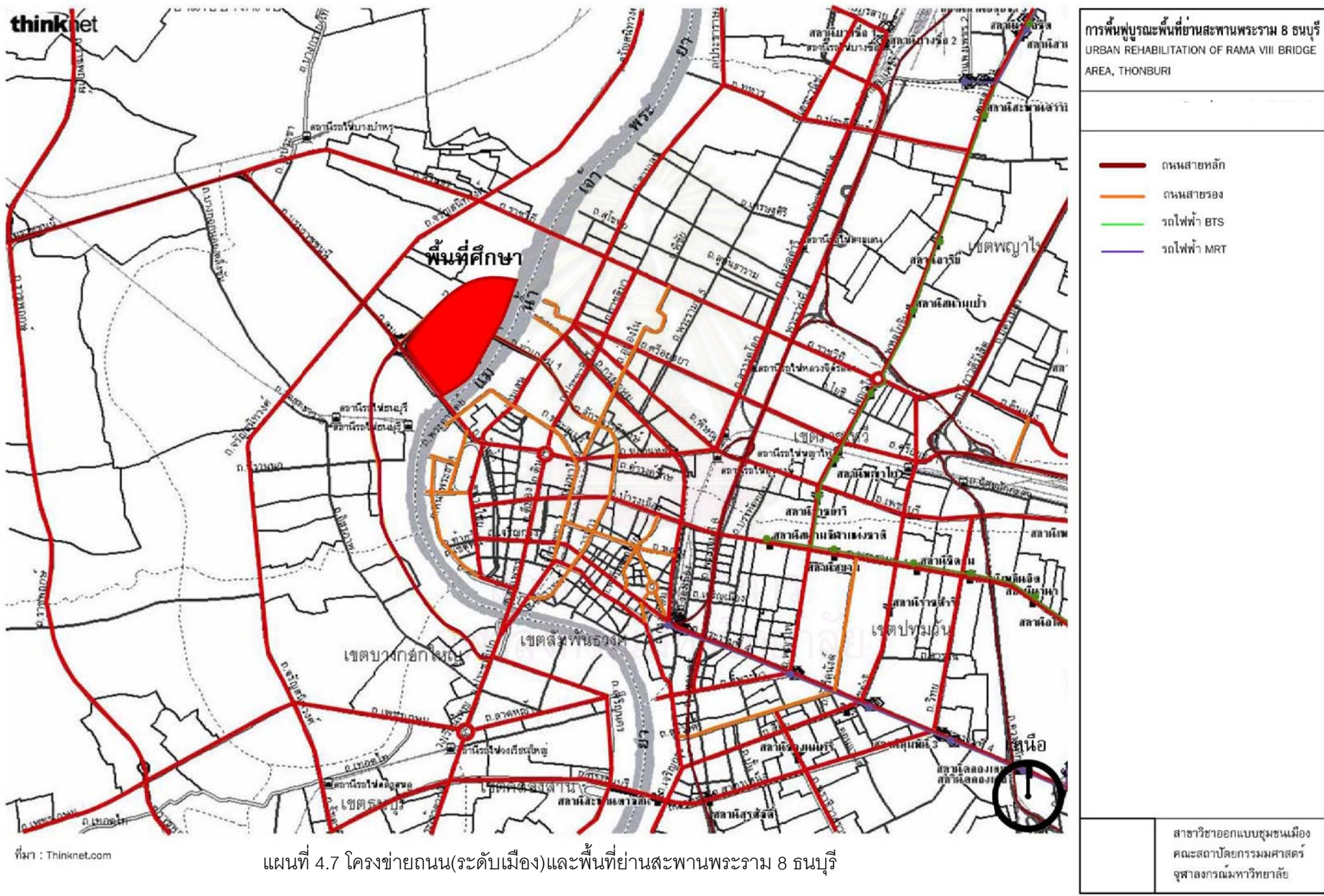
ที่ดินเอกชน ได้แก่ ที่ดินของเอกชนรายใหญ่กระจายตัวอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ทางตอนในบางส่วน ส่วนพื้นที่เอกชนรายย่อย มีอยู่ทั่วไปส่วนใหญ่ถูกพัฒนาเป็นตึกแถว และอาคารพักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม และบ้านเดี่ยว รวมถึงโครงการที่พักอาศัย

ตารางที่ 4.1 การครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินของชุมชนในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

ชื่อชุมชน	ประเภทชุมชน	สถานที่ตั้ง		กรรมสิทธิ์ที่ดิน	เจ้าของที่ดิน
		แขวง	จุดสังเกต		
วัดบวรมงคล	แออัด	บางยี่ขัน	วัดบวรมงคล	ตนเอง,เช่า,บุกรุก	วัดและเอกชน
สะพานไม้	แออัด	บางยี่ขัน	ร.ร.บางยี่ขัน	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน
วัดคฤหบดี	แออัด	บางยี่ขัน	วัดคฤหบดี	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน
บ้านปูน	แออัด	บางยี่ขัน	สวนเฉลิม	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน
วัดพระยาศิริฯ	แออัด	บางยี่ขัน	พระเกียรติ ร.	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน
ศรีอุทัย	แออัด	บางยี่ขัน	8	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน
วัดดาวดึงษาราม	แออัด	บางยี่ขัน	วัดพระยาศิริฯ	ตนเองและเช่า	วัด
โค้งถ่าน	แออัด	บางยี่ขัน	ร.ร.ศรีอุทัย	ตนเองและเช่า	เอกชน
คลองเจ้าครุฑ	แออัด	บางยี่ขัน	วัดดาวดึงษ์ สน.บางยี่ขัน สน.บางยี่ขัน	บุกรุกและเช่า	รัฐและเอกชน

ที่มา : สำนักงานเขตบางพลัด พ.ศ.2550

จากข้อมูลกรรมสิทธิ์ที่ดินพบว่า พื้นที่ศึกษามีการถือครองกรรมสิทธิ์โดยภาครัฐและกรมศาสนาเป็นสัดส่วนที่มากและอยู่ในบริเวณพื้นที่ริมคลองและแม่น้ำเจ้าพระยา รองลงมาคือการถือครองโดยเอกชนรายใหญ่ และรายย่อยกระจายตัวอยู่รอบๆบริเวณพื้นที่และริมถนน จากตารางที่ 4.1 พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่มีการเช่า บุกรุกพื้นที่ของรัฐและวัด(กรมศาสนา) การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ต้องพิจารณาการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ทำให้ทราบถึงความยากง่ายในการผสานประโยชน์ในการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ และลักษณะการฟื้นฟูบูรณะที่สามารถทำให้พื้นที่เกิดความคุ้มค่าจากการลงทุนมากที่สุด

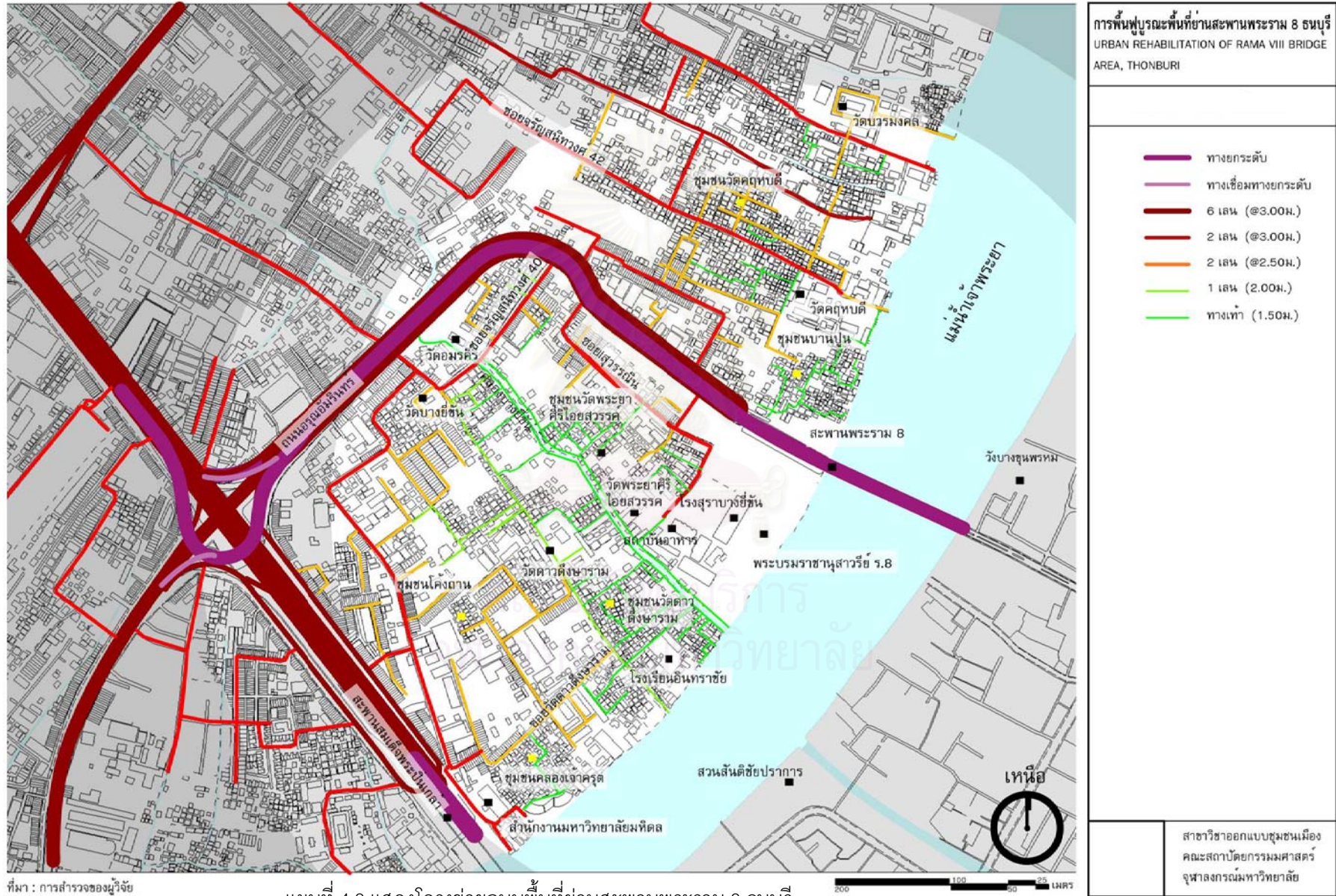

แผนที่ 4.7 โครงข่ายถนน(ระดับเมือง)และพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
AREA, THONBURI

- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- รถไฟฟ้า BTS
- รถไฟฟ้า MRT

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.2 รูปแบบโครงข่ายการสัญจรในพื้นที่

ก. การสัญจรทางบก

แต่เดิมก่อนที่จะมีสะพานพระราม 8 พื้นที่บริเวณแขวงบางยี่ขันเข้าถึงได้ยากสำหรับการสัญจรทางบก มีเฉพาะถนนซอยเล็กๆ และคดเคี้ยวที่มีระยะทางยาวมากแยกจากถนนจรัญสนิทวงศ์ เนื่องจากพื้นที่แถบนี้พัฒนาขึ้นมาจากสวนผลไม้ในอดีต เมื่อเกิดสะพานพระราม 8 และถนนเชื่อมต่อกับพื้นที่หลายเส้นทางซึ่งทำให้พื้นที่และชุมชนภายในโดยรอบเปลี่ยนแปลงไป การเข้าถึงพื้นที่ทางบกเป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น และสามารถติดต่อกับพื้นที่ฝั่งพระนครได้โดยสะดวก ทำให้ผู้ที่มาพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 อนุบุรี มีโอกาสที่จะเป็นบุคคลนอกพื้นที่ได้มากขึ้น ทั้งผู้อยู่อาศัยทางฝั่งพระนครในย่านวิสุทธิกษัตริย์ถึงถนนศรีอยุธยาและย่านถนนพระราม 9 รวมทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ที่ด้านในที่แยกจากถนนดังกล่าวด้วย ในวันที่การจราจรทางฝั่งอนุบุรีไม่ติดขัดนั้นมีโอกาสที่บุคคลนอกพื้นที่ ก็มีโอกาที่จะใช้ถนนจรัญสนิทวงศ์เข้าสู่แยกอรุณอมรินทร์ และต่อเนื่องไปจนถึงถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน ถนนเจริญนคร เข้าสู่พื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8 และชุมชนโดยรอบพื้นที่โครงการได้สะดวก (แผนที่ 4.7,4.8)

สามารถแยกถนนในพื้นที่ออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

ถนนสายหลัก เป็นถนนที่เชื่อมต่อพื้นที่ภายในสู่ภายนอกใกล้เคียง ทุกสายเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ได้แก่

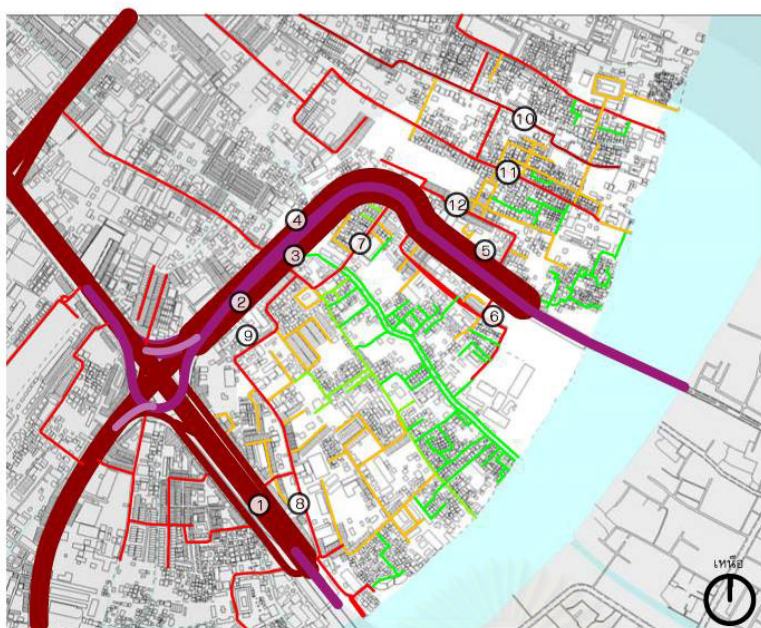
- ถนนปิ่นเกล้ากว้าง 8 ช่องจราจรเป็นถนนที่เชื่อมต่อกับสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า และเชื่อมระหว่างถนนราชดำเนินกับถนนจรัญสนิทวงศ์ แบ่งเป็น 2 ช่วงระหว่างสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าถึงถนนอรุณอมรินทร์ และจากถนนอรุณอมรินทร์ถึงถนนจรัญสนิทวงศ์ เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับเขตพระนครสู่ถนนราชดำเนิน
- ถนนบรมราชชนนี (ปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) กว้าง 8 ช่องจราจร เป็นถนนที่ต่อเนื่องกับถนนพระปิ่นเกล้า ตั้งแต่ถนนจรัญสนิทวงศ์ ถึงสะพานข้ามคลองบางกอกน้อย เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับเขตตลิ่งชันกับจังหวัดรอบกรุงเทพมหานคร ทางภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศ
- ถนนอรุณอมรินทร์ ตั้งแต่ซอยอัครมิตรถึงถนนพระปิ่นเกล้ามีผิวจราจรกว้าง 6 ช่องจราจรเป็นถนนที่เชื่อมต่อกับเขตบางกอกใหญ่
- ถนนจรัญสนิทวงศ์ มีความกว้างของผิวจราจร 6 ช่องจราจรเป็นถนนสายหลักที่เข้าสู่ซอยต่างๆ ในพื้นที่เดิมก่อนมีการ สร้างสะพานพระราม 8 และมีเกาะกลางถนนเริ่มต้นจากเชิงสะพานพระราม 7 ไปจนถึงจุดตัดระหว่างถนนบรมราชชนนีกับถนนพระปิ่นเกล้า

ถนนสายรอง ทุกสายเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ได้แก่ ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40, 42, 44, 46 ถนนซอยเหล่านี้เป็นถนนที่สานเป็นโครงข่ายเชื่อมต่อเนื้อเมืองโดยรอบเข้าสู่พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 อนุบุรี มีผิวจราจรตั้งแต่ 6-12 เมตร

ชอย เป็นถนนย่อยที่แยกจากถนนสายหลักและถนนสายรองเข้าสู่ตัวพื้นที่ชุมชน ด้านในและเป็นถนนที่ใช้ติดต่อภายในชุมชน รวมถึงถนนที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นทางเดินเลียบบคลอง ซึ่งมีอยู่จำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ศึกษา มีผิวการจราจรกว้างตั้งแต่ 1-6 เมตร พื้นผิวถนนมีทั้งคอนกรีต ลาดยาง ดิน และหินคลุก ส่วนใหญ่จะเป็นชอยสั้นๆ มีความยาวไม่ถึง 1 กิโลเมตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เส้นทางสัญจรบริเวณพื้นที่ย่านพระราม 8 ธนบุรี

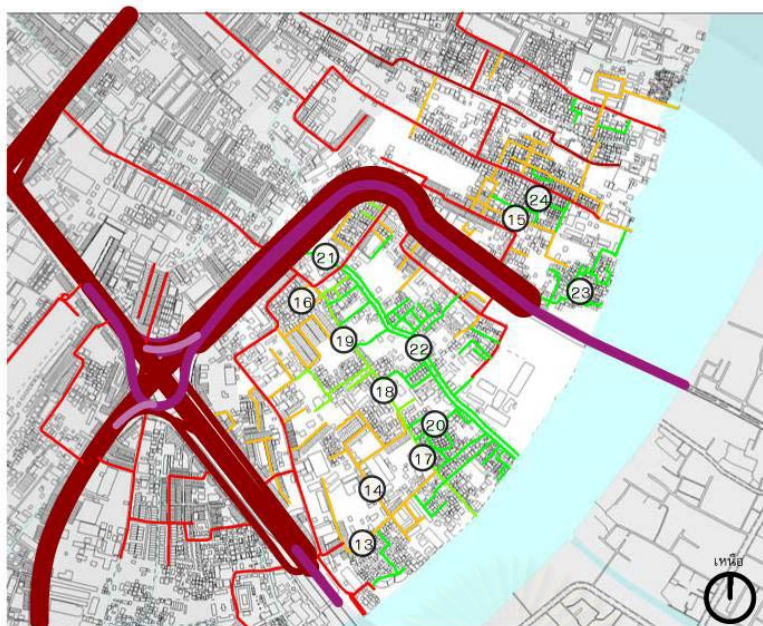
- ① ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า
- ② ③ ④ ถนนอรุณอมรินทร์
- ⑤ ถนนอรุณอมรินทร์เชิงสะพานพระราม 8
- ⑥ ซอยสุวรรณี
- ⑦ ซอยเจริญสนิทวงศ์ 40
- ⑧ ⑨ ซอยเจริญสนิทวงศ์ 40
- ⑩ ซอยเจริญสนิทวงศ์ 44
- ⑪ ซอยเจริญสนิทวงศ์ 42
- ⑫ ซอยคฤหบดี

- ทางยกระดับ
- ทางเชื่อมทางยกระดับ
- 6 เลน (@3.00ม.)
- 2 เลน (@3.00ม.)
- 2 เลน (@2.50ม.)
- 1 เลน (2.00ม.)
- ทางเท้า (1.50ม.)

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--	--

ภาพที่ 4.7ก เส้นทางสัญจรโดยรอบพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

เส้นทางสัญจรบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

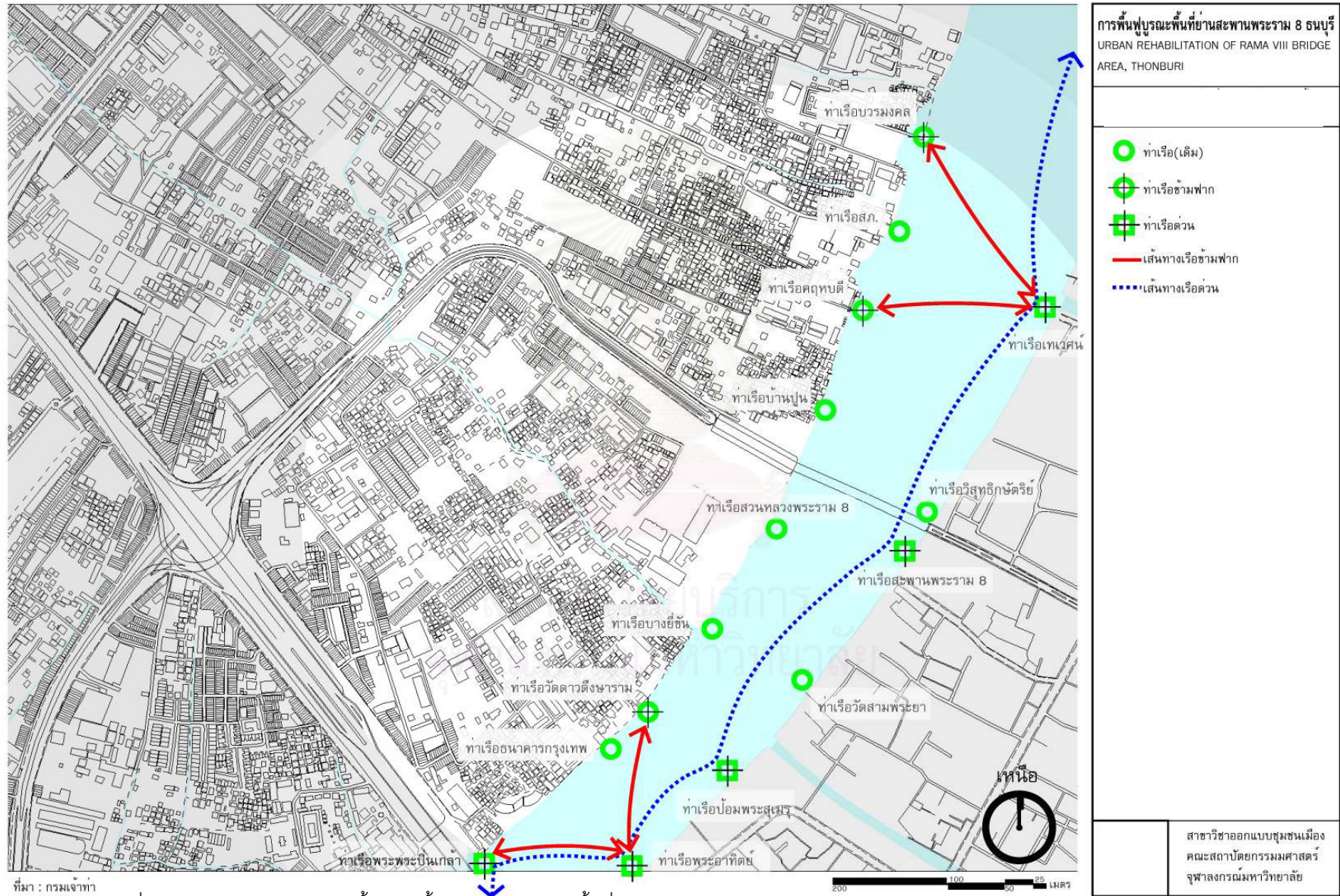
- 13 ซอยวัดดาวดึงษาราม (ชุมชนคลองเจ้าครูด)
- 14 ซอยหลังสถานีตำรวจบางยี่ขัน
- 15 ซอยหลังชุมชนบ้านปูน
- 16 ซอยหน้าวัดบางยี่ขัน
- 17 18 19 ซอยวัดดาวดึงษาราม
- 20 ซอยหน้าวัดจตุรทิศประดิษฐาราม
- 21 22 ทางเดินเรียบคลองบางยี่ขัน
- 23 ซอยในชุมชนบ้านปูน
- 24 ซอยหลังวัดคฤหบดี

- ทางยกระดับ
- ทางเชื่อมทางยกระดับ
- 6 เลน (@3.00ม.)
- 2 เลน (@3.00ม.)
- 2 เลน (@2.50ม.)
- 1 เลน (2.00ม.)
- ทางเท้า (1.50ม.)

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--	--

ภาพที่ 4.7๗ เส้นทางสัญจรภายในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

แผนที่ 4.9 โครงข่ายการสัญจรทางน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

ข. การสัญจรทางน้ำ

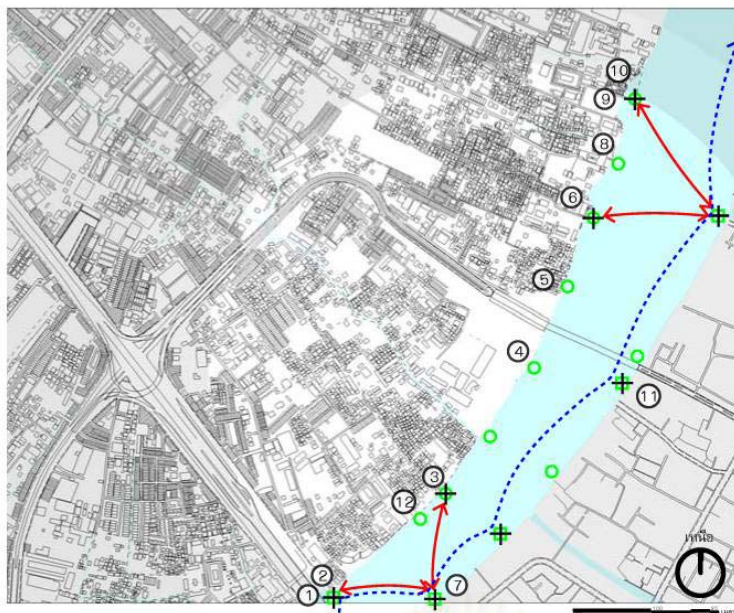
พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี ใช้การสัญจรทางน้ำเป็นหลักในการเดินทางไปมาระหว่างฝั่งธนบุรี และฝั่งพระนคร ท่าเรือสำคัญที่อยู่ในบริเวณพื้นที่โครงการ ได้แก่ ท่าบ้านปูน ซึ่งแต่เดิมมีเรือข้ามไปมากับท่าวิสุทธิกษัตริย์จนกระทั่งท่าวิสุทธิกษัตริย์ต้องปิดไปเพื่อการก่อสร้างสะพานพระราม 8 มีท่าเรือบริเวณชุมชนวัดคฤหบดีซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาติดต่อกับท่าเรือเทเวศร์ได้อย่างสะดวก มีผู้ใช้ประจำอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันไม่มีเส้นทางเดินรมน้ำติดต่อโดยตรงระหว่างท่าวัดคฤหบดีกับพื้นที่ภายใต้สะพานพระราม 8 ดังนั้นในอนาคตจึงอาจจะมีทางเดินเชื่อมต่อริมแม่น้ำเจ้าพระยาให้ติดต่อกันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีเรือข้ามฟากระหว่างท่าพระอาทิตย์และท่าดาวดึงส์ที่อยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่โครงการ ซึ่งควรจะพัฒนาทางเดินเชื่อมต่อกับพื้นที่โครงการเช่นเดียวกัน ตามข้อมูลของกรมเจ้าท่า ปี พ.ศ. 2539 มีผู้ใช้เรือยนต์ข้ามฟากจากท่าเทียบเรือที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี(แผนที่ 4.9)

ในส่วนของการใช้เส้นทางตลอดแนวยาวของแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบันมีเรือท่องเที่ยวและเรือดำน้ำที่ใช้เป็นเรือวิ่งระยะยาว และมีผู้ใช้เส้นทางนี้ในเชิงการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะจอดเฉพาะท่าเรือหลัก ๆ เท่านั้น ปัจจุบันท่าเรือดำน้ำที่ใกล้พื้นที่โครงการ คือ ท่าพระราม 8 ที่อยู่ฝั่งพระนคร ตอนใต้ของโรงพิมพ์ธนบัตร และท่าพระปิ่นเกล้า (ฝั่งธนบุรี) ตามข้อมูลของกรมเจ้าท่า พ.ศ. 2539 มีผู้โดยสารใช้ท่าพระปิ่นเกล้า (ฝั่งธนบุรี) ประมาณวันละ 3,943 คนในวันราชการ และ 471 คนในวันหยุด สำหรับพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 พบว่ามีท่าเรือที่มีความสำคัญและมีการใช้งานในแต่ละวันเป็นจำนวนมากได้แก่ ท่าเรือปิ่นเกล้า ท่าดาวดึงส์ ท่าวัดคฤหบดี และท่าวัดบวรมงคล

ตารางที่ 4.2 ปริมาณผู้ใช้ท่าเรือในบริเวณพื้นที่ศึกษา

ท่าเรือ	ปริมาณผู้ใช้(คน)
1. ท่าพระปิ่นเกล้า	25,768
2.ท่าเรือคฤหบดี	16,524
3.ท่าเรือบวรมงคล	16,440
4.ท่าดาวดึงส์	13,535

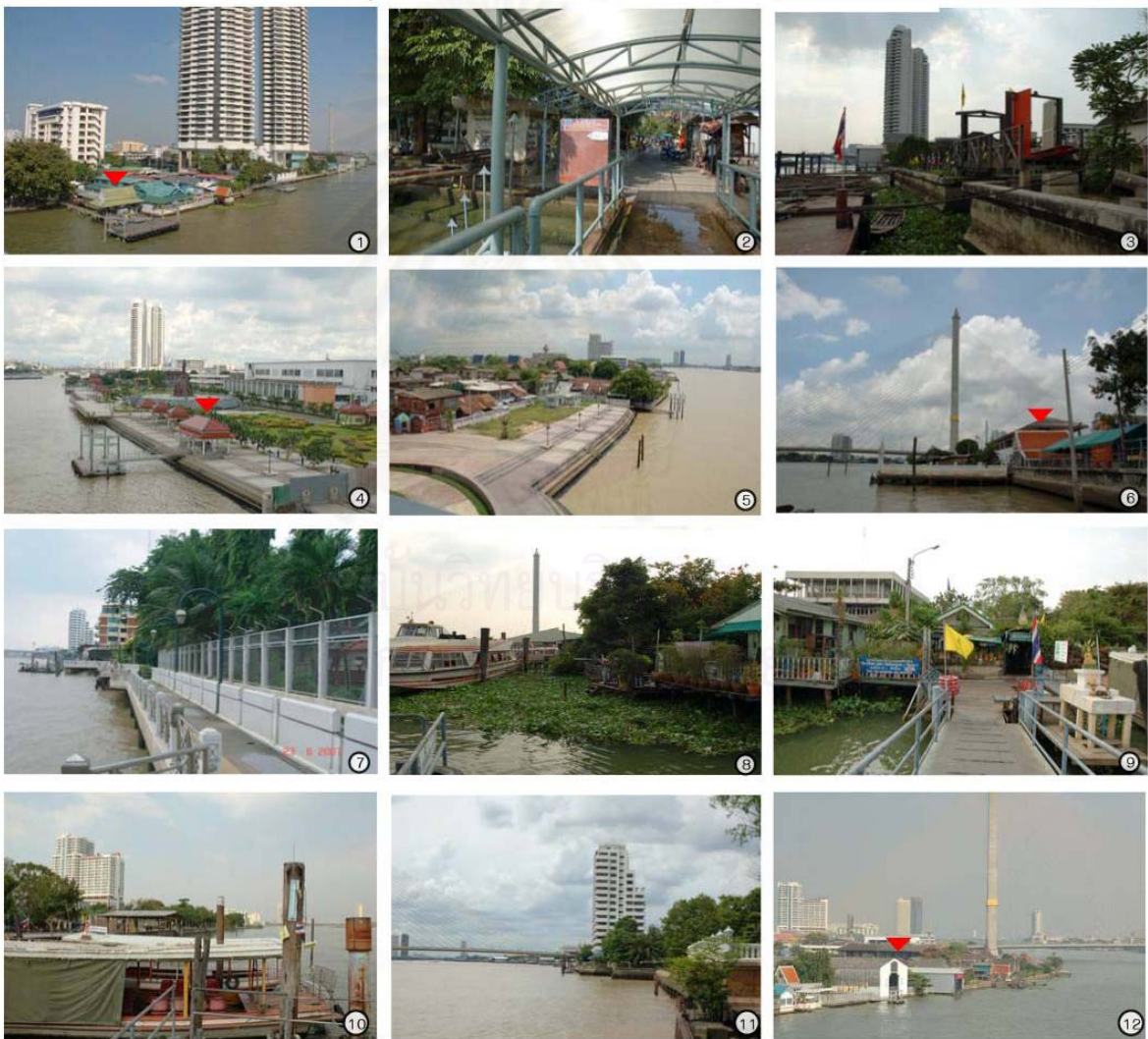
(ที่มา : กรมเจ้าท่าปี, 2545)

ภาพแสดง-ท่าเรือภายในพื้นที่ศึกษาและใกล้เคียง

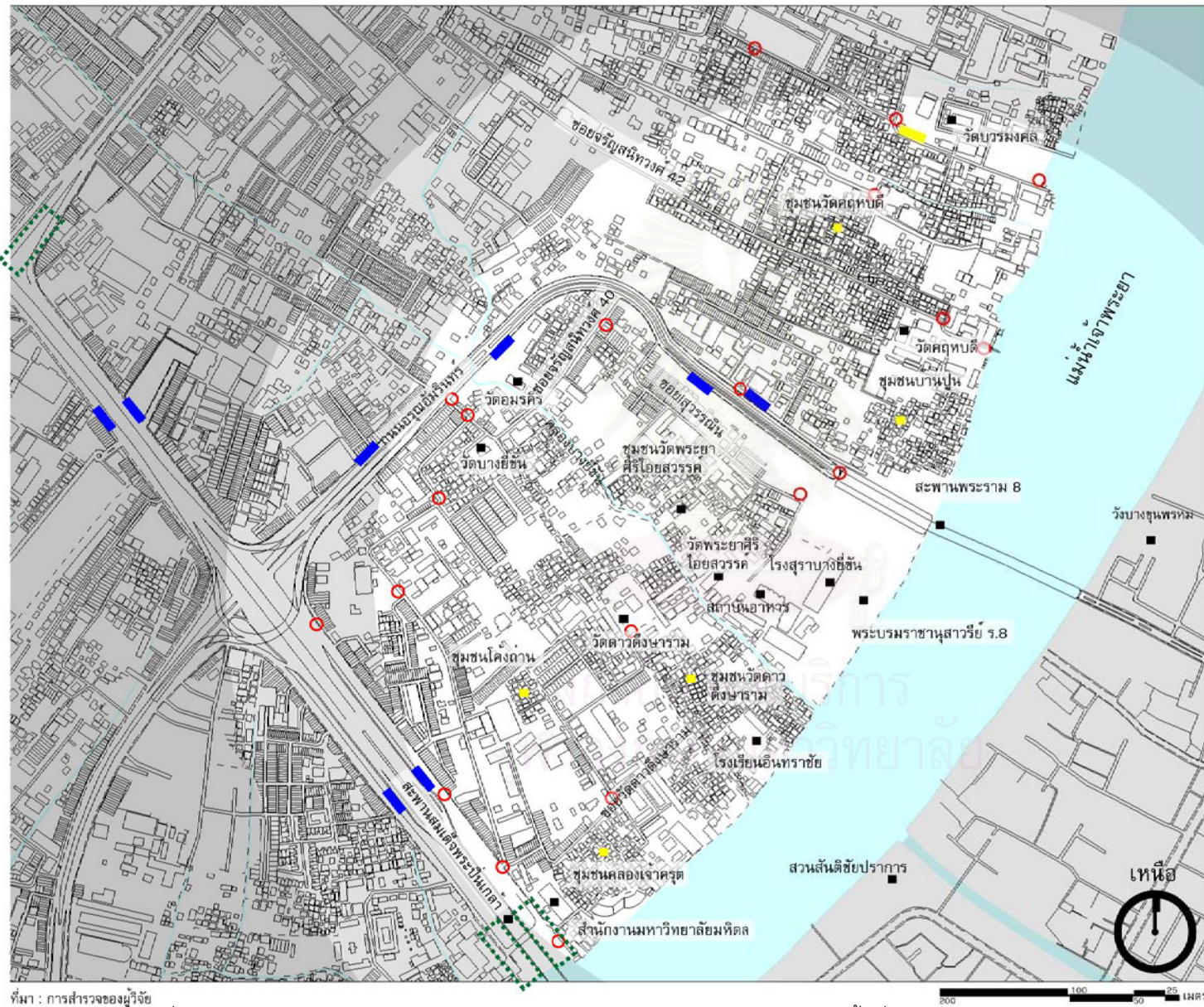
- ① ② ท่าเรือปั้นเกล้า
- ③ ท่าเรือดาวดึงส์
- ④ ท่าเรือสวนหลวง ร.8
- ⑤ ท่าเรือบ้านปูน
- ⑥ ท่าเรือวัดศุภทนต์
- ⑦ ท่าเรือพระอาทิตย์
- ⑧ ท่าเรือสภ
- ⑨ ⑩ ท่าเรือวัดบรมวงศ
- ⑪ ท่าเรือสะพานพระราม 8
- ⑫ ท่าเรือธนาคารกรุงเทพ

- ท่าเรือ(เดิม)
- ⊕ ท่าเรือข้ามฟาก
- ⊞ ท่าเรือควน
- เส้นทางเรือข้ามฟาก
- - - - เส้นทางเรือควน

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--	--

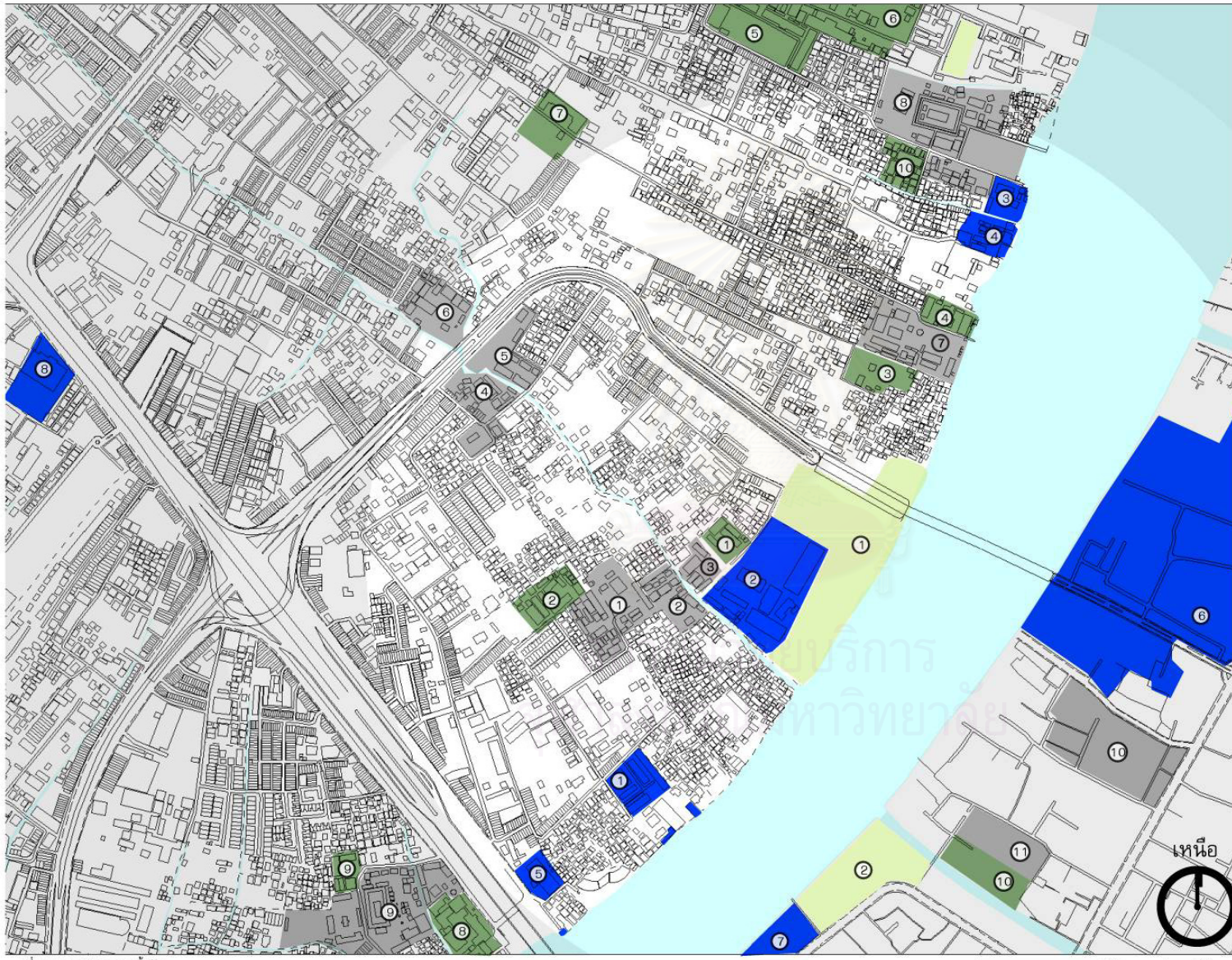
ภาพที่ 4.8 บรรยากาศท่าเรือต่างๆในบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.10 ตำแหน่งป้ายรถเมล์ คิวมอเตอร์ไซต์รับจ้าง สถานีรถไฟใต้ดินในอนาคต พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>	
<p>○ คิวรถมอเตอร์ไซด์ สถานีรถประจำทาง ตำแหน่งสถานีรถไฟ</p>	
<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
AREA, THONBURI

- สถานที่ราชการ
 - ① สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน
 - ② สถานีอาหาร
 - ③ สถานีตำรวจนครบาลบวรมงคล
 - ④ สถานีดับเพลิงบวรมงคล
 - ⑤ สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล
 - ⑥ ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - ⑦ ศาลรัฐธรรมนูญ
 - ⑧ สภากรุงเทพ
- โรงเรียน
 - ① โรงเรียนวัดพระยาศิริโอสวรรค์
 - ② โรงเรียนศรีอุลลย
 - ③ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
 - ④ โรงเรียนวัดคฤหบดี
 - ⑤ โรงเรียนวัดบวรมงคล
 - ⑥ โรงเรียนทิวไผ่งาม
 - ⑦ โรงเรียนบางยี่ขันสงเคราะห์
 - ⑧ โรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม
 - ⑨ โรงเรียนวัดคูสิดาราม
 - ⑩ โรงเรียนศิริมงคลศึกษา
 - ⑪ โรงเรียนวัดสังเวช
- วัด
 - ① วัดดาวดึงษาราม
 - ② วัดจตุรมิตรประดิษฐานราม
 - ③ วัดพระยาศิริโอสวรรค์
 - ④ วัดบางยี่ขัน
 - ⑤ วัดอมรคีรี
 - ⑥ วัดน้อยนางหงส์
 - ⑦ วัดคฤหบดี
 - ⑧ วัดบวรมงคล
 - ⑨ วัดคูสิดาราม
 - ⑩ วัดสามพระยา
 - ⑪ วัดสังเวช
- สวนสาธารณะ
 - ① สวนสาธารณะสะพานพระราม 8
 - ② สวนสันติชัยปราการ

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.11 ตำแหน่งสาธารณูปการภายในและโดยรอบพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.3 โครงสร้างสาธารณูปโภค,สาธารณูปการภายในพื้นที่

พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ตั้งอยู่ในแขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด จัดเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จากการก่อสร้างสะพานพระราม 8 ทำให้พื้นที่มีการเข้าถึงได้ง่ายขึ้น มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง(แผนที่ 4.11)

โรงเรียน

โรงเรียนที่อยู่ในและนอกพื้นที่โรงเรียนของรัฐบาลและเอกชน ในระดับชั้นอนุบาล มัธยมศึกษา และสายอาชีพ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้โดยการสัญจรทั้งทางบกและทางน้ำ ได้แก่ ฝั่งธนบุรี โรงเรียนบางยี่ขันสงเคราะห์ โรงเรียนอนุบาลศิริมงคลศึกษา โรงเรียนทิวไผ่งามโรงเรียนศรีอุทัย โรงเรียนคฤหบดี โรงเรียนวัดบวรมงคล ฯลฯ ฝั่งพระนคร โรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนสตรีวรนาถ โรงเรียนอินทรวินิจฉัย โรงเรียนเทคนิคโชติเวช โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร โรงเรียนวัดราชาธิวาส ฯลฯ

วัด

ก่อนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าจะเปิดใช้ในปี พ.ศ. 2516 นั้น พื้นที่นี้เต็มไปด้วยเรือสวน ทั้งสวนเงาะสวนทุเรียน เลียบริมน้ำขึ้นไปจนถึงนนทบุรี อีกทั้งเป็นชุมชนใกล้เคียงกำแพงพระนครทั้งในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ จึงที่มีวัดเก่าแก่น่าสนใจหลายวัด ได้แก่

วัดบางยี่ขัน

ตั้งอยู่ที่ถนนจรัญสนิทวงศ์มีชื่อเป็นทางการว่า วัดมฤราชธาราม เป็นวัดโบราณแต่ครั้งอยุธยา ประมาณ พ.ศ. 2172 ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ภายในวัดมีอุโบสถฝีมือช่างอยุธยาตอนกลาง ตัวอาคารก่ออิฐถือปูน มีหน้าบันและคันทวยเป็นไม้แกะสลัก โอบล้อมรอบอุโบสถทำด้วยศิลาทรายสีแดง ภายในอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนัง ภาพเทพชุมนุมและภาพ ทศชาติชาดก พระประธานในอุโบสถเป็นพระศิลาทรายปางสมาธิสมัยอยุธยา นับเป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่งในย่านนี้

วัดพระยาศิริไอยสวรรค

สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 2367 ประชาชนนิยม เรียกว่าวัด “วัดพระยาหริ” สถาปัตยกรรมของวัดเป็นศิลปะแบบอยุธยา ฐานหย่อนท้องช้าง มีเสาน้ำโบสถ์เหลี่ยมย่อมุม 12 หน้าบันสลักไม้ รูปเทพพนมอยู่กลางลาย ที่ปีกหลังศาลดชั้นมีหน้าบันปีกเล็กข้าง 2 ปีก จากประวัติวัดกล่าวว่า มีการสร้างใหม่ทั้งวัดในสมัยรัชกาลที่ 3 แต่พบฐานเสมาแบบอยุธยาซึ่งไม่มีซุ้มประตูปรากฏอยู่ มีศาลาขนาดเล็กอยู่หน้าพระอุโบสถประดิษฐานพระยืนสมัยรัตนโกสินทร์ ปลายองค์มีพระนาคปรกศักดิ์สิทธิ์อยู่กลางศาลา

วัดคฤหบดี

ตั้งอยู่บนที่ต่ำด้านหน้าติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้น้ำท่วมในฤดูฝนบริเวณหน้าวัดใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชน เนื่องจากมีบรรยากาศสดชื่นร่มเย็น สิ่งปลูกสร้างภายในวัดรวมทั้งถาวรวัตถุต่าง ๆ จัดสร้างไว้อย่างเป็นระเบียบ ทางบกเข้าถึงได้จากซอยทีวี หรือซอยวิมลสวิจ และซอยบางยี่ขัน แยกจากถนนจรัญสนิทวงศ์ ส่วนทางน้ำ ได้แก่ ท่าเรือบริเวณหน้าวัด

วัดดาวดึงษาราม

เป็นพระอารามหลวง ทิศเหนือติดต่อกับวัดจตุรมิตรประดิษฐาราม ทิศใต้ติดต่อกับคูวัดและสวนนายยิ้ม นายปลี ทิศตะวันออกติดต่อกับวัดจตุรมิตรประดิษฐาราม ทิศตะวันตกติดต่อกับคูวัด และสวนนายพันตั้งอยู่ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยาประมาณ 200 เมตร มีถนนจากริมฝั่งแม่น้ำผ่านกลางวัดไปยังวัดบางยี่ขัน มีลำประโดงแสดงเขตวัดโดยรอบ ในรัชกาลที่ 5 มีการซ่อมแซมบ้าง และมีพระสงฆ์เพิ่มขึ้น

วัดจตุรมิตรประดิษฐาราม

อยู่ในชอยวัดดาวดึงษาราม สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 20 ไร่ อาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อกับคลองบางยี่ขัน ทิศใต้ ทิศตะวันออกติดต่อกับที่เอกชน ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตลาดสด พื้นที่โดยรอบวัดแวดล้อมไปด้วยอาคารบ้านเรือนประชาชน ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยา ประมาณ 500 เมตร อาคารเสนาสนะมีอุโบสถกว้าง 6.88 เมตร ยาว 33 เมตร เป็นทรงจีน ภูมิสงฆ์จำนวน 7 หลัง ทรงไทย 2 ชั้นทั้งหมด หอสวดมนต์ 2 ชั้น มีซุ้มฟ้าโบระกา ศาลาการเปรียญ 2 ชั้น มีซุ้มฟ้าโบระกา หอระฆัง สำหรับปฐุนียวัดผู้มีพระพุทธรูปในอุโบสถปางปาเลไลยก์

วัดน้อยนางหงษ์

สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 7 ไร่ 3 งาน โฉนดเลขที่ 283 อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับที่เอกชนมีลำรางคั่น ทิศใต้ติดต่อกับคลองบางยี่ขัน ทิศตะวันออกติดต่อกับลำรางซึ่งแยกมาจากคลองบางยี่ขัน ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดิน เอกชน และที่ธรณีสงฆ์จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 2 งาน 33 ตารางวา

วัดอมรคีรี

สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 10 ไร่ 3 งาน 94 ตารางวา พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ ภายในวัดมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ อุโบสถ กว้าง 7.20 เมตร ยาว 18.20 เมตร ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูน ศาลาการเปรียญ กว้าง 10.50 เมตร ยาว 19 เมตร เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ภูมิสงฆ์มี 6 หลัง เป็นตึก 1 หลัง และครึ่งตึกครึ่งไม้ 5 หลัง วัดอมรคีรี

จากการศึกษาพบว่าวัดเหล่านี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ และกรรมสิทธิ์ที่ดินในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของวัด พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณวัด แสดงถึงความสำคัญของพื้นที่วัดและชุมชนโดยรอบสามารถฟื้นฟูบูรณะเป็นเครือข่ายเชื่อมต่อกับพื้นที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ของคนอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ ซึ่งบริเวณวัดนั้นอยู่ในบริเวณริมแม่น้ำลำคลองการพัฒนาพื้นที่วัดเป็นการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ทิ้งร้างริมแม่น้ำลำคลองให้เกิดประโยชน์ และสามารถเป็นสถานที่และจุดพักในการเดินทางท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป

ระบบสาธารณูปโภคในบริเวณย่านสะพานพระราม 8 ถนนบุรี

1) ระบบไฟฟ้า

พื้นที่ศึกษาอยู่ในขอบเขตการให้บริการของการไฟฟ้านครหลวงเขตธนบุรี ปัจจุบันการไฟฟ้านครหลวงจ่ายไฟฟ้าโดยการปักเสาไฟฟ้าและพาดสายไฟฟ้าจ่ายเข้าสู่หม้อแปลงไฟฟ้าชนิดภายนอกแบบชนิดน้ำมัน และจ่ายไฟฟ้าแรงดันต่ำเข้าสู่บ้านรวมทั้งอาคาร ต่าง ๆ บริเวณชุมชนรอบศึกษาอย่างทั่วถึง แนวโน้มในอนาคตการไฟฟ้านครหลวงอาจเพิ่มการจ่ายไฟฟ้าเข้าบริเวณชุมชนรอบ โดยศึกษา เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนรอบศึกษาในอนาคต

2) ระบบประปา

พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตประปาส่วนกลาง จากเขตสำนักงานการประปาตากลิน โดยได้รับจากสถานีจ่ายน้ำท่าพระ

3) ระบบป้องกันน้ำท่วม

พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตประสบปัญหาน้ำท่วมซึ่ง ทางกรุงเทพมหานครได้ทำการก่อสร้างเขื่อนและระบบป้องกันน้ำท่วม ตลอดแนวริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี

องค์ประกอบของระบบป้องกันน้ำท่วม ในพื้นที่ประกอบด้วย

1) เขื่อนป้องกันตลิ่งทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จะสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งถ้ามีระดับสูงไม่เพียงพอจะเสริมด้วยแนวป้องกันน้ำท่วมชั่วคราว เช่น กำแพงอิฐบล็อก กำแพงกระถางต้นไม้ หรือการเรียงกระสอบทราย(แผนที่ 4.9) เป็นต้น(แผนที่4.12)

2) ถนนปัจจุบัน

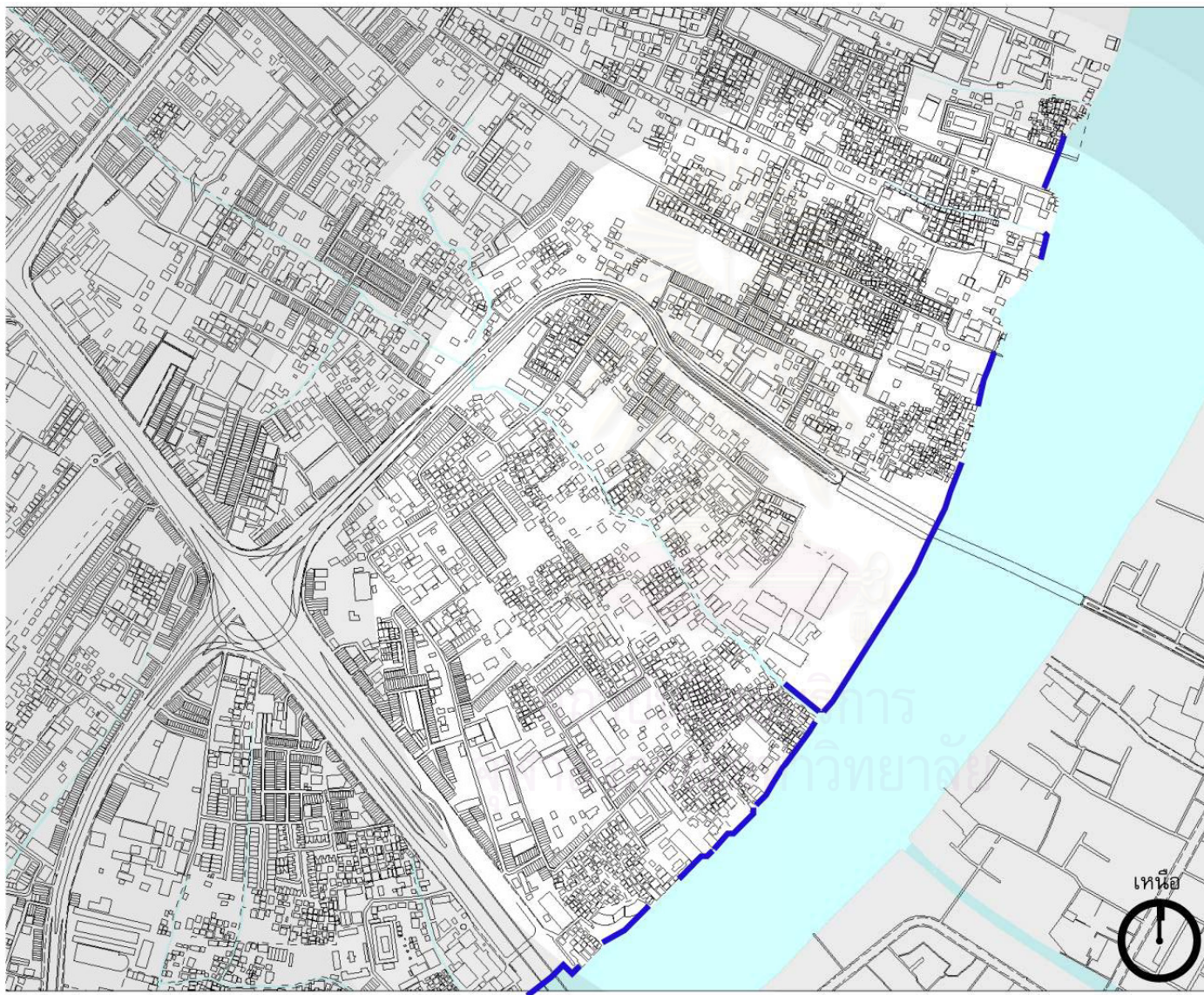
3) กำแพงป้องกันน้ำท่วม

4) บ่อสูบน้ำปลายท่อระบายน้ำ

4.ระบบโทรศัพท์

ปัจจุบันองค์การโทรศัพท์มีการจ่ายสัญญาณสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงผู้ชุมสาย และกระจายสัญญาณโทรศัพท์ออกไปยังชุมชนโดยรอบ แนวโน้มในอนาคตองค์การโทรศัพท์อาจเพิ่มคู่สายสัญญาณโทรศัพท์เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนรอบพื้นที่ศึกษาในอนาคต

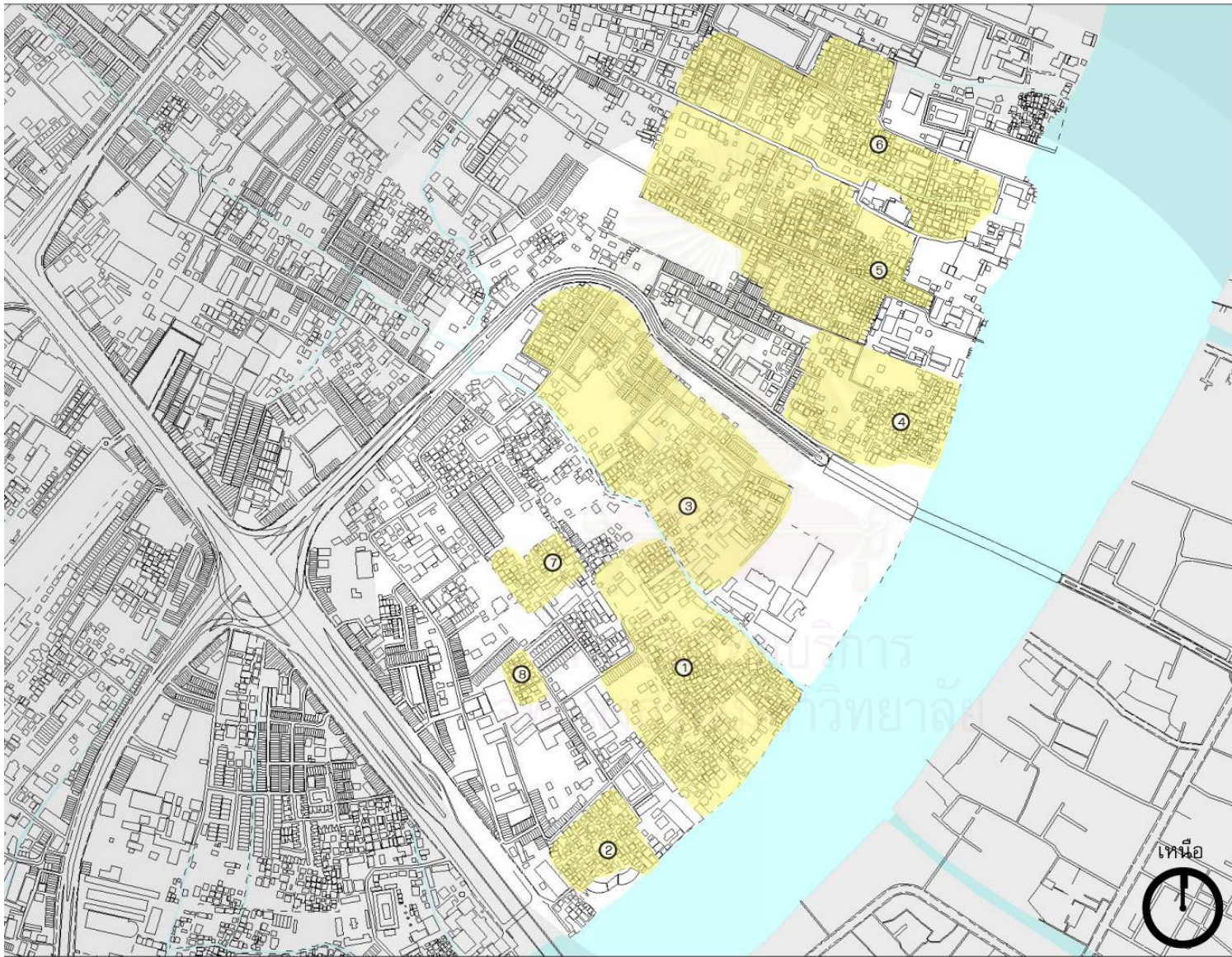
5.ระบบกำจัดขยะ ขยะมูลฝอยในพื้นที่ที่สามารถเผาไหม้ได้และมีความชื้นไม่สูงมาก ซึ่งปัจจุบันใช้บริการของกรุงเทพมหานครในการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.12 แนวเขื่อนป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

<p>การฟื้นฟูชุมชนที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>	
<p> แนวเขื่อนป้องกันน้ำท่วม</p>	
<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
AREA, THONBURI

ขอบเขตชุมชน

- ① ชุมชนวัดดาวดึงษาราม
- ② ชุมชนคลองเจ้าครุฑ
- ③ ชุมชนวัดพระยาศิริโอสวรรค์
- ④ ชุมชนบ้านปูน
- ⑤ ชุมชนวัดศุภคี
- ⑥ ชุมชนวัดบรมงคล
- ⑦ ชุมชนศรีอุทัย
- ⑧ ชุมชนโค่งถ่าน

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานเขตบางพลัด

แผนที่ 4.13 ชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

200 100 50 25 เมตร

4.2.4 สภาพพื้นที่ชุมชน และพื้นที่ว่าง

บริเวณย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรีมีชุมชนที่อยู่ในรัศมี 800 เมตร ซึ่งมีสภาพการอยู่อาศัยที่มีสภาพค่อนข้างแออัด (แผนที่ 4.13) ได้แก่

ชุมชนบ้านปูน อยู่ติดกับพื้นที่สวนสาธารณะ บริเวณเชิงสะพานพระราม 8 ซึ่งเดิมมีพื้นที่ประมาณ 70 ไร่ เป็นที่ดินของเอกชน 4 ราย และเป็นที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีจำนวนบ้านเรือนประมาณ 250 หลังคาเรือน และจำนวนประชากรประมาณ 1,250 คน พื้นที่ส่วนหนึ่งได้ถูกเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างสะพานพระราม 8 ชุมชนบ้านปูนมีประวัติอันยาวนาน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แม้ว่าผู้อยู่อาศัยปัจจุบันจะเป็นคนกลุ่มใหม่ แต่ก็นับเป็นชุมชนที่มีการรวมตัวกันมานานตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน เช่น การจัดงานวันปีใหม่ วันเด็ก วันดับเพลิง วันสงกรานต์ และงานศาลเจ้า ตามข้อมูลก่อนการสร้างสะพานพระราม 8 คนในชุมชนนี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ อาชีพรับราชการเป็นส่วนใหญ่ โดยมีรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วงเฉลี่ย 10,000-30,000 บาทต่อเดือน(สำนักงานเขตบางพลัด, 2548) การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา

ความสำคัญเร่งด่วนของปัญหาในชุมชนบ้านปูนเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการระบายน้ำ และการบำบัดน้ำเสีย ปัญหาการเก็บขยะมูลฝอย ปัญหาการป้องกันอัคคีภัย ตลอดจนปัญหาอาชญากรรม

ภาพที่ 4.9 สภาพภายในบริเวณชุมชนบ้านปูน(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ชุมชนวัดพระยาศิริโอยสวรรค์ อยู่ติดพื้นที่เชิงสะพานพระราม 8 ธนบุรี มีพื้นที่ประมาณ 90 ไร่ ร้อยละ 40 เป็นที่ดินของเอกชนจำนวน 4 ราย และร้อยละ 60 เป็นที่ดินของวัดพระยาศิริโอยสวรรค์ จากการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2548 พบว่า มีประชากรอาศัยอยู่ 536 ครอบครัวยุ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2144 คน อย่างไรก็ตาม ในช่วง พ.ศ. 2540-2541 เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงการพักอาศัยในชุมชนนี้ เนื่องจากเป็นช่วงหมดสัญญาเช่าที่ดิน และเจ้าของที่ดินบางรายได้ใช้ที่ดินเพื่อทำกิจการอาคารชุดพักอาศัยประเภทอพาร์ทเมนต์ หรือแฟลต พื้นที่บางส่วนได้ถูกเวนคืนเพื่อก่อสร้างสะพานพระราม 8

ชุมชนบริเวณแต่เดิมเคยเป็นสวนผลไม้มาก่อน โดยเจ้าของที่ดินจัดสรรแบ่งที่ดินให้เช่าสร้างบ้านเรือนตามความต้องการด้านที่พักอาศัยที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองในขณะนั้น พบว่าประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษา มีอาชีพรับราชการเป็นส่วนใหญ่ และมีรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,000-30,000 บาท/เดือน(สำนักงานเขตบางพลัด, 2548) ปัญหาชุมชนตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ปัญหาการระบายน้ำ และบำบัดน้ำเสีย ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาถูกเวนคืนที่ดิน ปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอย และปัญหาการป้องกันอัคคีภัย

ภาพที่ 4.10 สภาพพื้นที่ภายในชุมชนวัดพระยาศิริโอยสวรรคค์(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ชุมชนวัดดาวดึงษาราม ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของพื้นที่เชิงสะพานพระราม 8 โดยมีคลองบางยี่ขันคั่นระหว่างพื้นที่ศึกษากับชุมชน มีพื้นที่ประมาณ 19 ไร่ ก่อตั้งเป็นชุมชนเมื่อ พ.ศ. 2525 พื้นที่ร้อยละ 60 เป็นที่ดินของวัดดาวดึงษาราม ร้อยละ 30 เป็นที่ดินของกรมธนารักษ์ ร้อยละ 10 เป็นที่ดินของเอกชนจำนวน 16 ราย พบว่า ชุมชนนี้มีประชากร 546 ครอบครัว 2,115 คน พื้นที่ชุมชนนี้ตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามจำแนกท้าย กฎกระทรวงฉบับที่ 414 (พ.ศ. 2542) ออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ระบุให้พื้นที่ชุมชนนี้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ในบริเวณชุมชนมีอาคารของโรงเรียนอินทราชัยที่สร้างขึ้นปลายรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมยุโรปยุคหลัง วางตัวขนานกับแม่น้ำเจ้าพระยา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพรับจ้างและจบการศึกษาภาคบังคับ รายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน(สำนักงานเขตบางพลัด, 2548) ลำดับความสำคัญของปัญหาเร่งด่วนของชุมชน คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอัคคีภัย ปัญหาการระบายน้ำ และบำบัดน้ำเสีย ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย

ภาพที่ 4.11 สภาพพื้นที่ภายในชุมชนวัดดาวดึงษาราม(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ชุมชนคลองเจ้าครุฑ เป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านทิศใต้ของพื้นที่เชิงสะพานพระราม 8 ติดกับสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ถัดจากชุมชนวัดดาวดึงษาราม มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ ร้อยละ 50 เป็นที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่เหลือเป็นที่ดินของเอกชน 3 รายชุมชนนี้มีประชากร 218 ครอบครัว 802 คน

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม อาชีพส่วนใหญ่รับราชการ มีรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในช่วง 30,000 บาท/เดือน(สำนักงานเขตบางพลัด, 2548) ปัญหาเร่งด่วนที่สำคัญตามลำดับ คือ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอย ปัญหาการระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการป้องกันอัคคีภัย

ภาพที่ 4.12 สภาพพื้นที่บริเวณชุมชนคลองเจ้าครุฑ(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ชุมชนวัดคฤหบดี เป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่ทางด้านทิศเหนือของพื้นที่สะพานพระราม 8 ถัดจากชุมชนบ้านปูน มีพื้นที่ประมาณ 40 ไร่ ร้อยละ 60 เป็นที่ดินของวัดคฤหบดีที่แบ่งให้ผู้อยู่อาศัยเช่า ร้อยละ 30 เป็นที่ดินของเอกชน ร้อยละ 10 เป็นพื้นที่ปลูกกุ๊ก ขนาดชุมชนมีจำนวนครอบครัวประมาณ 578 ครอบครัว 2,490 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพรับจ้างรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,000-30,000 บาท/เดือน (สำนักงานเขตบางพลัด, 2548) ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลำดับความเร่งด่วนของปัญหาในชุมชน คือ ปัญหาการคมนาคม ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการระบายน้ำ/บำบัดน้ำเสีย ปัญหาการป้องกันอัคคีภัย ปัญหายาเสพติด ปัญหาลักขโมย ปัญหาสาธารณสุขโรค ปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอย ปัญหาการทะเลาะวิวาท ชุมชนนี้มีวัดคฤหบดีเป็นศูนย์กลางด้านของกิจกรรมทางสังคม และเป็นพื้นที่พักผ่อน โดยมีการใช้ลานวัดเพื่อนันทนาการอยู่

ภาพที่ 4.13 สภาพพื้นที่ภายในชุมชนวัดคฤหบดี(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจาก 5 ชุมชนที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการใช้ที่ดินอื่น ๆ ทั้งการพักอาศัย ร้านค้าย่อย และที่ทำการต่าง ๆ ซึ่งแทรกอยู่ประปราย เช่น ชุมชนโค้งถ่าน ชุมชนวัดบวรมงคล แต่การใช้ที่ดินโดยรวมก็ยังคงเป็นของการพักอาศัย พื้นที่ในรัศมี 800 เมตร รวมไปถึงจนถึงฝั่งพระนคร ซึ่งสามารถเดินทางเข้ามาถึงพื้นที่โครงการได้ทางสะพานพระราม 8 มีการใช้ที่ดินเป็นสถานที่ราชการเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ที่ทำการธนาคารแห่งประเทศไทย โรงพิมพ์ธนบัตร นอกจากนั้นเป็นพื้นที่ชุมชนเก่า ได้แก่ ชุมชนวิสุทธิกษัตริย์ และชุมชนย่านถนนพระอาทิตย์

ตารางที่ 4.4 แสดงชุมชนในเขตพื้นที่ศึกษา

ชื่อชุมชน	ประเภทชุมชน	สถานที่ตั้ง		กรรมสิทธิ์ที่ดิน	เจ้าของที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากร	ครัวเรือน	บ้าน (หลัง)
		แขวง	จุดสังเกต						
วัดบวรมงคล	แออัด	บางยี่ขัน	วัดบวรมงคล	ตนเอง,เช่า,บุรุษ	วัดและเอกชน	75	3,297	657	457
วัดคฤหบดี	แออัด	บางยี่ขัน	วัดคฤหบดี	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน	40	2,490	578	485
บ้านปูน	แออัด	บางยี่ขัน	สวนเฉลิมพระ	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน	45	1,250	250	202
วัดพระยาศิริฯ	แออัด	บางยี่ขัน	เกียรติ ร.8	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน	90	2,144	536	400
ศรีอุลัถย	แออัด	บางยี่ขัน	วัดพระยาศิริฯ	ตนเองและเช่า	วัดและเอกชน	20	762	206	183
วัดดาวดึงษาราม	แออัด	บางยี่ขัน	ร.ร.ศรีอุลัถย	ตนเองและเช่า	วัด	27	2,115	546	428
โค้งถ่าน	แออัด	บางยี่ขัน	วัดดาวดึงษฯ	ตนเองและเช่า	เอกชน	15	486	162	147
คลองเจ้าครุฑ	แออัด	บางยี่ขัน	สน.บางยี่ขัน สน.บางยี่ขัน	บุรุษและเช่า	รัฐและเอกชน	15	802	218	139

ที่มา : สำนักงานเขตบางพลัด พ.ศ.2548

จากตารางข้างต้นพบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีความหนาแน่นเมื่อเทียบกับจำนวนหลังคาเรือนต่อจำนวนครอบครัว ทั้งนี้สามารถเรียงลำดับความหนาแน่นจากมากไปหาน้อยได้แก่ ชุมชนคลองเจ้าครุฑ ชุมชนวัดบวรมงคล ชุมชนวัดพระยาศิริโทยสวรรค์ ชุมชนวัดดาวดึงษาราม ชุมชนบ้านปูน ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชนศรีอุลัถย และโค้งถ่าน ตามลำดับ

แต่เมื่อเปรียบเทียบ ความหนาแน่นโดยเทียบกับจำนวนคนต่อไร่ พบว่ามีความหนาแน่นโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่คือ ชุมชนวัดดาวดึงษาราม ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชนสะพานไม้ ชุมชนวัดบวรมงคล ชุมชนศรีอุลัถย ชุมชนโค้งถ่าน ชุมชนบ้านปูน ชุมชนวัดพระยาศิริโทยสวรรค์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบความหนาแน่นของประชากร

ชื่อชุมชน	ความหนาแน่น (หลังคาเรือน/ครอบครัว)	ความหนาแน่น (คน/ไร่)
1.วัดบวรมงคล	1 : 1.437	43.96
2.วัดคฤหบดี	1 : 1.192	62.25
3.บ้านปูน	1 : 1.238	27.78
4.วัดพระยาศิริโทยสวรรค์	1 : 1.340	23.82
5.ศรีอุลัถย	1 : 1.126	38.10
6.วัดดาวดึงษาราม	1 : 1.276	78.33
7.โค้งถ่าน	1 : 1.102	32.40
8.คลองเจ้าครุฑ	1 : 1.568	53.47

ที่มา : สำนักงานเขตบางพลัด พ.ศ.2548

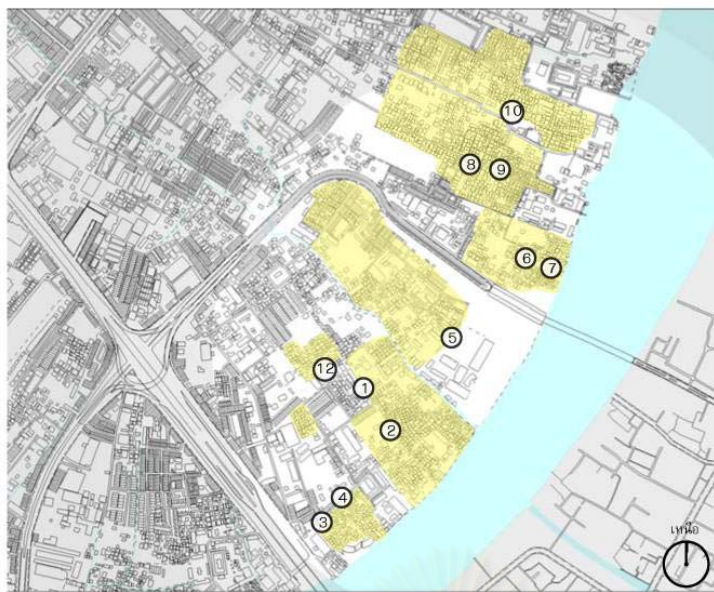
การแบ่งเขตพื้นที่ย่านที่พักอาศัยของกรมผังเมือง ซึ่งกำหนดพื้นที่ย่านพักอาศัยออกเป็น 3 ประเภท
ได้แก่

ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	80-120 คน/ไร่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	30-50 คน/ไร่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	10-30 คน/ไร่

เมื่อนำชุมชนในพื้นที่ศึกษามาเปรียบเทียบพบว่า ชุมชนในพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนหนาแน่นปานกลางและชุมชนในพื้นที่หนาแน่นน้อย ซึ่งบริเวณพื้นที่จากผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2549 ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยความหนาแน่นสูง พื้นที่จึงมีโอกาสในการฟื้นฟูบูรณะให้เกิดความหนาแน่นของประชากรที่เหมาะสมต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดง-ชุมชนในเขตพื้นที่ศึกษาและใกล้เคียง

- ① ② ชุมชนวัดดาวดึงษาราม
- ③ ④ ชุมชนคลองเจ้าคุณ
- ⑤ ชุมชนวัดพระยาศิริโทยสวรรค์
- ⑥ ⑦ ชุมชนบ้านปูน
- ⑧ ⑨ ชุมชนวัดคฤหบดี
- ⑩ ชุมชนวัดบรมงคล
- ⑪ ชุมชนศรีอุทัย
- ⑫ ชุมชนโคกदान

ขอบเขตชุมชน

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
--	--	--	--

ภาพที่ 4.14 สภาพชุมชนบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พื้นที่ว่างประเภทต่าง ๆ

การวิเคราะห์ความหนาแน่นของมวลอาคารและพื้นที่ว่าง เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนความหนาแน่นของมวลอาคารและพื้นที่ว่าง สรุปได้ดังนี้

- 1) มวลอาคารขนาดเล็ก มีการเกาะกลุ่มกันของอาคารแบบหนาแน่นไม่เป็นระเบียบ ได้แก่ บ้านเดี่ยว ชุมชนแออัดบริเวณชุมชนต่างๆ ได้แก่ ชุมชนคลองเจ้าครุฑ ชุมชนวัดดาวดึงษาราม ชุมชนคฤหบดี ชุมชนบวรมงคล
- 2) มวลอาคารขนาดกลาง เกาะกลุ่มตามแนวyarvimทางสัญจรภายใน ได้แก่ กลุ่มอาคารพาณิชย์ อพาร์ทเมนต์ ริมนถนนสายหลักบริเวณถนนอรุณอมรินทร์ ถนนปิ่นเกล้า ซอยวัดดาวดึงษาราม และภายในขอบเขต 200 เมตรจากถนนสายหลัก
- 3) มวลอาคารขนาดใหญ่ส่วนมากเป็น เป็นอาคารพาณิชย์กรรม เกาะตัวอยู่ริมถนนพระปิ่นเกล้า เป็นอาคารค้าห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ และสำนักงาน

แผนที่ 4.14 ความหนาแน่นของมวลอาคารและพื้นที่ว่าง ปีพ.ศ.2533-2535(ที่มา : กรุงเทพมหานคร)

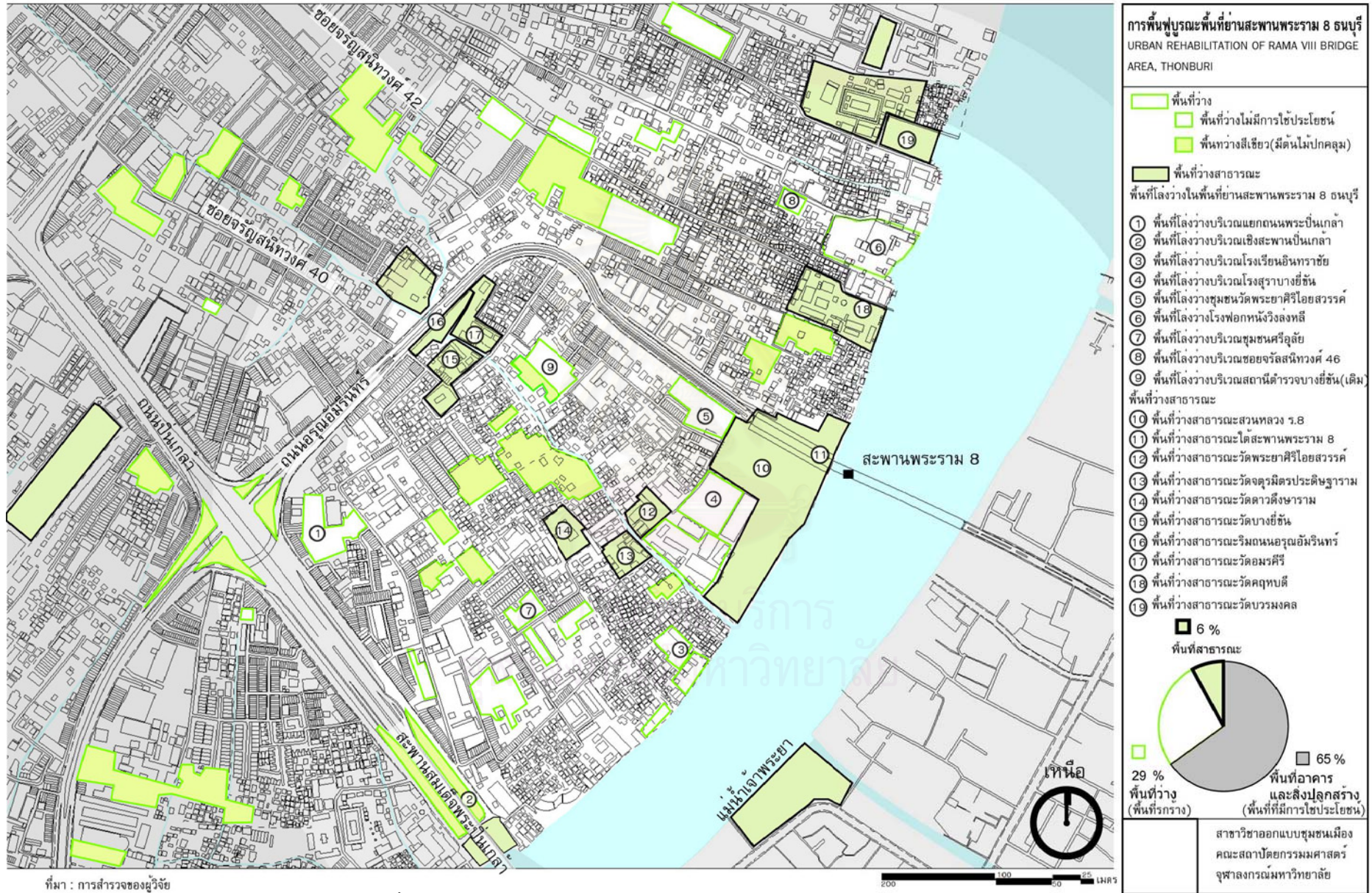

แผนที่ 4.15 ความหนาแน่นของมวลอาคารและพื้นที่ว่าง ปีพ.ศ.2548-2549(ที่มา : กรุงเทพมหานคร)

จากแผนที่ ความหนาแน่นมณฑลอาคารและพื้นที่ว่าง ปีพ.ศ.2533-2535 จะเห็นได้ว่ารูปแบบการกระจายตัวของเนื้อเมือง ด้านนอกของถนนพระปิ่นเกล้าและถนนอรุณอมรินทร์เป็นกลุ่มมณฑลอาคารที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนด้านในของเนื้อเมืองมีการกระจายตัวของกลุ่มอาคารขนาดเล็กในพื้นที่ตามแนวของถนนซอยที่ด้านใน พบว่ามีการใช้พื้นที่อย่างไม่เต็มศักยภาพ คือมีเนื้อเมืองยังไม่ครอบคลุมอย่างหนาแน่นและทั่วถึง(แผนที่ 4.13,4.14) เมื่อก่อสร้างสะพานพระราม 8 และโครงการถนนจตุรทิศแล้ว ปีพ.ศ.2548-2549 มณฑลอาคารมีความหนาแน่นขึ้นโดยเฉพาะริมถนนอรุณอมรินทร์ ซึ่งพบมณฑลอาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางเพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันอัตราส่วนของพื้นที่ในเขตชุมชนภายในถัดจากถนนสายหลักยังมีมวลของอาคารที่เบาบางและกระจายตัวอยู่เช่นเดิม ในปีพ.ศ.2533-2535 แสดงถึงการพัฒนาของเมืองในพื้นที่ชุมชนด้านในที่มีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ริมถนนสายหลัก ส่งผลถึงกิจกรรมทางสังคมที่มีอยู่ภายในจึงเกิดขึ้นได้ยากและไม่ตอบสนองกับพื้นที่ว่างที่มีอยู่ในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี และยังส่งผลถึงมุมมองที่มองเข้าสู่พื้นที่สำคัญทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและเกิดขึ้นในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.16 พื้นที่ว่างภายในและโดยรอบบริเวณย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

นอกจากนี้พื้นที่ว่างยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ พื้นที่ว่างที่ไม่มีการใช้ประโยชน์และพื้นที่ว่างสาธารณะพบว่า พื้นที่ว่างที่ไม่มีการใช้ประโยชน์อยู่มากอันเนื่องมาจากปัญหาการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำให้ในการเข้าถึงพื้นที่ว่างเหล่านั้นเป็นไปได้ลำบาก (แผนที่ 4.15)

พื้นที่ว่างที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ ในบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี ได้แก่

- **พื้นที่บริเวณแยกถนนพระปิ่นเกล้าตัดกับถนนอรุณอมรินทร์** เป็นพื้นที่ของเอกชนมีขนาดใหญ่เป็นพื้นที่รกร้างไม่มีการใช้งานอย่างเต็มศักยภาพ พื้นที่สามารถพัฒนาให้มีศักยภาพ และการเข้าถึงพื้นที่ได้โดยง่ายโดยปัจจุบันเป็นที่ตั้งของอู่ซ่อมรถ และพื้นที่หลังอาคารสถานบันเทิง

ภาพที่ 4.15 สภาพพื้นที่บริเวณแยกถนนปิ่นเกล้าตัดกับถนนอรุณอมรินทร์ (ที่มา: การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่โรงเรียนอินทราชัย** เป็นพื้นที่เวนคืนเพื่อการก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำของกรุงเทพมหานคร มีความกว้าง 3 เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่มีศักยภาพในการเชื่อมต่อกับพื้นที่ของสวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8 บริเวณเชิงสะพานพระราม 8 และยังคงอยู่ติดกับท่าเรือข้ามฝากดาวดึงส์ข้ามไปท่าพระอาทิตย์ ปัจจุบันยังถูกทิ้งให้เป็นพื้นที่รกร้างขาดการพัฒนา และเป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกของชุมชนข้างเคียง ถือเป็นแหล่งเสื่อมโทรมภายในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงอีกพื้นที่หนึ่งภายในย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

ภาพที่ 4.16 สภาพพื้นที่บริเวณโรงเรียนอินทราชัย บ้านบางยี่ขัน (ที่มา: การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่โรงสุราบางยี่ขัน** ซึ่งมีโครงการฟื้นฟูบูรณะให้เป็นพื้นที่สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา โดยอยู่ในบริเวณข้างเคียงพื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8 ที่ต้องการการเข้าถึงและเชื่อมต่อในระดับเมือง ประกอบกับพื้นที่เป็นบริเวณที่มีศักยภาพสูง ที่มีความสำคัญทั้งทางด้านและความสำคัญทางด้านความเป็นอนุสรณ์สถานของรัชกาลที่ 8 ในปัจจุบันพื้นที่ถูกทิ้งให้รกร้างขาดการใช้งาน

ภาพที่ 4.17 สภาพพื้นที่บริเวณโรงสุราบางยี่ขัน(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่โรงงานฟอกหนังวังลงหลี่** ปัจจุบันได้ยกเลิกการใช้งานไปแล้วเป็นกรรมสิทธิ์ที่ดินของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยพื้นที่มีศักยภาพสูงในการใช้งานอีกเช่นกันถูกปล่อยให้รกร้างและมีการเข้าไปจับจองพื้นที่โดยคนจรจัด ทำให้เป็นพื้นที่มีสภาพที่เสื่อมโทรมขาดการใช้งาน โดยอยู่ใกล้กับโรงเรียนอนุบาลศิริมงคลศึกษาที่เป็นอาคารที่มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมอีกด้วย

ภาพที่ 4.18 สภาพพื้นที่บริเวณโรงฟอกหนังวังลงหลี่(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- พื้นที่รกร้างอื่นๆที่ไม่มีการใช้งานนั้นมีอยู่อีกทั่วไปในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ซึ่งมีทั้งพื้นที่ว่างไม่มีการใช้งานและพื้นที่ว่างที่มีต้นไม้ปกคลุมอยู่ทั่วบริเวณ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาโดยทำการฟื้นฟูบูรณะเป็นโครงข่ายการสัญจร และพื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อชุมชนต่อไป

ภาพที่ 4.19 สภาพพื้นที่ทิ้งร้างของเอกชนภายในย่าน(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

บางพื้นที่ร้างนี้ควรทำการฟื้นฟูบูรณะเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนเพื่อผสมผสานประโยชน์ร่วมกัน แต่อาจจะต้องพิจารณาด้านการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินก่อนทำการฟื้นฟูบูรณะด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่ว่างสาธารณะ ในบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี ได้แก่

- **พื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8** มีศักยภาพการเข้าถึงที่ดีมาก มีความสำคัญในระดับเมือง อย่างไรก็ตามยังขาดการจัดการที่ดี เช่น เรื่องการเชื่อมต่อกับพื้นที่ชุมชนด้านใน ความเป็นพื้นที่ปิดเชิงสะพานทำให้มีมุมมองที่แคบ แต่ด้วยพื้นที่แห่งนี้มีความสำคัญสูงสุดภายในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี จึงจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างการสัญจรโดยรอบบริเวณสวนสาธารณะ เพื่อส่งเสริมการใช้งานของพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียงสำหรับรองรับโครงการสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาพที่ 4.20 แสดงสภาพพื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พื้นที่บริเวณเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า อยู่ในบริเวณใกล้กับท่าเรือข้ามฟากและท่าเรือด่วน ที่มีการสัญจรหนาแน่นที่สุดในพื้นที่ และยังมีโครงการของระบบรถไฟฟ้าในอนาคต สามารถฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ให้รองรับขยายการสัญจรเข้าสู่พื้นที่ชุมชนด้านในและรองรับการสัญจรระดับเมืองในอนาคต แต่ในปัจจุบันเป็นพื้นที่สาธารณะที่ถูกจับจองของคนจรจัดทำให้เกิดเป็นพื้นที่ที่เสื่อมโทรม

ภาพที่ 4.21 สภาพพื้นที่สาธารณะบริเวณสะพานพระปิ่นเกล้า(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่บริเวณหน้าและหลังโบสถ์วัดดาวดึงษาราม** เป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนเป็นที่ออกกำลังกาย รวมถึงมีเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ในปัจจุบันมีการใช้งานของชุมชนโดยรอบทั้งชุมชนวัดดาวดึงษารามชุมชนศรีอุทัยและใกล้เคียง

ภาพที่ 4.22สภาพพื้นที่สาธารณะบริเวณวัดดาวดึงษาราม(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่หน้าวัดจตุรมิตรประดิษฐาราม** เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการทำกิจกรรมต่างๆสำหรับชุมชน เป็นลานคอนกรีต ในปัจจุบันเป็นพื้นที่วางวัสดุก่อสร้างอาคาร และรองรับซื้อของเก่าของชุมชน ตลอดจนเป็นลานกีฬาของชุมชนโดยรอบ

ภาพที่ 4.23สภาพพื้นที่สาธารณะบริเวณวัดจตุรมิตรประดิษฐาราม(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่ลานวัดพระยาศิริไอยสวรรค** เป็นพื้นที่ลานโล่งหน้าสถาบันอาหาร ปัจจุบันใช้เป็นที่จอดรถลานกีฬา และบริเวณจัดงานพิธีต่างๆของวัด

ภาพที่ 4.24สภาพพื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณวัดพระยาศิริไอยสวรรค(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- **พื้นที่ริมถนนอรุณอมรินทร์** หน้าวัดดาวดึงษารามและวัดอมรคีรี เป็นกรรมสิทธิ์ของกรุงเทพมหานคร อยู่บริเวณสะพานบางยี่ขัน ทั้ง 2 ฝั่งเชื่อมโยงสู่ทางเดินริมคลองบางยี่ขัน จึงนับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ และในปัจจุบัน บริเวณพื้นที่ที่มีการใช้พื้นที่เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน จึงนับเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีความสำคัญ สามารถใช้เชื่อมโยงไปสู่พื้นที่ว่างสาธารณะใกล้เคียงได้

ภาพที่ 4.25 สภาพพื้นที่สาธารณะบริเวณริมถนนอรุณอัมรินทร์(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- พื้นที่บริเวณลานวัดบางยี่ขัน เป็นที่ชุมนุมคนและเป็นพื้นที่จุดตัดของถนนที่มีความสำคัญภายในย่านและชุมชน จึงมีการใช้งานเป็นพื้นที่จัดกิจกรรม พิธีกรรมทางศาสนา และพื้นที่ขายอาหารสดของชุมชน

ภาพที่ 4.26 สภาพพื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณลานวัดบางยี่ขัน(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- พื้นที่หน้าวัดคฤหบดี เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชน ใช้พักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากมีความร่มรื่น และอยู่ใกล้กับริมแม่น้ำเจ้าพระยา และท่าเรือข้ามฟาก ซึ่งมีความสะดวกในการสัญจรและเข้าถึง เป็นลานกีฬาและสนามเด็กเล่นของชุมชน

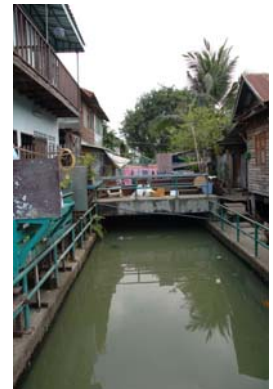
ภาพที่ 4.27 สภาพพื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณวัดคฤหบดี(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- พื้นที่หน้าวัดบวรมงคลเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนที่มีขนาดใหญ่ อยู่ติดกับสถานีตำรวจบวรมงคล ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยาและท่าเรือข้ามฟากวัดบวรมงคล จึงง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงทางน้ำ และเนื่องจากพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ และมีการใช้พื้นที่ได้อย่างไม่เต็มศักยภาพ คือมีบางส่วนเท่านั้นที่ใช้งานเป็นสนามกีฬาและสนามเด็กเล่น และบางส่วนยังเป็นพื้นที่ของวัดที่ยังไม่มีการใช้งาน

ภาพที่ 4.28 สภาพพื้นที่สาธารณะบริเวณวัดบวรมงคล(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พื้นที่ว่างสาธารณะส่วนใหญ่อยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา และลำคลอง ต่างๆจึงมีมุมมองที่ดี ซึ่งในอดีตสามารถเข้าถึงพื้นที่เหล่านี้ได้โดยง่ายด้วยการสัญจรทางน้ำ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ว่างสาธารณะด้วยทางบกเป็นไปได้ยากทำให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ไม่ได้เต็มที่ พื้นที่ว่างเหล่านี้ควรถูกพัฒนาควบคู่ไปกับโครงข่ายการสัญจร โดยเฉพาะการสัญจรทางเท้าและจักรยาน เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกโดยคนในชุมชนเป็นหลัก เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ว่างสาธารณะต่างๆทั้งในระดับชุมชนและระดับเมืองเข้าด้วยกัน ให้เกิดศักยภาพในการใช้งานที่สูงที่สุด นอกจากนี้ยังมีพื้นที่อื่นๆที่มีความสำคัญและมีจุดเด่นและเอกลักษณ์ได้แก่ พื้นที่ริมคลองบางยี่ขันที่มีทางเดินเลียบบคลอง แต่ในปัจจุบันมีการรื้อล้างพื้นที่คลองจน ไม่สามารถเดินได้

ภาพที่ 4.29 แสดงสภาพพื้นที่ทางเดินริมคลองบางยี่ขัน(ที่มา:การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พื้นที่อื่นๆ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ศาลาโรงธรรมในชุมชนบ้านปูน ที่มีพื้นที่คับแคบ ไม่เอื้อให้เกิดการใช้งานของชุมชน รวมถึงบริเวณพื้นที่ชุมชนที่ขาดพื้นที่สาธารณะในพื้นที่ที่รกร้างไม่มีการใช้ประโยชน์ เช่นพื้นที่ของชุมชนโค้งถ่าน ชุมชนศรีอุทัย ชุมชนคลองเจ้าครุฑ สามารถฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งานเหล่านี้เป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนได้ เพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมของคนในพื้นที่ต่อไป

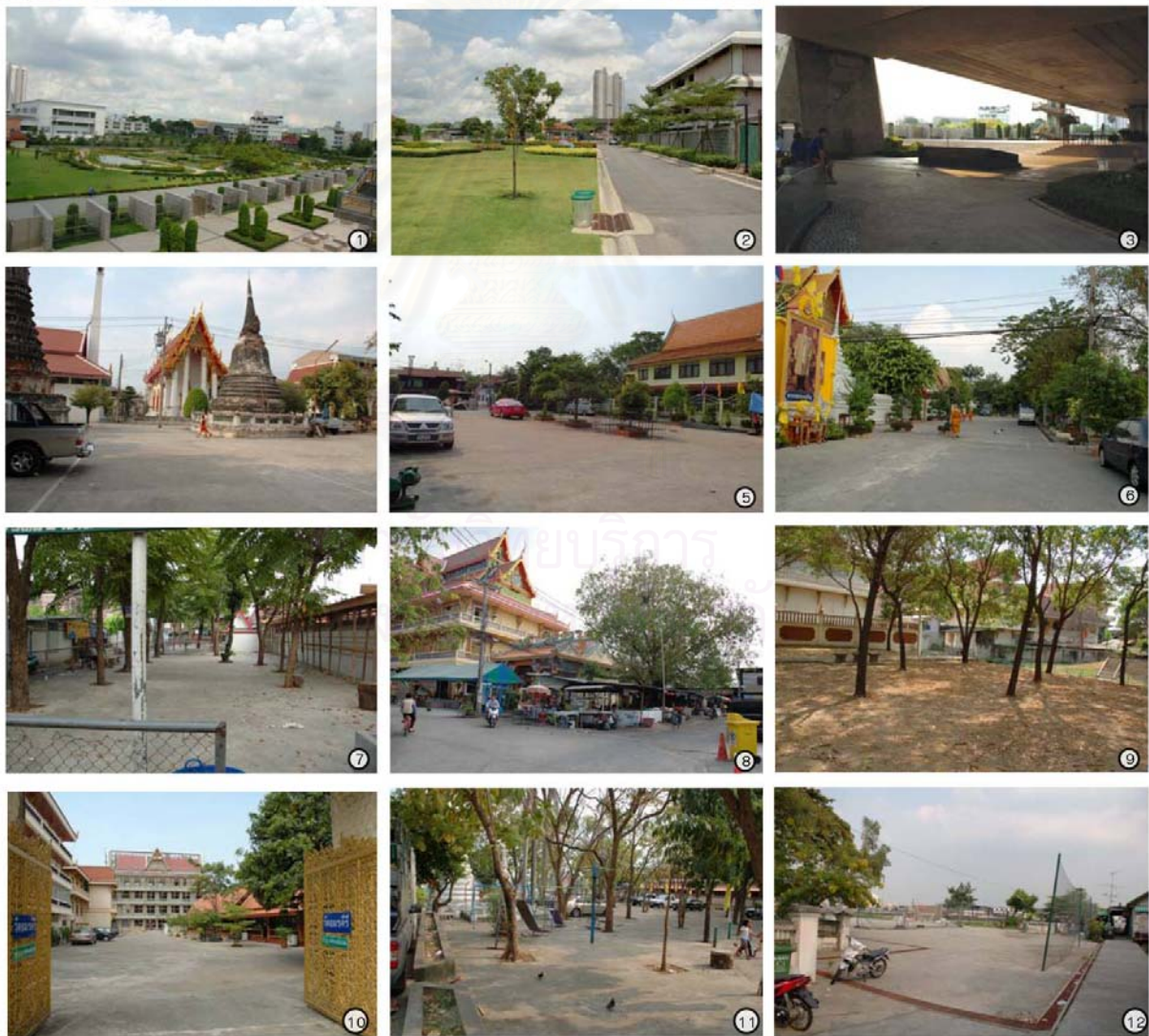

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--	--

ภาพที่ 4.30 สภาพพื้นที่ว่างบริเวณย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- ① ② พื้นที่ว่างสาธารณะสวนหลวง ร.8
 - ③ พื้นที่ว่างสาธารณะโถสะพานพระราม 8
 - ④ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดพระยาศรีโอสถวรศักดิ์
 - ⑤ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดบูรพาภิราม
 - ⑥ ⑦ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดดาวดึงษาราม
 - ⑧ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดบางยี่ขัน
 - ⑨ พื้นที่ว่างสาธารณะริมถนนอรุณอมรินทร์
 - ⑩ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดอมรคีรี
 - ⑪ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดคฤหบดี
 - ⑫ พื้นที่ว่างสาธารณะวัดบรมงคล
- พื้นที่ว่าง
 พื้นที่ว่างไม่มีการใช้ประโยชน์
 พื้นที่ว่างสีเขียว(มีต้นไม้ปกคลุม)
 พื้นที่ว่างสาธารณะ
 พื้นที่ว่างสาธารณะ

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI		สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
---	--	---

ภาพที่ 4.31 สภาพพื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

4.2.5 ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงพื้นที่

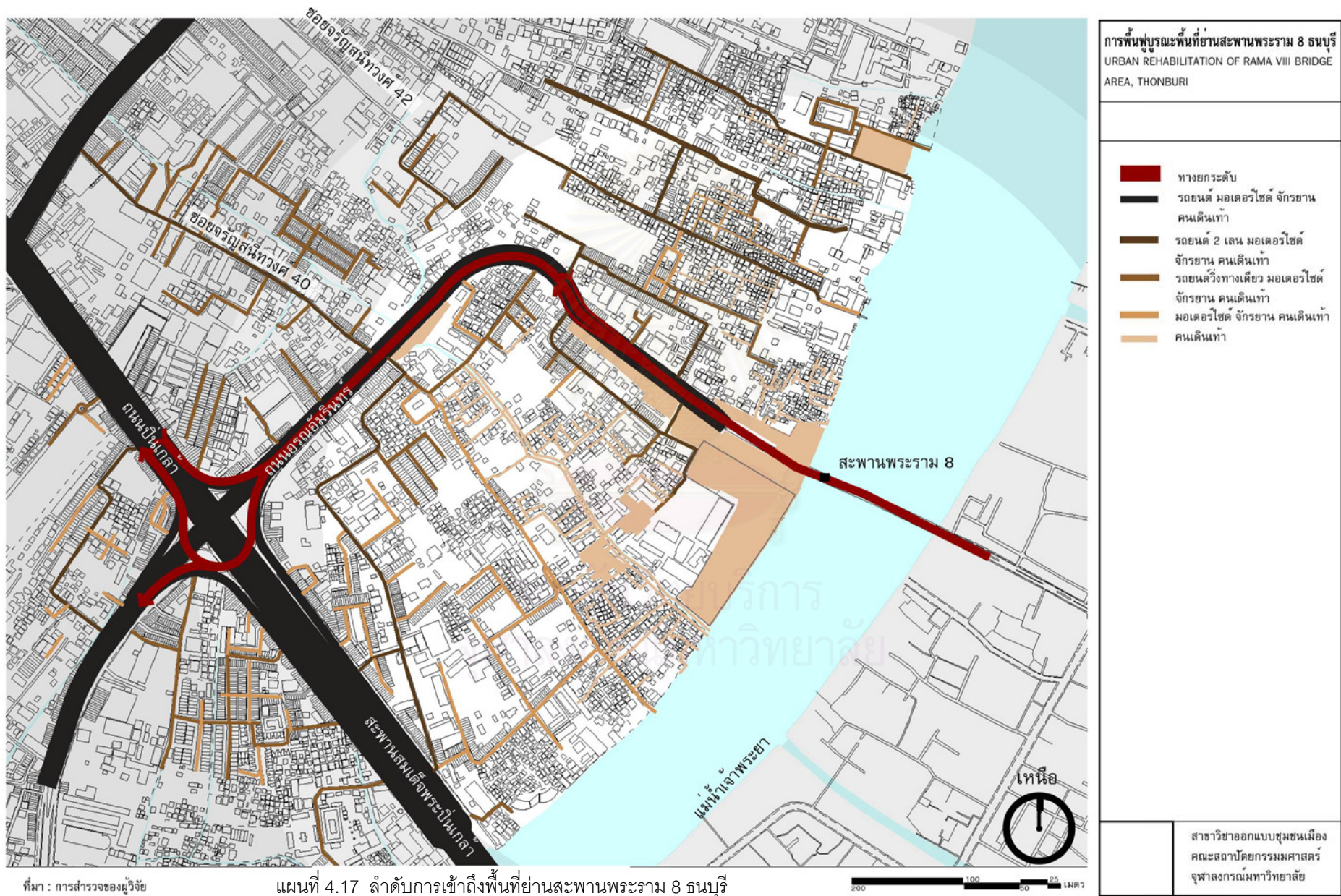
การเข้าถึงพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรีมีลำดับศักยภาพในการเข้าถึงจากถนนหลักด้านนอกคือถนนพระปิ่นเกล้าและถนนอรุณอมรินทร์ โดยมีการสัญจรทางบกที่สะดวกด้วยถนน 6 เลน แต่เมื่อเข้าถึงบริเวณด้านในแล้วยังมีปัญหาด้านการเชื่อมต่อของระบบยานพาหนะและทางเท้า ปัญหาความคับแคบของเส้นทางตลอดจนการตั้งแผงลอยที่รูกำลាំងเส้นทาง ทำให้เกิดปัญหาความแออัด และความไม่ปลอดภัยในการเข้าใช้ ส่งผลถึงการสัญจรภายในพื้นที่เป็นไปได้อย่างยาก (แผนที่ 4.16)

ภาพที่ 4.32 สภาพทางเดินภายในชุมชน(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

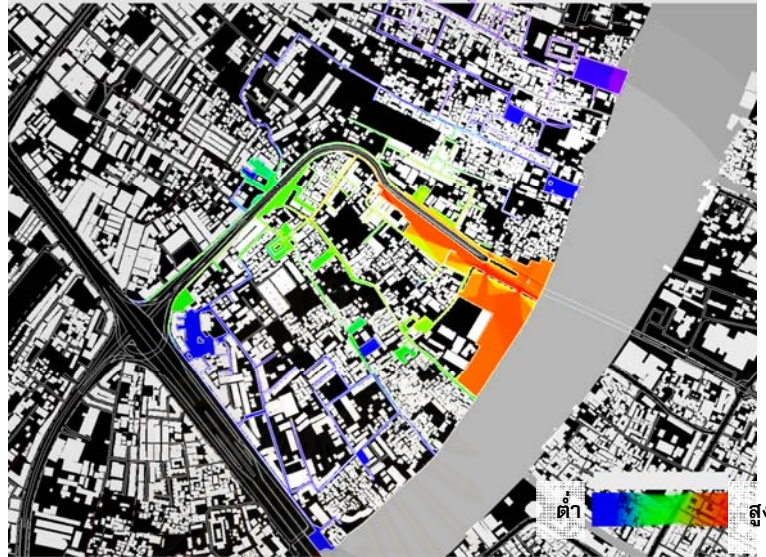
เมื่อพิจารณาเฉพาะเส้นทางสัญจรทางบกที่มีอยู่เดิมก่อนสร้างสะพานพระราม 8 พบว่าการเข้าถึงพื้นที่มีปัญหามาก เมื่อสะพานพระราม 8 เสร็จสมบูรณ์แล้วได้เกิดทางสัญจรใหม่ โดยรอบที่ส่งเสริมให้เกิดความสะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ศึกษา รวมทั้งพื้นที่โดยรอบมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามลักษณะเป็นถนนปลายตัน ทำให้เกิดปัญหาภายในพื้นที่ถนนสายหลักโดยรอบเพียงไม่กี่เลนที่ทำให้ต้องรองรับการระบายรถจำนวนมากที่เข้าออกพื้นที่

แต่ในทางกลับกัน การสัญจรทางน้ำมีความสำคัญต่อพื้นที่มากในแง่ของการเข้าและออกจากพื้นที่ เพราะสามารถเชื่อมต่อกับระบบเรือด่วนที่มีความสามารถในการขนถ่ายคนเป็นปริมาณมาก อีกทั้งยังมีระบบเรือข้ามฟากที่สามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่ฝั่งพระนครได้ง่าย รวมทั้งในอนาคตแนวถนนสามเสน (ฝั่งพระนคร) โครงการสร้างระบบรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีส้มเพื่อเชื่อมต่อกับระบบเรือข้ามฟากและอยู่ในระยะเดินเท้าที่เหมาะสมเข้าสู่พื้นที่ศึกษาได้อีกทางหนึ่ง การสัญจรทางน้ำจึงเป็นทางเลือกสำคัญสำหรับการเข้าถึงพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรีในอนาคต

1) การวิเคราะห์ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึง

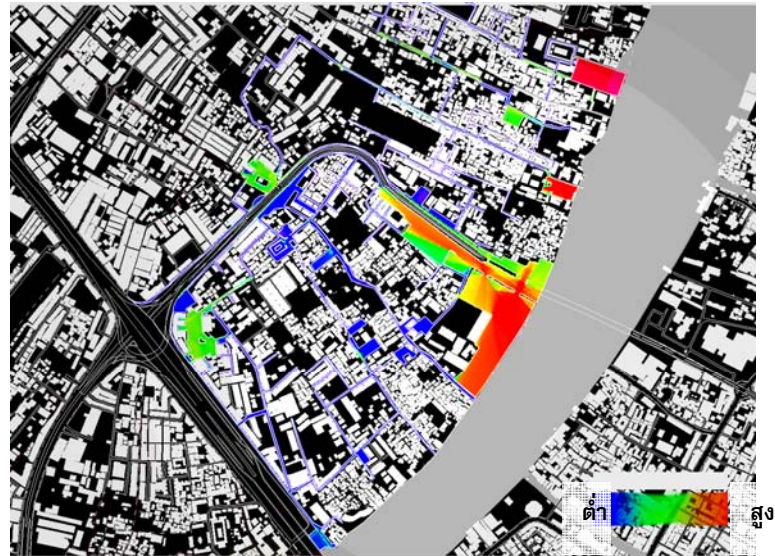
ทั้งนี้จากการวิเคราะห์โดยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ Visual Graph Analysis (VGA) ที่แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงในระดับแตกต่างกัน ภายในระบบหนึ่งๆ และแสดงค่าออกเป็นแผนภูมิสี โดยพื้นที่ที่มีค่าสีแดง หมายถึงพื้นที่ที่ถูกมองเห็นและเข้าถึงได้ง่ายที่สุด ไปจนถึงสีน้ำเงินซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ถูกมองเห็นและเข้าถึงได้น้อยที่สุด การวิเคราะห์แสดงผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 4.33 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงของพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณาจากทั้งระบบ (Integration n) (ที่มา : การวิเคราะห์ของผู้วิจัย, 2551)

การวิเคราะห์ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงเมื่อเปรียบเทียบจากทุกจุดในระบบ (Integration n) ของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรีพบว่าพื้นที่บริเวณถนนสายหลักและบริเวณใต้สะพานพระราม 8 ธนบุรี พื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8และบางส่วนของพื้นที่สาธณะบริเวณวัดบางยี่ขัน บริเวณสะพานบางยี่ขันและบางส่วนของพื้นที่ริมคลองบางยี่ขัน มีแนวโน้มในการถูกมองเห็นและเข้าถึงสูงสุดโดยให้ค่าเป็นสีโทนร้อนโดยแตกต่างจาก พื้นที่ภายในชุมชนให้ค่าเป็นโทนสีเย็นเป็นจำนวนมากซึ่งแสดงว่ามีศักยภาพในการถูกมองเห็นและเข้าถึงต่ำ

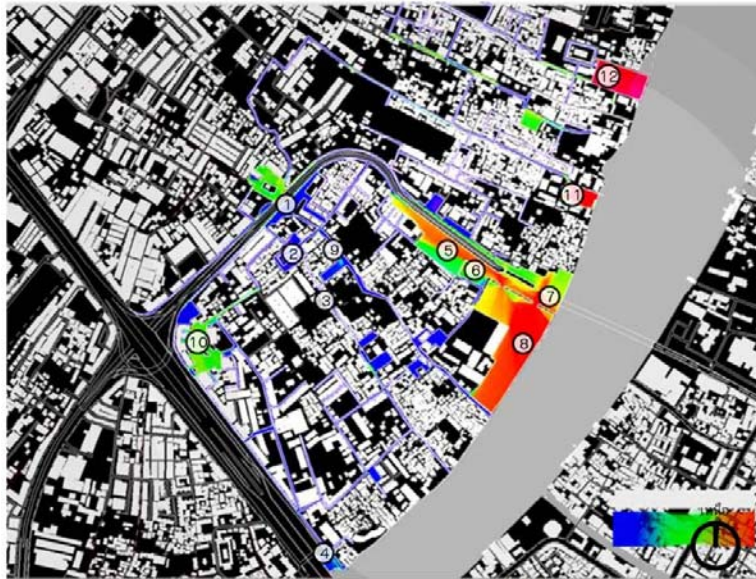
จะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษายังขาดสมดุลย์ในด้านของมุมมองและเข้าถึง โดยเฉพาะพื้นที่ภายในนั้นยังเป็นพื้นที่ขาดโครงข่ายการเชื่อมประสานออกสู่พื้นที่ภายนอกได้ดีเท่าที่ควรพื้นที่ภายในขาดการรับรู้และแยกตัวออกจากโครงข่ายภายนอกซึ่งมีความสำคัญในระดับเมือง

ภาพที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงของพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณา
ในระดับพื้นที่เฉพาะ (Integration 3) (ที่มา : การวิเคราะห์ของผู้วิจัย, 2551)

การวิเคราะห์ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงเมื่อเปรียบเทียบกับระยะใกล้ในระดับพื้นที่เฉพาะ (Integration 3) พบว่าได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ศักยภาพของทั้งระบบ กล่าวคือทั้งมุมมองและการเข้าถึงในระดับภายในชุมชนเองก็ตามสำหรับพื้นที่ภายในยังขาดการรับรู้ที่เป็นเอกภาพด้านมุมมองและการเข้าใช้งาน พื้นที่ภายในมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการหลงทิศทาง เนื่องจากโครงข่ายไม่เชื่อมผสาน เป็นถนนปลายตันเป็นส่วนมาก การใช้งานและมุมมองแม้กระทั่งคนในพื้นที่เองยังมีข้อจำกัดอยู่มาก

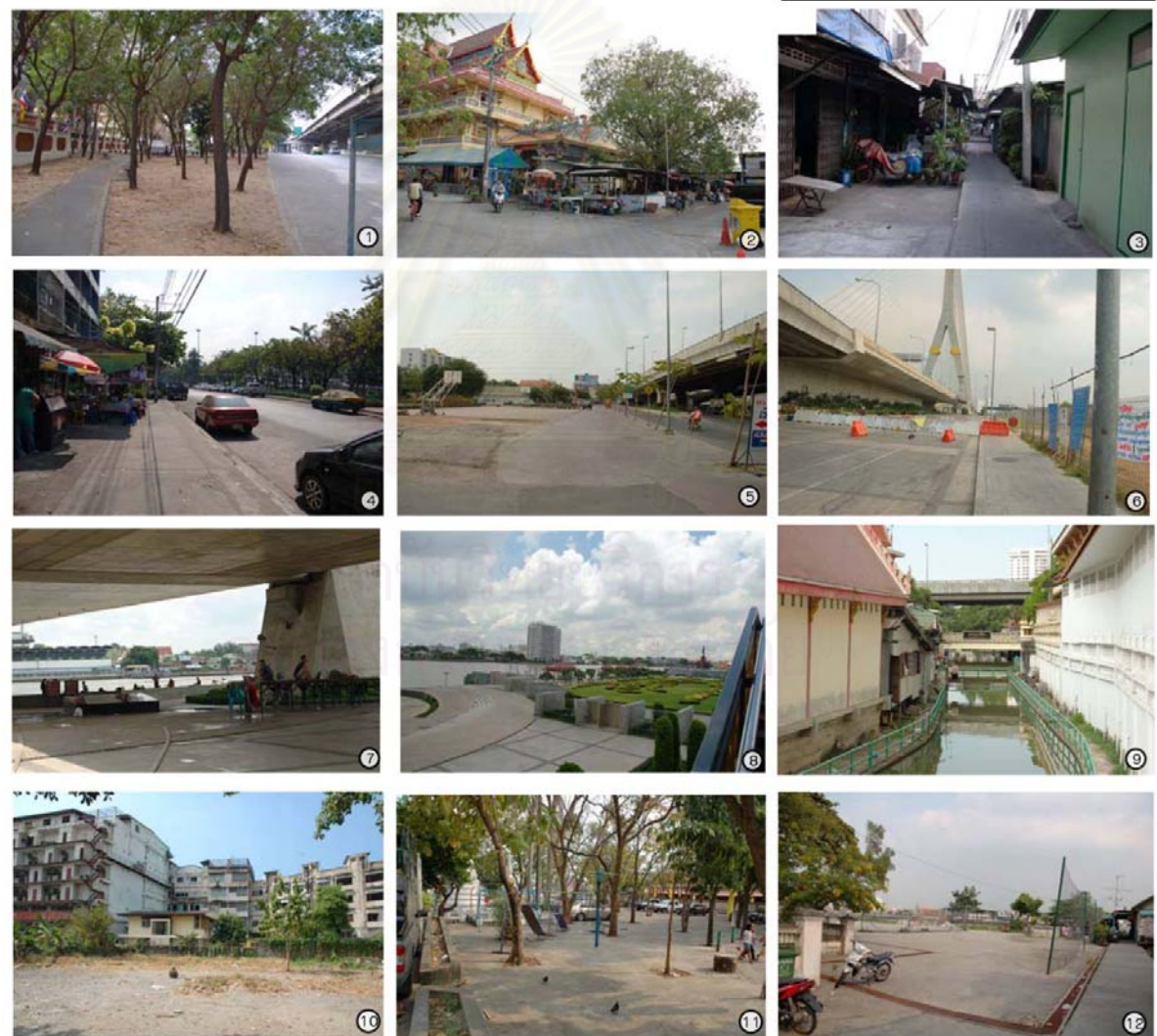
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นพื้นที่
ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี วิเคราะห์โดยโปรแกรม
ทางคอมพิวเตอร์ Visual Graph Analysis (VGA)

- ① บริเวณถนนอุษณิธร
- ② บริเวณลานวัดบางยี่ขัน
- ③ บริเวณซอยวัดดาวดึงษาราม
- ④ บริเวณพื้นที่สาธารณะเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า
- ⑤ บริเวณลานกีฬาเชิงสะพานพระราม 8
- ⑥ บริเวณพื้นที่จอดรถเก็บขยะเชิงสะพานพระราม 8
- ⑦ บริเวณพื้นที่สาธารณะใต้สะพานพระราม 8
- ⑧ บริเวณสวนหลวง ร.8
- ⑨ บริเวณคลองบางยี่ขัน
- ⑩ บริเวณพื้นที่โล่งแยกถนนปิ่นเกล้า
- ⑪ บริเวณพื้นที่สาธารณะวัดศุภบท
- ⑫ บริเวณพื้นที่สาธารณะวัดบรมงคล

ศักยภาพของพื้นที่ที่นำมาศึกษา
ศักยภาพต่ำ ศักยภาพสูง

<p>การฟื้นฟูพื้นที่ที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>	<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--

ภาพที่ 4.35 มุมมองจากพื้นที่ต่างๆ ที่มีศักยภาพการมองเห็นเข้าถึงที่แตกต่างกัน
(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2551)

2) มุมมองสำคัญของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ถนนบุรี

ก) มุมมองเข้าสู่พื้นที่แม่น้ำเจ้าพระยา

เมื่อมองจากพื้นที่ศึกษาจะสามารถมองเห็นแม่น้ำเจ้าพระยาได้โดยตลอด และให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จากพื้นที่ศึกษายังมองเห็นกิจกรรมทางน้ำและอาคารของฝั่งตรงข้าม เมื่ออยู่บริเวณด้านในของพื้นที่ศึกษาเมื่อมองออกจะมองเห็นแม่น้ำเป็นฉากหลัง

-จากเรือที่สัญจรไปมาในแม่น้ำเจ้าพระยา สามารถเห็นพื้นที่ศึกษาได้ครบถ้วน ลักษณะของการมองเข้าสู่พื้นที่จากแม่น้ำจะเห็นเอกลักษณ์สำคัญของพื้นที่สะพานพระราม 8 อาคารโรงสุราบางยี่ขัน อาคารโรงเรียนอินทราชัย และบ้านเรือนชุมชนดั้งเดิม อาคารรัตนโกสินทร์คอนโดมิเนียม

-มุมมองของเดินเท้าหรือจากร้านอาหารจากฝั่งตรงข้ามตั้งแต่ท่าเรือพระปิ่นเกล้าถึงท่าเรือพระอาทิตย์ และบริเวณท่าเรือสะพานพระราม 8 เป็นมุมมองที่ดีที่สุดที่สามารถมองเห็นทั้งโครงสร้างสะพานพระราม 8 และชุมชนเป็นฉากหลัง เป็นมุมมองที่ทำให้ผู้คนสามารถจดจำพื้นที่ โดยเฉพาะจากร้านอาหารริมถนนสะพาน ซึ่งมุมมองสู่พื้นที่ศึกษาเป็นจุดขายของร้านนี้

ภาพที่ 4.36 มุมมองจากฝั่งพื้นที่ตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณสวนสันติชัยปราการสู่พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ข) มุมมองออกจากพื้นที่ศึกษาสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

มุมมองออกจากพื้นที่ศึกษาไปฝั่งเกาะรัตนโกสินทร์ตรงข้าม เช่น พื้นที่สาธารณะเชิงสะพานพระราม 8 และสะพานพระปิ่นเกล้า และท่าเรือต่างๆ สามารถมองเห็น มีพื้นที่สำคัญหลายจุดด้วยกันได้แก่ ว่างบางขุนพรหม ซึ่งเป็นอาคารอนุรักษ์สถาปัตยกรรม มีสวนสันติชัยปราการซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโรงเรียนอินทราชัยตา

ภาพที่ 4.37 มุมมองจากพื้นที่ศึกษาสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและพื้นที่ฝั่งตรงข้าม (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ค) มุมมองจากสะพานพระปิ่นเกล้าสู่พื้นที่ศึกษา

เป็นมุมมองจากยวดยานพาหนะ และทางเดินเท้าบนสะพานจะสามารถมองเห็นพื้นที่ชุมชนและอาคารรัตนโกสินทร์คอนโดมิเนียม รวมทั้งสะพานพระราม 8 และท่าเรือหน้าอาคารกรุงเทพ

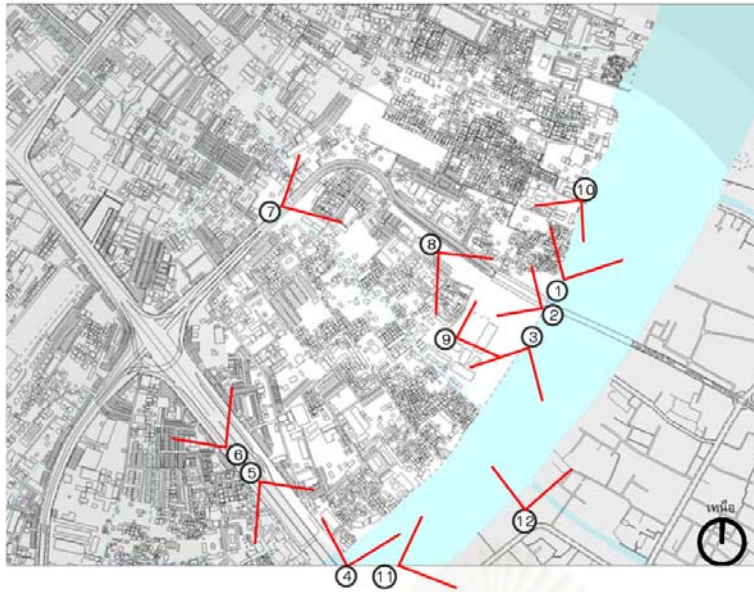
ภาพที่ 4.38 มุมมองจากสะพานพระปิ่นเกล้าสู่พื้นที่ศึกษา (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ง) มุมมองจากสะพานพระราม 8

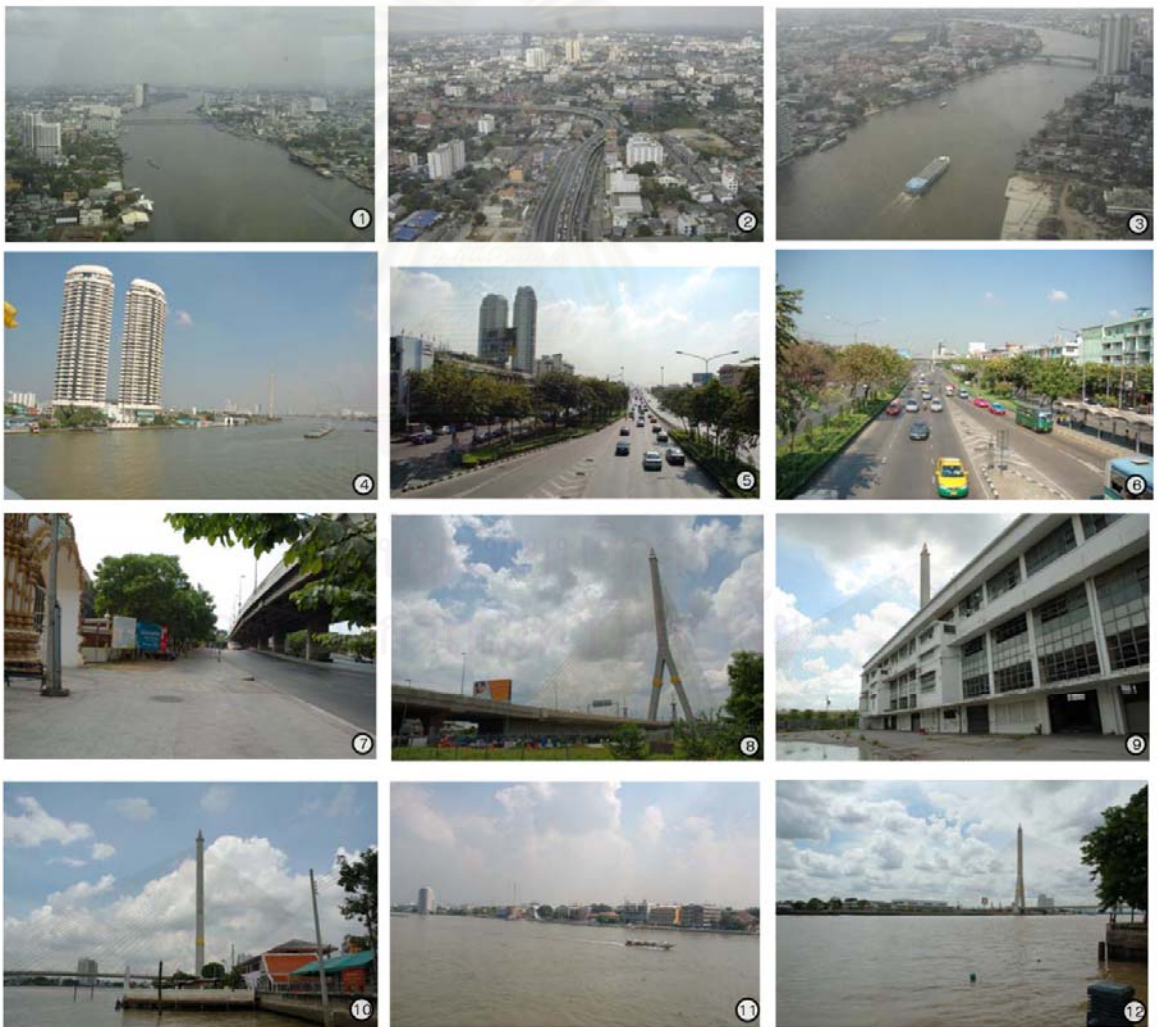
การใช้ยวดยานสัญจรผ่านบนสะพานพระราม 8 นั้นไม่สามารถมองเห็นพื้นที่ศึกษาได้มากนัก นอกจากยานพาหนะที่มีความสูงพิเศษ เช่น รถทัศนาวจรขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะตัวสะพานมีความกว้างถึง 26.40 เมตร เนื่องจากคนบนทางเดินเท้ากว้าง 2.50 เมตร 2 ข้างสะพาน แต่ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่ผู้สัญจรยวดยานพาหนะอื่นๆอาจมองเห็นพื้นที่ศึกษา ได้ในระยะใกล้เคียงเฉพาะช่วงขึ้น-ลงคอสสะพาน

ภาพที่ 4.39 มุมมองจากสะพานพระราม 8 สู่พื้นที่ศึกษา (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

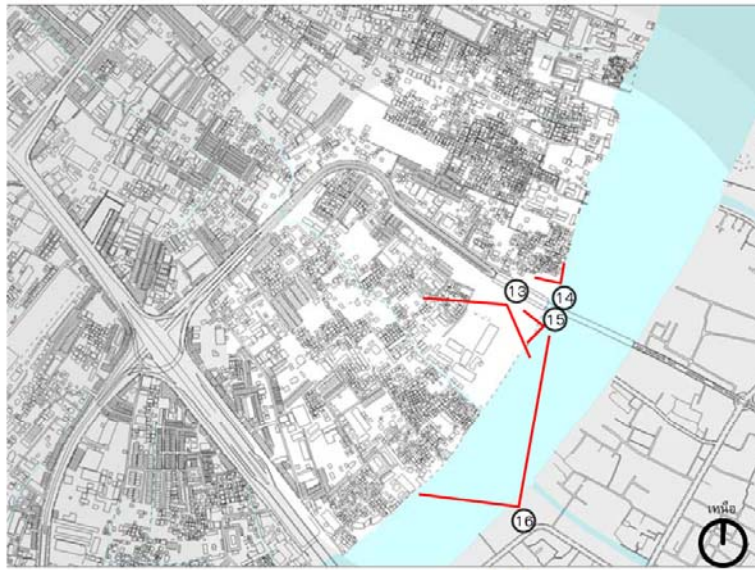

- มุมมองต่างๆของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
- ①②③ มุมมองจากสะพานพระราม 8
 - ④⑪ มุมมองจากสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า
 - ⑤⑥ มุมมองจากสะพานลอยเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า
 - ⑦ มุมมองบริเวณหน้าวัดน้อยนางหงส์
 - ⑧ มุมมองจากบริเวณเชิงสะพานพระราม 8
 - ⑨ มุมมองจากโรงสุราบางยี่ขัน
 - ⑩ มุมมองจากหน้าวัดศศุภบดี
 - ⑫ มุมมองจากสวนสันติชัยปราการ
- ✓ มุมมอง

<p>การฟื้นฟูพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
---	--	--	--

ภาพที่ 4.40 มุมมองต่างๆ มองเข้าหรือออกจากพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

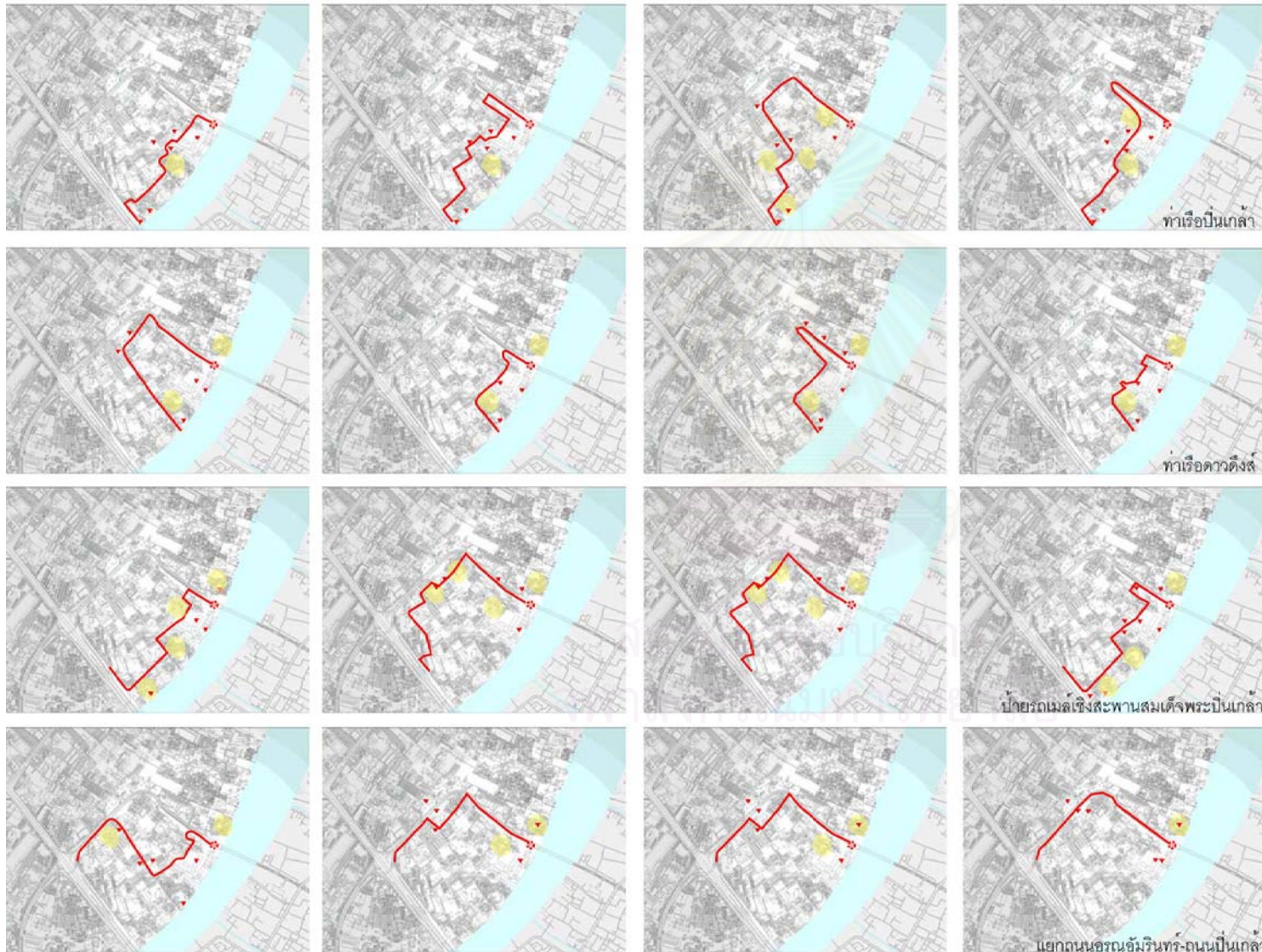

- มุมมองต่างๆ ของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
- 13 มุมมองจากพื้นที่สาธารณะใต้สะพานพระราม 8
 - 14 มุมมองมองสู่ชุมชนบ้านปูน
 - 15 มุมมองมองสู่สวนหลวง ร.8
 - 16 มุมมองจากสวนสันติชัยปราการ
- ▼ มุมมอง

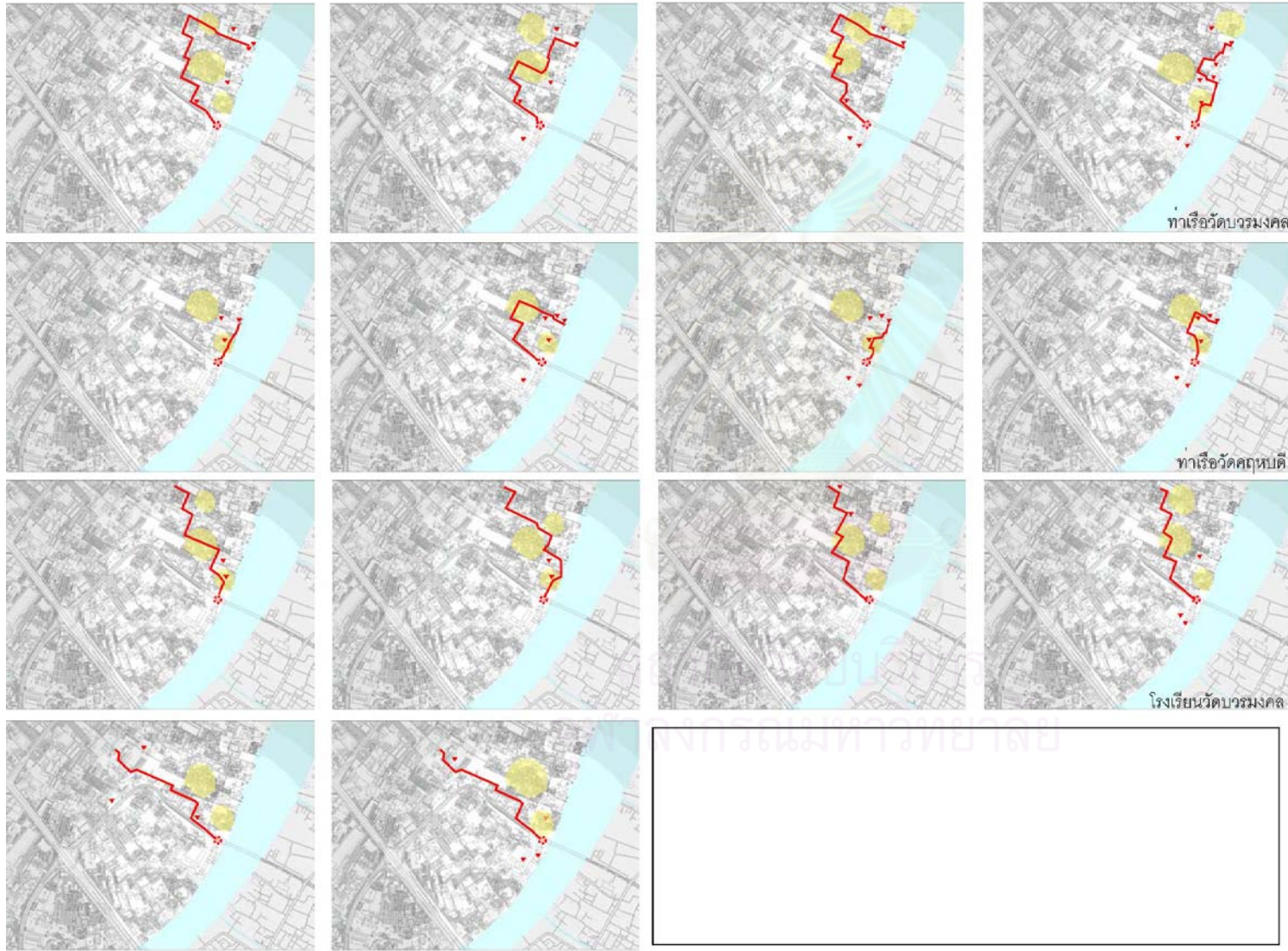
<p>การฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>		<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
---	--	--	--

ภาพที่ 4.41 มุมมองต่างๆ มองเข้าหรือออกจากพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

แผนที่ 4.18ก ผลการสำรวจแผนที่ทางจินตภาพบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

<p>การฟื้นฟูพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>	
<p>แผนที่ - แสดงผลการสำรวจองค์ประกอบเมือง</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▼ ภูมิสัญลักษณ์ ● ศูนย์รวมกิจกรรม — เส้นทาง ย่าน, ชุมชน 	
<p>หมายเหตุ ทำการสำรวจพื้นที่โดยให้คนในพื้นที่เขียนแผนที่ทางจินตภาพ โดยใช้คำถาม "เขียนเส้นทางเดินสู่สะพานพระราม 8 ธนบุรี" โดยทำการสำรวจจากคนในพื้นที่ 30 คนจากบริเวณรอบของพื้นที่ศึกษา และให้เขียนสถานที่ที่สามารถจดจำได้ระหว่างทางสู่บริเวณสะพานพระราม 8 ธนบุรี</p>	
<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
AREA, THONBURI

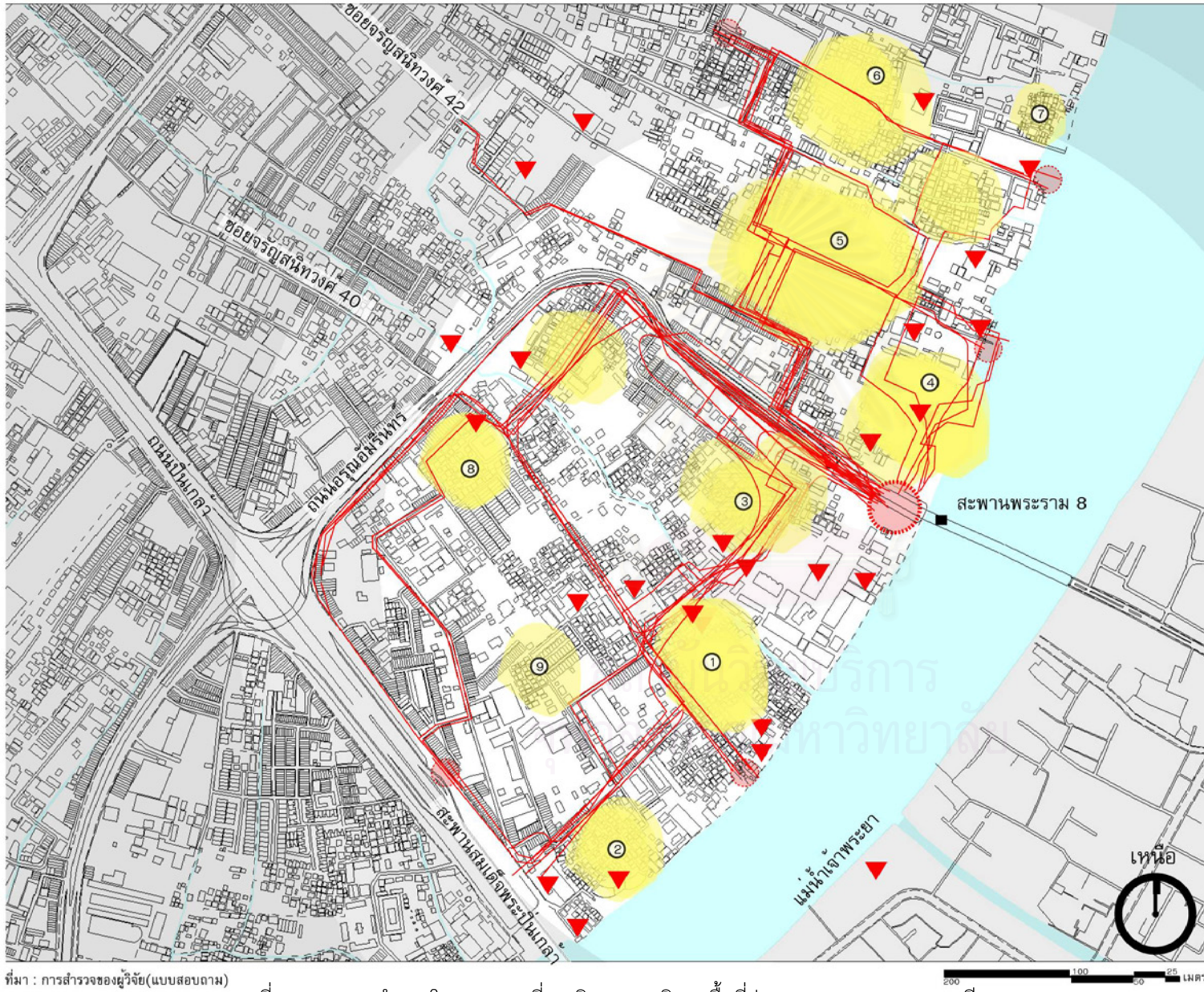
แผนที่ - แสดงผลการสำรวจองค์ประกอบเมือง

- ภูมิสัญลักษณ์
- ศูนย์รวมกิจกรรม
- เส้นทาง
- ย่านชุมชน

หมายเหตุ ทำการสำรวจพื้นที่โดยให้คนในพื้นที่
เขียนแผนที่ทางจินตภาพ โดยใช้คำถาม
“เขียนเส้นทางเดินสู่สะพานพระราม 8 ธนบุรี”
โดยทำการสำรวจจากคนในพื้นที่ 30 คนจาก
บริเวณรอบของพื้นที่ศึกษา และให้เขียนสถานที่
ที่สามารถจดจำได้ระหว่างทางสู่บริเวณสะพาน
พระราม 8 ธนบุรี

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.17x ผลการสำรวจแผนที่ทางจินตภาพบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI

แผนที่ - แสดงผลการสำรวจรวมองค์ประกอบเมือง

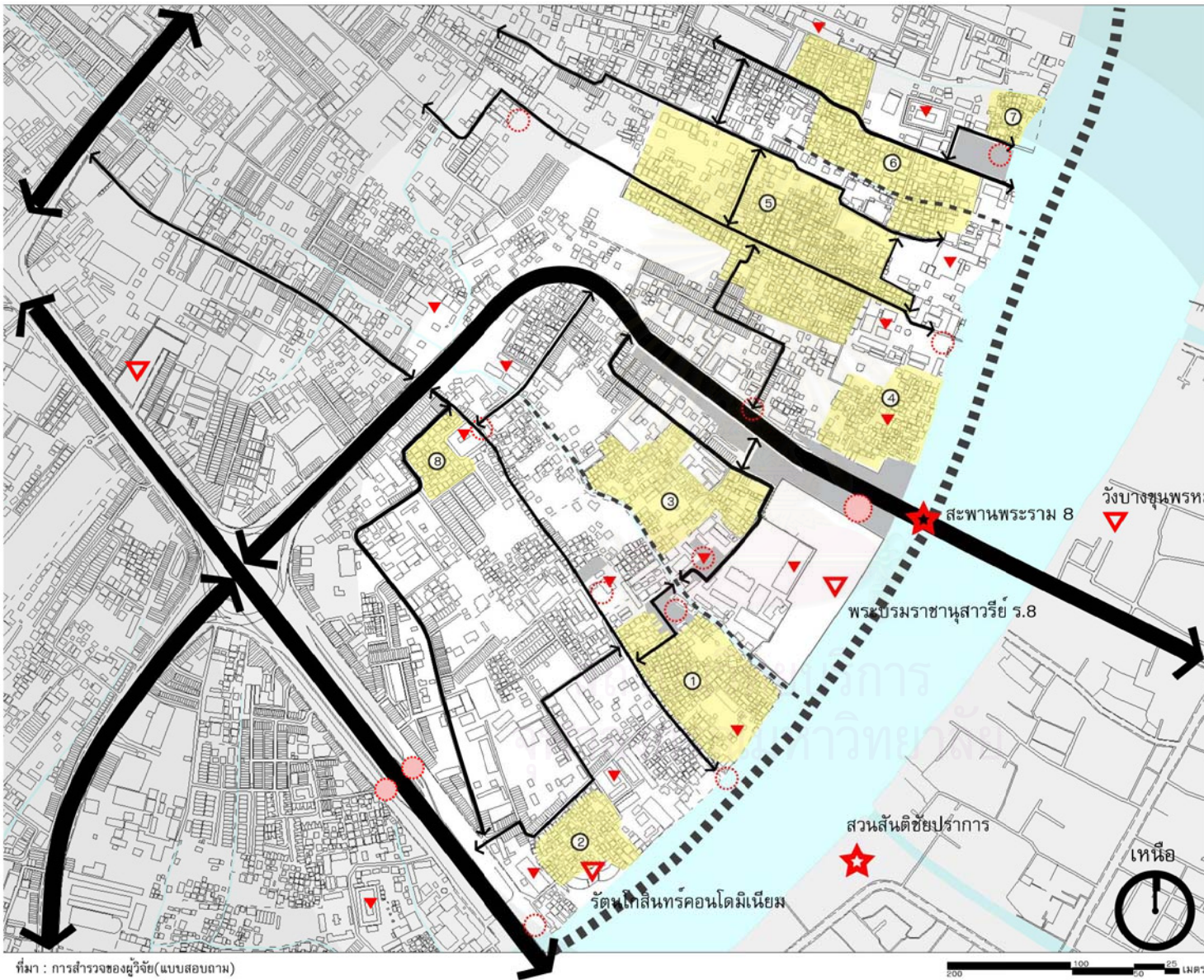
- ▼ ภูมิสัญลักษณ์
 - ศูนย์รวมกิจกรรม
 - เส้นทาง
 - ย่าน, ชุมชน
- ① ชุมชนวัดดาวดึงษาราม
 - ② ชุมชนคลองเจ้าครุฑ
 - ③ ชุมชนวัดพระยาศิริโอบยสวรรค
 - ④ ชุมชนบ้านปูน
 - ⑤ ชุมชนวัดศุภบดี
 - ⑥ ชุมชนหลังวัดบรมงคล
 - ⑦ ชุมชนหน้าวัดบรมงคล
 - ⑧ ชุมชนหลังวัดบางยี่ขัน
 - ⑨ ชุมชนโคกदान

หมายเหตุ ทำการสำรวจพื้นที่โดยให้คนในพื้นที่
 เขียนแผนที่ทางจินตภาพ โดยใช้คำถาม
 “เขียนเส้นทางเดินสู่สะพานพระราม 8 ธนบุรี”
 โดยทำการสำรวจจากคนในพื้นที่ 30 คนจาก
 บริเวณขอบเขตพื้นที่ศึกษา และให้เขียนสถานที่
 ที่สามารถจดจำได้ระหว่างทางสู่บริเวณสะพาน
 พระราม 8 ธนบุรี

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย (แบบสอบถาม)

แผนที่ 4.19 ผลการสำรวจโดยรวมแผนที่ทางจินตภาพบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย(แบบสอบถาม)

แผนที่ 4.20 แสดงองค์ประกอบทางจินตภาพพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI	
แผนภาพ - แสดงองค์ประกอบทางจินตภาพ	
	ภูมิสัญลักษณ์ระดับเมือง
	ภูมิสัญลักษณ์ระดับย่าน
	ภูมิสัญลักษณ์ระดับชุมชน
	ศูนย์ร่วมกิจกรรมระดับย่าน
	ศูนย์ร่วมกิจกรรมระดับชุมชน
	เส้นทางขนาดเล็ก
	เส้นทางขนาดใหญ่
	แนวขอบขนาดเล็ก
	แนวขอบขนาดใหญ่
	พื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย
	ย่าน
	① ชุมชนวัดดาวดึงษาราม
	② ชุมชนคลองเจ้าครุฑ
	③ ชุมชนวัดพระยาศิริโยธยสวรรค์
	④ ชุมชนบ้านปูน
	⑤ ชุมชนวัดคฤหบดี
	⑥ ชุมชนหลังวัดบรมวงศ
	⑦ ชุมชนหน้าวัดบรมวงศ
	⑧ ชุมชนหลังวัดบางยี่ขัน
หมายเหตุ ทำการสำรวจพื้นที่โดยให้คนในพื้นที่เขียนแผนที่ทางจินตภาพ โดยใช้คำถาม "เขียนเส้นทางเดินสู่สะพานพระราม 8 ธนบุรี" โดยทำการสำรวจจากคนในพื้นที่ 30 คนจากบริเวณขอบของพื้นที่ศึกษา และให้เขียนสถานที่ที่สามารถจดจำได้ระหว่างทางสู่บริเวณสะพานพระราม 8 ธนบุรี	
สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

3) จินตภาพของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

พิจารณาถึงองค์ประกอบของเมือง โดยทำการสำรวจพื้นที่ วิธีการสำรวจ คือให้คนในพื้นที่ เขียนแผนที่ทางจินตภาพ โดยใช้คำถาม “ให้เขียนเส้นทางเดินสู่สะพานพระราม 8 ธนบุรี” ทำการสำรวจ 30 คนจากบริเวณขอบของพื้นที่ศึกษา และให้เขียนสถานที่ที่สามารถจดจำได้ระหว่างทางสู่บริเวณสะพานพระราม 8 และนำผลที่ได้มาประมวลผลเป็นแผนที่ทางจินตภาพ เพื่อใช้ในการกำหนดเส้นทางและสถานที่ที่มีความสำคัญ และบริเวณพื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมนุมคนภายในพื้นที่ รวมถึงพื้นที่ชุมชนและขอบของพื้นที่ เพื่อสร้างแผนที่ความทรงจำทางจินตภาพของคนภายในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี พบว่าสามารถจำแนกองค์ประกอบของเมือง(แผนที่ 4.15) ได้ดังนี้

1. **เส้นทาง** เส้นทางหลัก(เส้นทางขนาดใหญ่)และเส้นทางรอง(เส้นทางขนาดเล็ก) โดยเส้นทางทั้งสองเส้นทางเป็นลักษณะทางจินตภาพที่ผู้คนในพื้นที่จดจำและใช้สัญจรไปมาเป็นประจำ ซึ่งใช้เชื่อมโยงภายในพื้นที่ย่านและพื้นที่ภายนอกเส้นทางขนาดใหญ่บริเวณพื้นที่คือถนนพระปิ่นเกล้าและถนนอรุณอมรินทร์ ส่วนเส้นทางขนาดเล็กได้แก่เส้นทางถนนซอยในย่านรวมถึงเส้นทางที่ใช้สัญจรภายในชุมชนที่มีขนาดเล็ก

2. **ขอบเขต** คือพื้นที่หรือเส้นทางที่แบ่งลักษณะทางกิจกรรมที่คนในพื้นที่จดจำขอบเขตในพื้นที่ ได้แก่แม่น้ำเจ้าพระยา และแนวคลองบางยี่ขัน

3. **ย่าน** คือชุมชนหรือบริเวณพื้นที่ที่มีกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ชุมชนต่างที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา และบริเวณย่านริมถนนสายหลักเช่น ชุมชนดาวดึงษาราม ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชนบ้านปูน ชุมชนคลองเจ้าครุฑ เป็นต้น

4. **พื้นที่ศูนย์รวมกิจกรรม** คือบริเวณพื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์รวมกิจกรรม มีการใช้พื้นที่ที่หลากหลายแบ่งออกเป็นพื้นที่ศูนย์รวมกิจกรรมระดับย่านและพื้นที่ศูนย์รวมกิจกรรมระดับชุมชน ได้แก่พื้นที่บริเวณท่าเรือและป้ายรถเมล์ที่เป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการจราจรภายในพื้นที่จุดที่สัญจรคือ บริเวณป้ายรถเมล์ริมถนนพระปิ่นเกล้าที่มีปริมาณการใช้ที่มากในแต่ละวัน และท่าเรือที่สำคัญ ท่าเรือปิ่นเกล้า ท่าเรือดาวดึงส์ ท่าเรือคฤหบดี ท่าเรือวัดบวรเม่งคล ในส่วนของศูนย์รวมกิจกรรมที่เป็นจุดศูนย์รวมในระดับชุมชนพบว่า เป็นจุดศูนย์รวมที่อยู่ในบริเวณวัดที่สำคัญต่างๆ คือวัดดาวดึงษาราม วัดบางยี่ขัน วัดคฤหบดี วัดบวรเม่งคล ที่มีกิจกรรมที่สำคัญทั้งเป็นสนามเด็กเล่น ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย และยังเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และยังมีพื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์รวมกิจกรรมระดับย่านที่สำคัญคือพื้นที่ใต้สะพานพระราม 8 ที่เป็นศูนย์รวมกิจกรรมระดับย่านที่สำคัญ มีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในวันธรรมดาและวันสำคัญต่างๆ ด้วยลักษณะการเข้าถึงที่ง่ายซึ่งส่งผลให้มีผู้ใช้กิจกรรมที่หลากหลายและเป็นที่จดจำของคนในพื้นที่ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางจินตภาพที่สำคัญในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

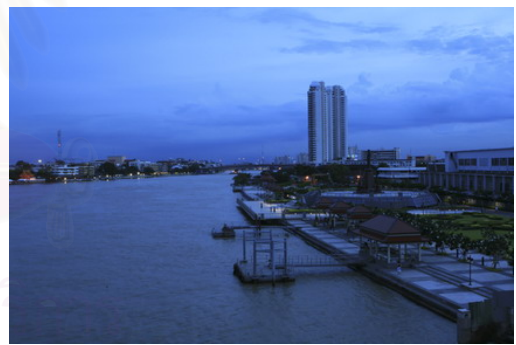

ภาพที่ 4.42 พื้นที่ศูนย์รวมกิจกรรมเชิงสะพานพระราม 8 ธนบุรี(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

5. ภูมิสัญลักษณ์(จุดหมายตา) ได้แก่พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะที่โดดเด่นเป็นจุดใช้อ้างอิงสามารถจดจำพื้นที่โดยผ่านองค์ประกอบนี้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบนี้เป็น 3 ระดับคือระดับเมือง ระดับระดับย่าน และระดับชุมชน ซึ่งมีความสำคัญลดหลั่นลงมาตามลำดับ ซึ่งระดับเมือง ได้แก่ สะพานพระราม 8 สะพานพระปิ่นเกล้า และสวนสันติชัยปราการ ซึ่งมีความสำคัญและสามารถจดจำได้ง่าย รองลงมาคือระดับย่านเป็นจุดหมายตาที่สามารถรับรู้ได้ภายในบริเวณพื้นที่ที่ได้แก่ อาคารรัตนโกสินทร์คอนโดมิเนียม พระบรมราชานุสาวรีย์รัชการที่ 8 ซึ่งมีความสำคัญผ่านผู้คนในพื้นที่ และระดับชุมชนได้แก่อาคารที่สำคัญทางศาสนา เช่นวัดบางยี่ขัน วัดอมรคีรี วัดน้อยนางหงส์ วัดดาวดึงษาราม วัดพระยาศิริโอยสวรรค์ วัดคฤหบดี วัดบรมวงศ เป็นต้น อาคารอุตสาหกรรมที่เคยมีความสำคัญเช่น กลุ่มอาคารโรงสุรบางยี่ขัน โรงฟอกหนังวังหลัง หลี เป็นต้น

จุดหมายตาสะพานพระราม 8

จุดหมายตาอาคารรัตนโกสินทร์วิวกอนโดมิเนียม

ภาพที่ 4.43 จุดหมายตาบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI

- อาคารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี
- อาคารที่มีอายุ 35-65 ปี
- อาคารที่มีอายุมากกว่า 65 ปี

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.21 แสดงอายุของอาคารบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

4.2.6 ลักษณะสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมสำคัญ

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลอาคารในประเด็นของตำแหน่งอายุของอาคาร ความสูงอาคารสำคัญและสภาพของอาคาร นอกจากนี้ยังได้ทำการสำรวจลักษณะภูมิสถาปัตยกรรมเบื้องต้นได้แก่ สภาพพืชพรรณหลักในพื้นที่ อุณหภูมิประกอบถนน และรูปแบบเขื่อนการป้องกันน้ำท่วม

สภาพอาคารสำคัญ

อาคารที่เป็นจุดหมายตาและอาคารที่มีความสำคัญด้านการใช้ประโยชน์ มีคุณค่ารูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรม ตลอดจนคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สังคมประเพณีวัฒนธรรม ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่

- 1) อาคารรัตนโกสินทร์วิวกอนโดมิเนียม เป็นอาคารพักอาศัยสูง 35 ชั้น ลักษณะเด่น คือเป็นอาคารที่มีความสูงสามารถมองเห็นได้ในระยะไกล เป็นอาคารใหม่ มีสภาพดีตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา
- 2) อาคารกายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นอาคารสูง 10 ชั้น เป็นอาคารที่ปลูกสร้างบนที่ดินของกรมตำรวจ เป็นอาคารใหม่ มีสภาพดี
- 3) กลุ่มอาคารสถานีตำรวจบางยี่ขัน ประกอบด้วยอาคารสถานีตำรวจสูง 3 ชั้น และอาคารพักอาศัยข้าราชการตำรวจสูง 5-6 ชั้น เป็นอาคารใหม่
- 4) อุ้งจอดเรือธนาคารกรุงเทพ ประกอบไปด้วย โรงเก็บเรือและบ้านพักข้าราชการระดับสูงของธนาคาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้กับอาคารรัตนโกสินทร์วิวกอนโดมิเนียม เทียบความสูงเป็นอาคารประมาณ 3-4 ชั้น เฉพาะโรงเก็บเรือมีสภาพปานกลาง ใช้เพียงปีละ 2 ครั้งเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย
- 5) อุ้งจอดเรือธนาคารออมสินตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้กับอุ้งจอดเรือธนาคารกรุงเทพ โรงเก็บเรือเทียบได้ประมาณอาคารที่มีความสูงได้ 2 ชั้น เฉพาะโรงเก็บเรือมีสภาพปานกลางลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย
- 6) อาคารโรงเรียนอินทราชัย บ้านราชการุณ หรือ บ้านบางยี่ขัน สร้างขึ้นราวปลายรัชกาลที่ 5 รูปแบบอาคารเป็นสถาปัตยกรรมโคโลเนียล ที่เป็นที่ยิยมในขณะนั้น ตัวอาคารเป็นคอนกรีตสองชั้นรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวขนานไปกับแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านหน้าอาคารมีบันไดหินอ่อนขึ้นลงทั้งปีกซ้ายและขวา ชั้นล่างทำเป็นช่องซุ้มโค้งอย่างตะวันตกหลายช่อง เสาซุ้มทำเป็นทรงเหลี่ยมขนาดใหญ่ กรอบประตูหน้าต่างตกแต่งเป็นซุ้มโค้งเช่นกัน ที่ช่องลมประดับกระจกสีเป็นแจกรีศมีพระอาทิตย์ครึ่งดวง และประดับลายฉลุไม้เป็นซุ้มเครือเถา ภายในเป็นห้องโถง บานประตูห้องโถงกลางชั้นสองเป็นลวดลายฉลุไม้ทั้งแผ่น ตึกหลังนี้มีโครงสร้างของฐานอาคารเป็นแบบโบราณ คือปูด้วยท่อนซุงขนาดใหญ่เป็นตารางเพื่อกันการทรุดตัวของดินอ่อนริมฝั่งน้ำ
- 7) กลุ่มอาคารโรงงานฟอกหนังวังล่งหลี่ เป็นอาคารไม้สูง 1-2 ชั้นในปัจจุบันหลังจากได้มีการเลิกกิจการได้มีการรื้อถอนเพื่อประกาศขาย มีสภาพทรุดโทรม มีการบุกรุกของคนภายนอกเพื่อเข้าไปพักอาศัย
- 8) โรงสุรบางยี่ขัน เป็นกลุ่มอาคาร 3-4 ชั้น ภายในบริเวณมีอาคารเดิมที่ไม่มีการใช้งานแล้วอยู่หลายหลัง อาคารส่วนใหญ่โรงงานและอาคารสำนักงานที่มีสภาพเก่าทรุดโทรม อาคารแต่ละหลังมีรูปแบบที่แตกต่างกัน หากจะเก็บรักษาไว้จำเป็นต้องมีการซ่อมแซมและ ปรับปรุงภาพลักษณ์ใหม่ให้เหมาะสม ชั้นบนของอาคารหลังใหญ่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของแม่น้ำเจ้าพระยาได้ชัดเจน มีรูปแบบของอาคารโรงงานสุรเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์และสามารถสืบถึงประวัติอันยาวนานและมีแผนพัฒนาฟื้นฟูบูรณะอาคารเป็นสถาบันดนตรี ภัตตาคารภัตตาคาร กลุ่มอาคารสถานีตำรวจบรมวงศดล เป็นอาคารสูง 2-3 ชั้น มีโรงจอดรถดับเพลิง สภาพดีเป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบร่วมสมัย อาคารพักอาศัยสถานีตำรวจสูง 4 ชั้น โครงสร้างก่ออิฐฉาบปูน มีสภาพดี

9) กลุ่มบ้านพักอาศัยในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนแออัด มีทั้งบ้านเรือนที่ปลูกสร้างใหม่และอาคารเรือนไม้

ชุมชนบ้านปูน เป็นอาคารที่มีความสูง 1-2 ชั้น มีการต่อเติมและสร้างใหม่ ส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือนที่ไม่ มีลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรม อาคารที่สำคัญได้แก่ 1) ศาลาโรงธรรม เป็นโครงสร้างไม้ยกพื้น 1 ชั้นมี รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่มีคุณค่า แต่มีสภาพทรุดโทรมใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 2) ศาลเจ้ากวนอู โครงสร้างคอนกรีต 1 ชั้นเดียวมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมร่วมสมัย สภาพปานกลาง 3) เรือนไทยโบราณ สูง 2 ชั้นที่อยู่บริเวณเชิงสะพานพระราม 8 มีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยภาคกลางโดยได้รับการบูรณะและปรับปรุงเพื่อ จัดแสดงบริเวณเดียวกับอาคารพิพิธภัณฑ์สะพานพระราม 8

ชุมชนคลองเจ้าครุฑ เป็นกลุ่มเรือนไม้สูง 2 ชั้น เป็นส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรม ตั้งอยู่บนพื้นที่ของ กรมธนารักษ์ส่วนใหญ่ เป็นลักษณะการเช่าอาศัย เป็นรายเดือน

ชุมชนวัดดาวดึงษาราม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเรือนไม้สูง 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้องและสังกะสีที่มีลักษณะ เป็นชุมชนแออัด บางหลังมีลักษณะทรุดโทรม บางหลังต่อเติมด้วยการก่ออิฐฉาบปูน

ชุมชนที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ส่วนใหญ่อยู่ในอาคารที่มีลักษณะ สถาปัตยกรรมเป็นแบบชาวบ้านทั่วไป และโดยรอบของชุมชนที่ไม่เป็นบ้านไม้ ก็จะเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน

11. อาคารพิพิธภัณฑ์สะพานพระราม 8 เป็นอาคารชั้นเดียวอยู่เชิงสะพานพระราม 8 ซึ่งตั้งอยู่คู่กับเรือน ไทยของชุมชนบ้านปูน มีลักษณะที่ได้ประยุกต์มาจากสถาปัตยกรรมของชุมชนบ้านปูนเอง โดยใช้หลังคาทรงจั่ว มนิลา ภายในมีห้องแสดงผลงาน ที่ทำการส่วนท่องเที่ยว ห้องแสดงงานชั้นตอนต่างๆ ในการสร้างสะพาน พระราม 8

อายุอาคาร

การแยกอายุอาคารโดยพิจารณาจากแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศของอาคารในยุคก่อนพ.ศ.2475 และอาคารในยุคก่อนพ.ศ.2516 สามารถสรุปออกมา (แผนที่ 4.21) ได้แก่

อาคารที่มีอายุมากกว่า 65 ปี ได้แก่กลุ่มอาคารทางศาสนา อาคารอนุรักษ์บ้านบางยี่ขัน ศาลาโรงธรรม อาคารในกลุ่มของโรงสุราบางยี่ขัน และบางส่วนของชุมชนที่อยู่รอบอาคารทางศาสนา และอาคารชุมชนบ้านปูน โดยพื้นที่ของอาคารล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่อยู่รอบอาคารโบราณทางศาสนาและอุตสาหกรรมที่สำคัญ ในอดีต เช่น บริเวณโรงงานสุราบางยี่ขัน

อาคารที่มีอายุระหว่าง 35-65 ปี ได้แก่กลุ่มอาคารมีบริเวณชุมชนเก่าที่มีการตั้งถิ่นฐานมีสภาพทรุดโทรม บริเวณชุมชนเก่า เช่นอาคารในชุมชนคลองเจ้าครุฑ ชุมชนดาวดึงษาราม ชุมชนบ้านปูน ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชน วัดบวรเม่งคด และอาคารที่อยู่ในบริเวณริมคลองบางยี่ขัน

อาคารที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี ได้แก่กลุ่มอาคารที่อยู่บริเวณถนนด้านนอกที่สร้างขึ้นใหม่ได้แก่ อาคารริม ถนนพระปิ่นเกล้า ถนนอรุณอมรินทร์ และกลุ่มอาคารที่ห่างจากถนนไม่เกิน 50 เมตรส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพัก อาศัย และอาคารพาณิชย์กรรมต่างๆที่เกิดขึ้นมาใหม่

ความสูงอาคาร

อาคารในพื้นที่ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ที่มีความสูง 1-2 ชั้น ในส่วนอื่นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อาคารสูง 10 ชั้นขึ้นไป ได้แก่อาคารชุดพักอาศัยรัตนโกสินทร์วิวกอนโดมิเนียมสูง 35 ชั้น และอาคารกายภาพบำบัดมหาวิทยาลัยมหิดลสูง 12 ชั้น
2. อาคารสูง 4-6 ชั้น ได้แก่อาคารพาณิชย์กรมบริเวณริมถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า และถนนอรุณอัมรินทร์ กลุ่มอาคารพักอาศัยข้าราชการตำรวจ กลุ่มอาคารพักอาศัยตำรวจดับเพลิงบวรมงคล และอาคารอพาร์ทเมนต์เช่าภายในบริเวณริมถนนสายหลัก และอาคารในกลุ่มของโรงสุรบางยี่ขัน อาคารสถาบันอาหาร
3. อาคารที่มีความสูง 2-3 ชั้น ได้แก่ กลุ่มอาคารพาณิชย์พักอาศัยริมถนนสายหลัก และภายในซอยต่าง เช่น กลุ่มอาคารริมถนนอรุณอัมรินทร์ กลุ่มอาคารพักอาศัยภายในซอยวัดดาวดึงษ์าราม กลุ่มอาคารพักอาศัยชุมชนพระยาศิริไอยสวรงค์ อาคารของรัฐบาลได้แก่ อาคารอาคารสถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน อาคารอนุรักษ์บ้านบางยี่ขัน อาคารจตุรสถานี่ตำรวจนครบาลบวรมงคล อาคารโรงเรียนวัดพระยาศิริไอยสวรงค์ และอาคารของเอกชน ได้แก่อาคารอู่จอดเรือธนาคารกรุงเทพ ธนาคารออมสิน
4. อาคารที่มีความสูง 1-2 ชั้น ได้แก่อาคารบ้านเรือนในชุมชนต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นอาคารไม่มีลักษณะซ้ำชุดทชุดโทรม
5. อาคารทางศาสนา ซึ่งมีความสูงพิเศษมากกว่า 2 ชั้น ได้แก่โบสถ์ วิหาร และอาคารที่สูง 1-2 ชั้น ได้แก่ ศาลา กุฏิ และอาคารทั่วไปในกลุ่มอาคารทางศาสนา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพอาคารทั่วไปในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี

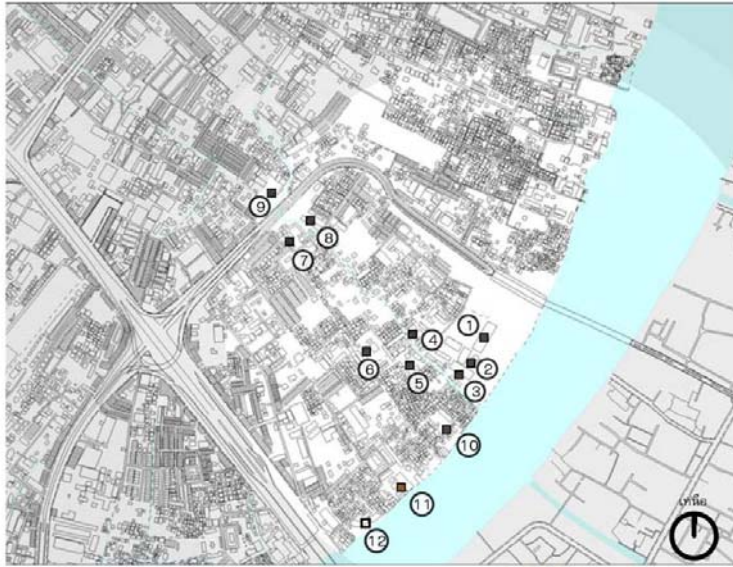
- ① ⑤ อาคารบริเวณชุมชนคลองเจ้าครูด
- ② อาคารบริเวณวัดบางยี่ขัน
- ③ อาคารบริเวณชุมชนวัดบางยี่ขัน
- ④ อาคารริมถนนปิ่นเกล้า
- ⑥ ⑦ อาคารบริเวณชุมชนดาวดึงษ์จวราม
- ⑧ ⑪ อาคารบริเวณชุมชนบ้านปูน
- ⑨ อาคารพานิชย์ซอยวัดคฤหบดี
- ⑩ อาคารบริเวณชุมชนวัดคฤหบดี
- ⑫ อาคารบริเวณชุมชนวัดบรมงคล

- อาคารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี
- อาคารที่มีอายุ 35-65 ปี
- อาคารที่มีอายุมากกว่า 65 ปี

<p>การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI</p>	<p>สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
--	--

ภาพที่ 4.44 สภาพอาคารที่มีอายุแตกต่างกันไปในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

สภาพอาคารที่มีความสำคัญในย่านสะพานพระราม 8

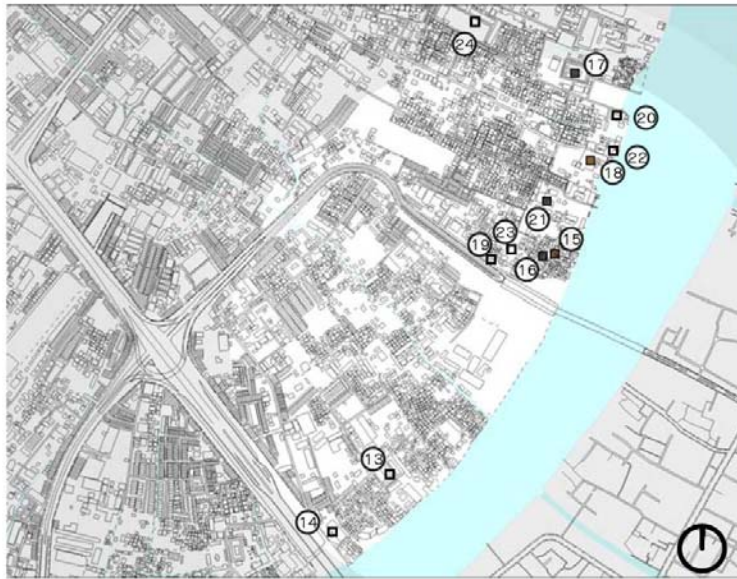
- 1 อาคารใหญ่จุ่มโรงสุราบางยี่ขัน
- 2 วัดพระยาศิริโอบสุวรรณค์
- 3 วัดจตุรมิตรประดิษฐานราม
- 4 วัดดาวดึงษาราม
- 5 วัดบางยี่ขัน
- 6 วัดอมรคีรี
- 7 วัดนอญนางหงส์
- 8 โรงเรียนอินทราชัย
- 9 โรงจอดเรือธนาคารกรุงเทพ
- 10 อาคารรัตนโกสินทร์วิวกอนโดมีเนียม

อาคารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี
 อาคารที่มีอายุ 35-65 ปี
 อาคารที่มีอายุมากกว่า 65 ปี

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE AREA, THONBURI		สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
---	--	---

ภาพที่ 4.45ก อาคารสำคัญในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

- สภาพอาคารที่มีความสำคัญในย่านสะพานพระราม 8
- 13 อาคารสถานีตำรวจบางเขิน
 - 14 อาคารมหาวิทยาลัยมหิดล
 - 15 ศาลเจ้ากวนอู ชุมชนบ้านปูน
 - 16 ศาลาโรงธรรม ชุมชนบ้านปูน
 - 17 วัดบรมมงคล
 - 18 โรงฟอกหนังวังลงठी
 - 19 อาคารพิพิธภัณฑ์สะพานพระราม 8
 - 20 สถานีตำรวจบรมมงคล
 - 21 วัดศุภทนต์
 - 22 สถานีตำรวจดับเพลิงบรมมงคล
 - 23 เรือนไทยโบราณ
 - 24 โรงเรียนวัดบรมมงคล
- อาคารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี
 - อาคารที่มีอายุ 35-65 ปี
 - อาคารที่มีอายุมากกว่า 65 ปี

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
AREA, THONBURI

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.45x อาคารสำคัญในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พืชพรรณในพื้นที่

พื้นที่ศึกษามีสภาพพืชพรรณแบบให้ร่มเงาเป็นส่วนใหญ่แต่มีความหนาแน่นค่อนข้างต่ำ โดยกระจายตัวอยู่เป็นจุด ๆ ทั่วพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 โดยจะกระจุกตัวในพื้นที่ที่รกร้างไม่มีการใช้ประโยชน์ และในบริเวณพื้นที่ของวัดต่างๆ ภายในพื้นที่

ต้นไม้ส่วนใหญ่ที่คงอยู่ในพื้นที่เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ มีอยู่หลายประเภท เช่น หูกวาง, ชมพูพันธุ์ทิพย์, ราชพฤกษ์, จามจุรี และโพธิ์ เป็นต้น ซึ่งมีสภาพค่อนข้างดี และไม่พบว่ามีส่วนใดที่บดบังทัศนียภาพจากแม่น้ำเจ้าพระยา

สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะของภูมิอากาศโดยพื้นฐานเหมือนกับส่วนอื่น ๆ ของกรุงเทพฯ ที่จะแตกต่างกัน ได้แก่ ลมจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อาจมีความแรงกว่าพื้นที่ทั่วไป ส่วนของพื้นที่ศึกษาที่ได้รับลมจากแม่น้ำมาก ได้แก่ แถบพื้นที่ริมแม่น้ำโดยตลอดและจะลดลงเมื่อผ่านเข้าไปในพื้นที่ตอนในร่มเงาภายในพื้นที่ที่มีพื้นที่บริเวณใต้สะพานพระราม 8 ซึ่งเป็นที่ร่มและมีลมพัดเย็นสบาย แต่จากความกว้างของสะพานอาจทำให้ขาดแสงสว่างที่เพียงพอหากไม่มีการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างเพิ่มเติม ส่วนในฤดูร้อนที่แดดมักจะอ้อมได้ เงาของสะพานก็จะทอดไปทางด้านทิศเหนือของพื้นที่โครงการทางด้านชุมชนบ้านปูน ฝุ่นและควันพิษจากสะพานพระราม 8 อาจจะรบกวนพื้นที่ศึกษาได้ในพื้นที่ใกล้สะพาน แต่ด้วยทิศทางลมและความเร็วลมที่พัดผ่านที่ว่างเหนือแม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงฤดูร้อน มีแนวโน้มจะพัดพาฝุ่นและควันพิษกระจายออกไปทางทิศเหนือนอกพื้นที่โครงการ ซึ่งน่าจะบรรเทาความเข้มของควันพิษที่จะกระจายเข้ามาในพื้นที่ศึกษาได้ ส่วนในฤดูหนาวลมอาจจะพัดพาเอาฝุ่นและควันพิษเข้ามาในพื้นที่ได้ การใช้ทรงพุ่มของต้นไม้ดักฝุ่นและควันจากทางด้านทิศเหนือน่าจะเป็นแนวทางที่จะช่วยในเรื่องสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

สิ่งปลูกสร้างทางภูมิทัศน์

1) เชื้อนก้านน้ำ

บริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นบริเวณที่มีน้ำท่วมถึง ดังนั้นจึงมีการก่อสร้างแนวเขื่อนในบางบริเวณ แต่ยังคงมีเรื่องข้อจำกัด เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินและการเวนคืนเพื่อการก่อสร้างเขื่อนซึ่งทำให้การก่อสร้างเขื่อนไม่สามารถต่อเนื่องถึงกันได้ตลอด ทั้งนี้สามารถแบ่งแนวเขื่อนในบริเวณพื้นที่ได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) แนวการก่อสร้างเขื่อนของรัฐ เป็นแนวการก่อสร้างเขื่อนที่เป็นการเวนคืนเพื่อการก่อสร้าง และเว้นจากแนวเขื่อนมา 3 เมตรเพื่อทำเนินดินยึดตัวเขื่อน และบริเวณสวนเฉลิมพระเกียรติ ร.8 และพื้นที่สาธารณะใต้สะพานพระราม 8 2) แนวเขื่อนป้องกันตัวเองของเอกชน ได้แก่แนวเขื่อนกั้นน้ำที่อยู่ในที่ดินเอกชน ซึ่งเป็นลักษณะการสร้างเองโดยที่ภาครัฐไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ซึ่งพบว่าแนวเขื่อนกั้นน้ำส่วนใหญ่เป็นแนวเขื่อนคอนกรีต ทำให้เมื่อถึงฤดูที่ไม่มีน้ำพื้นที่เขื่อนกั้นน้ำจะมีระดับที่ต่างจากพื้นที่น้ำมาก ทำให้พื้นที่เขื่อนไม่เกิดการใช้งาน อีกทั้งเขื่อนที่เป็นคอนกรีตยังทำให้ทัศนียภาพที่สวยงามนั้นสูญหายไป อันเนื่องมาจากตัวโครงสร้างของเขื่อนที่ดูแข็ง และไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่ที่ร่มน้ำ

2) วัสดุพื้น จากการสำรวจพบว่าบริเวณถนนอรุณอมรินทร์มีการปรับปรุงสภาพของวัสดุพื้น มีการเว้นพื้นที่สำหรับเลนจักรยาน แต่พื้นที่ยังมีลักษณะการจัดการการใช้พื้นที่บางส่วนไม่สามารถใช้ได้จริง

ภาพที่ 4.46 วัสดุพื้นเท้าทางจักรยานบริเวณถนนอรุณอมรินทร์ (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

และภายในบริเวณพื้นที่ ส่วนใหญ่ใช้วัสดุคอนกรีต สะท้อนดูดซับความร้อนได้เร็วแต่คลายความร้อนได้ช้า ไม่เหมาะสมเป็นลานถนนคนเดิน หรือพื้นที่สำหรับชุมชน

ภาพที่ 4.47 ลักษณะสภาพพื้นผิวสภาพลานบริเวณชุมชนย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี (ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย พ.ศ.2550)

3) องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ บริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นชุมชนแออัดที่มีสภาพทรุดโทรม จึงมีการจัดการทางด้านองค์ประกอบของภูมิสถาปัตยกรรมนั้นไม่พร้อมต่อการใช้งาน มีลักษณะที่ไม่สวยงามและเหมาะสมต่อการไว้

ภาพที่ 4.48 องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ภายในชุมชนย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

ภาพที่ 4.49 สภาพที่ทิ้งขยะบริเวณริมทางเดินชุมชนวัดดาวดึงษาราม(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

อย่างไรก็ตามยังมีพื้นที่บริเวณริมถนนอรุณอัมรินทร์ที่มีการปรับปรุงสภาพการใช้งาน ทั้งบริเวณป้ายรถเมล์และป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสม แต่ภายในซอยชุมชนยังไม่มี การคำนึงถึงเท่าที่ควร

ภาพที่ 4.50 ป้ายและอุปกรณ์ประกอบถนนริมถนนอรุณอัมรินทร์(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมภายในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง

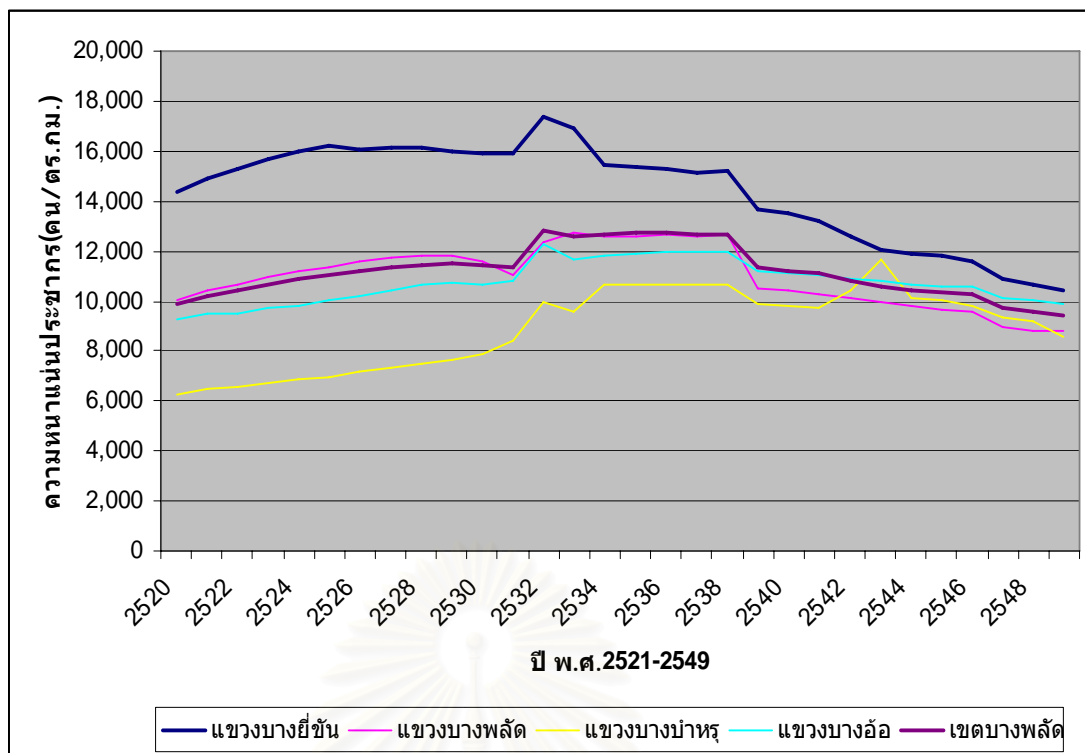
4.3.1 ลักษณะทางสังคม

สภาพทางสังคมของชุมชนในพื้นที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด ซึ่งเป็นชุมชนการเกษตรกรรมแต่เดิมมีองค์ประกอบไม่ซับซ้อน มีวัด วัง เป็นศูนย์กลางของชุมชน การพัฒนาในการคมนาคมขนส่งทางบกที่สะดวกสบายยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางสังคม จากความเป็นชุมชนเกษตรปลูกพืช ผัก ผลไม้เป็นชุมชนเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรและการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมือง แต่ยังคงปรากฏการรวมตัวทางสังคมเป็นครั้งคราว เช่นการรวมตัวของชุมชนทางพิธีกรรมศาสนาบริเวณวัด เป็นต้นเนื่องจากในพื้นที่ส่วนใหญ่มีชุมชนเก่าที่รวมตัวกันมานาน กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นลักษณะเชิงประเพณี เช่น การทำบุญที่วัด การจัดตั้งศาลาโรงธรรม ฯลฯ ส่วนใหญ่คนในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ และมีผู้นับถือศาสนาอิสลามและคริสต์เป็นส่วนน้อย

ความหนาแน่นของประชากรในบริเวณพื้นที่

ปี พ.ศ.2520-2529 จำนวนประชากรเขตบางพลัด มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ หลังจากนั้นช่วงปี พ.ศ.2530-2536 มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของประชากรสลับกันไป เนื่องจากมีการแบ่งเขตแยกออกมาจากเขตบางกอกน้อย และมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่แขวงใหม่ และมีการตั้งแขวงอรุณอมรินทร์ แยกออกไปอยู่เขตบางกอกน้อย ทำให้มีพื้นที่แต่ละเขตมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างอาคารสูงเพื่อพักอาศัย ทำให้การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน โดยที่ผู้อยู่อาศัยเดิมย้ายออกไปอยู่ที่อื่น สาเหตุหลักคือปัญหาน้ำท่วม ในปี พ.ศ.2537-2538 จึงเริ่มมีผู้คนย้ายเข้ามาอยู่เมื่ออาคารชุดพักอาศัยสร้างแล้วเสร็จทำให้มีประชากรเพิ่มขึ้น หลังจากนั้นน้ำท่วมในปลายปี พ.ศ. 2538 ประชากรเริ่มลดลง ซึ่งคาดว่าผลมาจากประชากรที่เข้าพื้นที่เริ่มย้ายออกไปอยู่ที่อื่น เนื่องจากหลีกเลี่ยงปัญหาน้ำท่วมตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน จำนวนประชากรลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วประเทศ มีทำให้ประชากรย้ายออกเป็นจำนวนมาก

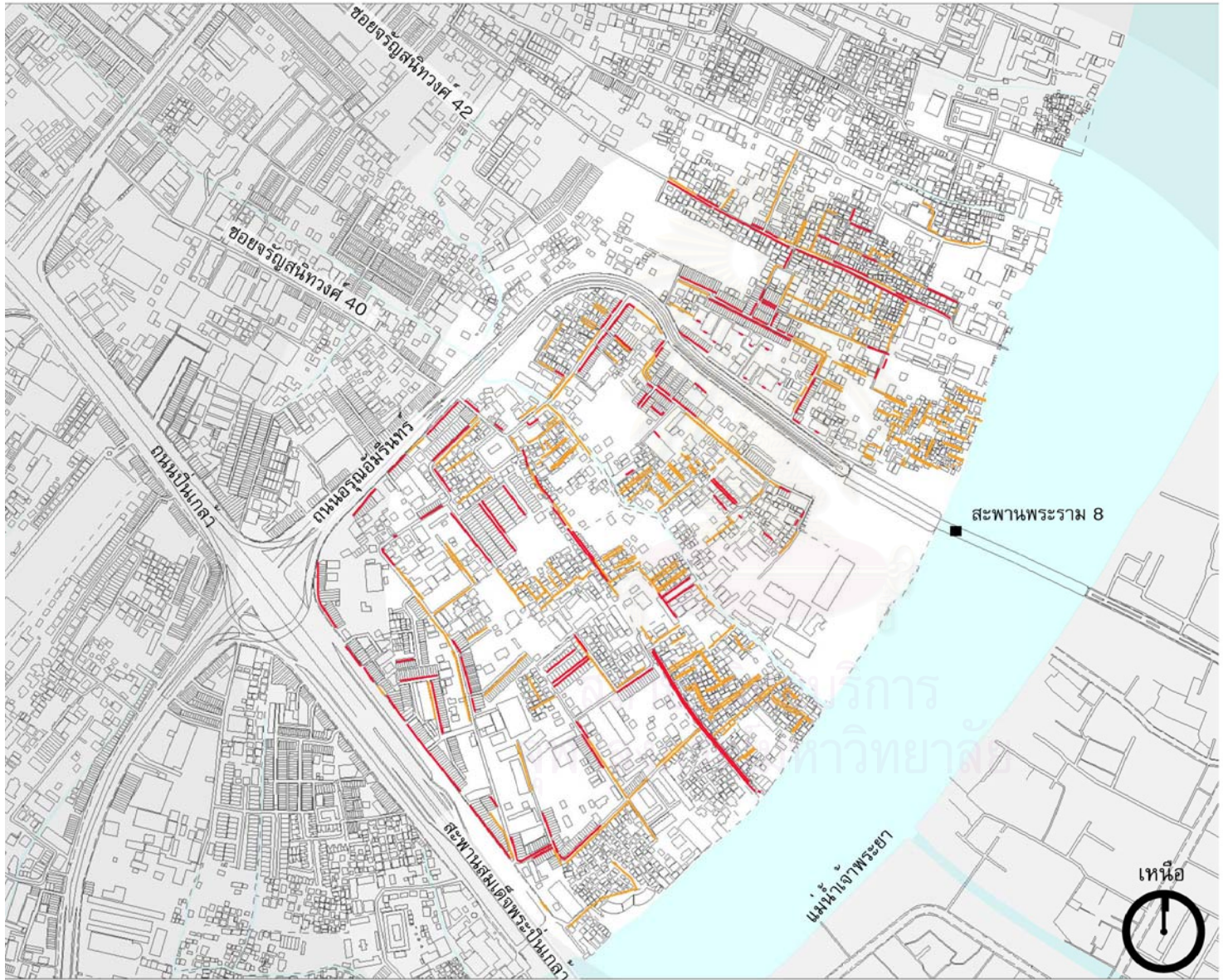
พ.ศ.2543 มีการย้ายออกอีกเนื่องจากการเวนคืนที่ดินเพื่อก่อสร้างสะพานพระราม 8 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของชุมชนบ้านปูนแต่เดิม ทั้งสิ้นประมาณ 76 ไร่เศษ ซึ่งประกอบด้วยที่ดินเอกชนประมาณ 30 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นที่ดินของกรมธนารักษ์ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และที่ดินบางส่วนของวัดอีกสองแห่งคือ วัดอมรคีรี (วัดสามกฐิ) และวัดน้อยนางหงษ์ เพื่อการก่อสร้างสะพานพระราม 8 ทั้งในส่วนของถนนระดับพื้นดินเชิงลาดสะพาน และตัวสะพาน โดยกำหนดให้เขตทางกว้างประมาณ 40-100 เมตร ยาวประมาณ 3,750 เมตร พ.ศ.2545-ปัจจุบัน มีการย้ายออกตามลำดับอย่างต่อเนื่องอันเนื่องมาจากปัญหาน้ำท่วมเดิม และมีการก่อสร้างอาคารพักอาศัยรวมมากขึ้น จึงทำให้ภายในพื้นที่มีจำนวนประชากรแฝงที่มาซึ่งสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งมีการกระจุกตัวของประชากรอยู่บริเวณชุมชนใกล้วัด เช่นชุมชนวัดดาวดึงษาราม ชุมชนวัดคฤหบดี ฯลฯ และยังมีกระจายตัวตามคลองซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม

ตารางที่ 4.6 ตารางกราฟแสดงค่าความหนาแน่นของประชากรในเขตบางพลัด (ที่มา : สำนักงานเขตบางพลัด, 2550)

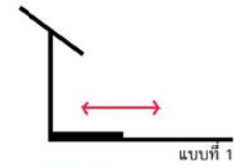
จากการวิเคราะห์ความหนาแน่นของประชากรในบริเวณพื้นที่พบว่าประชากรมีการย้ายออกอย่างต่อเนื่องอันเนื่องมาจากสภาพปัญหาทางกายภาพ การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่สามารถช่วยให้สภาพทางกายภาพดีขึ้น ช่วยให้ประชากรที่พักอาศัยได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นกับพื้นที่ จะส่งผลให้ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับพื้นที่ โดยผังเมืองรวมพ.ศ.2549 ได้กำหนดให้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูงและบางส่วนที่เป็นพื้นที่พาณิชย์กรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี
 URBAN REHABILITATION OF RAMA VIII BRIDGE
 AREA, THONBURI

ทำการสำรวจจากความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของประตูกับทางเดินภายในบริเวณชุมชนแสดงถึงสภาพความเป็นชีวิตสังคมเมือง

รูปแบบความสัมพันธ์ที่มีหน้าบ้านหันเข้าสู่ถนน โดยแสดงความสัมพันธ์กับทางเดินหรือถนนโดยตรง

รูปแบบความสัมพันธ์ที่มีหลังบ้านหันเข้าสู่ถนน โดยไม่แสดงความสัมพันธ์กับทางเดินหรือถนน ซึ่งอาจมีรั้วหรือกำแพงกั้นพื้นที่ระหว่างกัน

สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย

แผนที่ 4.22 ระดับปฏิสัมพันธ์ของคนในอาคารและคนเดินเท้าโดยวิเคราะห์จากจำนวนประตูทางเข้าที่หันออกมาสู่ถนน

จากแผนที่ 4.21 ระดับปฏิสัมพันธ์ของคนในอาคารและคนเดินเท้าโดยวิเคราะห์จากจำนวนประตูทางเข้าที่หันออกมาสู่ถนน พบว่ามีลักษณะของประตูที่หันเข้าสู่ถนนน้อย และความสัมพันธ์ของหน้าบ้านกับแม่น้ำลำคลองน้อย พื้นที่แม่น้ำลำคลองเดิมกลายเป็นพื้นที่หลังบ้าน ในขณะที่ชุมชนก็มีความสัมพันธ์กับถนนน้อย ทำให้ระดับปฏิสัมพันธ์กับถนนน้อย ขาดความมีชีวิตชีวาของพื้นที่ ทำให้พื้นที่นั้นมีความปลอดภัยในการเดินน้อยลงและทำให้เกิดอาชญากรรมในบริเวณพื้นที่ และยังขาดความหลากหลายของอาคารในการใช้พื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางพื้นที่มีระดับปฏิสัมพันธ์กับถนนสูง มีลักษณะของการค้าขาย และมีผู้คนสัญจรไปมา มาก ได้แก่บริเวณซอยวัดดาวดึงษาราม และซอยวัดคฤหบดี จึงนับเป็นลักษณะเฉพาะที่ดีของพื้นที่หลังการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสัญจรจากทางน้ำสู่รูปแบบการสัญจรทางบก

ภาพที่ 4.51 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประตูและถนนภายในชุมชน(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย พ.ศ.2550)

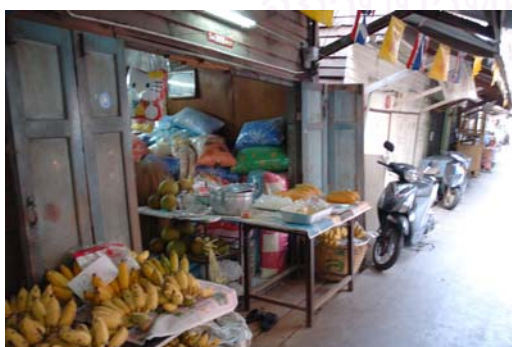
แต่อย่างไรก็ตามการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประตูและถนนบริเวณพื้นที่ริมน้ำมีระดับต่ำ ซึ่งทำให้พื้นที่ริมแม่น้ำ ลำคลองกลายเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยาก และผู้คนให้ความสำคัญลดลง บางพื้นที่กลายเป็นพื้นที่ที่ทรุดโทรม เช่น บริเวณพื้นที่อุตสาหกรรมเดิมที่ถูกทิ้งร้าง พื้นที่ของบ้านบางยี่ขันเดิมโบราณสถานสำคัญถูกทิ้งให้ทรุดโทรมไม่มีการฟื้นฟูบูรณะ

ประเพณี วัฒนธรรมและกิจกรรมภายในพื้นที่

ชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนเก่าที่มีการรวมตัวกันมานาน มีความสัมพันธ์และมี กิจกรรมร่วมกันในลักษณะเป็นประเพณี เช่น การทำบุญที่วัด การแข่งเรือ ฯลฯ ส่วนใหญ่คนในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ และมีผู้นับถือศาสนาอิสลามและคริสต์เป็นส่วนน้อย ซึ่งในฝั่งธนบุรีนั้นมีชาวจีนมากมายมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ในย่านนี้ยังเป็นย่านของกลุ่มคนอีกเชื้อสายหนึ่งนั่นคือ มุสลิม โดยชุมชนมุสลิมในธนบุรีจะตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่บริเวณบางอ้อ เขตบางพลัด เรื่อยลงมาทางใต้จนถึงบริเวณสะพานพระราม 9 หรือสะพานแขวน และอยู่ตามริมคลองสายหลัก ได้แก่ คลองบางกอกใหญ่และคลองบางกอกน้อย รวมถึงคลองย่อยต่างๆ ที่แยกจากคลองหลัก ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาชุมชนเหล่านี้ยังมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาร่วมกัน อันเป็นวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันเข้า-ออกพรรษาและวันสงกรานต์ เป็นต้น ชุมชนเหล่านี้ก็มีโอกาสทำบุญกุศลและมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเวียนเทียน และก่อพระเจดีย์ทราย วัดที่เป็นศูนย์กลางที่มีคนไปร่วมทำบุญกันมากกว่าแห่งอื่น ก็คือ วัดพระยาศิริโอยสวรรคค์ เนื่องจากตั้งอยู่ในย่านใจกลางของชุมชนต่าง ๆ ส่วนวัดที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

และเนื่องจากบริเวณพื้นที่สวนสาธารณะได้สะพานพระราม 8 นั้นเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในระดับเมือง จึงมีการจัดกิจกรรมเป็นศูนย์รวมผู้คนในวันสำคัญที่มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลองขึ้นได้แก่ พระราชพิธีทางน้ำ วันลอยกระทง วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันปีใหม่ นอกจากนั้นยังมีการจัดกิจกรรมของชุมชนในบริเวณพื้นที่อยู่เป็นประจำถือเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญของพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรีที่สำคัญ นอกเหนือจากพื้นที่สาธารณะของเมืองที่กล่าวขึ้นแล้วยังมีพื้นที่สาธารณะของชุมชนที่ใช้จัดกิจกรรมในการออกกำลังกาย เป็นสนามเด็กเล่น และจัดพิธีกรรมทางศาสนาขึ้นในจุดที่เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนด้วย

พื้นที่ที่มีการสัญจรที่คึกคักและหลากหลายจะส่งผลให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจ พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์กรรมที่ดีต้องสามารถรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น และสอดคล้องกับลักษณะเศรษฐกิจและสังคมภายในพื้นที่นั้น จะสามารถบ่งชี้ถึงการให้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ พื้นที่ที่อยู่ระหว่างเส้นทางสัญจรของผู้คนจะมีกิจกรรมการค้าขายและการประกอบกิจการที่เข้มข้นกว่าบริเวณอื่นในพื้นที่ โดยเฉพาะเส้นทางการสัญจรที่เป็นทางเท้าทางจักรยานที่มีความสัมพันธ์กับจุดศูนย์รวมการสัญจร ป้ายรถเมล์ และท่าเรือต่างๆจะมีกิจกรรมการค้าขายที่คึกคักกว่าบริเวณอื่น เช่น บริเวณชุมชนซอยวัดดาวดึงษารามและบริเวณชุมชนวัดคฤหบดี ซึ่งเกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาศัยประโยชน์จากคนเดินผ่าน เช่น ร้านขายของ ร้านเสริมสวย ร้านตัดผม ร้านให้บริการต่างๆ ซึ่งจะต่างกับพื้นที่ที่เดินผ่านค่อนข้างบางตา เช่นพื้นที่บางส่วนของชุมชนที่เป็นซอยตัน และพื้นที่ย่านพักอาศัยในชุมชนต่างๆ

ภาพที่ 4.52 แสดงกิจกรรมการค้าบริเวณพื้นที่ชุมชนย่านสะพานพระราม 8 ธนบุรี(ที่มา : การสำรวจของผู้วิจัย, 2550)

พิธีพระราชดำเนินทางชลมารค

เทศกาลลอยกระทง

การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ

เทศกาลวันปีใหม่

วันอนุรักษ์ศิลปกรรมวัฒนธรรม

งานแข่งเรือประจำปี

ภาพที่ 4.53 กิจกรรมของชุมชนภายในพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ถนนบุรี(ที่มา:www.multiply.com)

4.3.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจสำคัญได้แก่ การลงทุนประเภทห้างสรรพสินค้า รวมทั้งด้านอสังหาริมทรัพย์ และเกิดกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมต่อกับพื้นที่ เชื่อมต่อกับโครงข่ายการคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของฝั่งเกาะรัตนโกสินทร์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการค้าและบริการเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากสถานประกอบการที่มีอยู่มากในเขตบางพลัด รองลงมาได้แก่อาชีพรับราชการ ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้าง

อาคารที่มีการใช้ประโยชน์ในเชิงการค้า

พื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 อนุบุรี ในปัจจุบันรูปแบบทางการเข้าถึงของพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลง มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเพียงแค่อำเภอชุมชนที่พักอาศัยและพื้นที่ใกล้เคียง และรูปแบบของอาคารพาณิชย์กรรมริมถนนสายหลัก ส่วนใหญ่มีรูปแบบร้านค้า ตลาดสด แผงลอยที่ไม่ถาวร ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบทางการค้าได้ดังนี้

- ก) บริเวณที่เป็นอาคารพักอาศัย-พาณิชย์และสถานประกอบการ ประเภทร้านค้าอาหาร ร้านอาหาร สถานอาบอบนวด โดยอาคารที่อยู่ติดถนนสายหลักจะมีสภาพเป็นพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรม
- ข) กลุ่มอาคารบ้านพักอาศัยบริเวณซอยวัดดาวดึงษาราม โดยเป็นอาคารไม้ 1-2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบริเวณพื้นที่ชั้นล่างเป็นที่ค้าขาย เป็นบริเวณที่มีร้านค้าอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีลักษณะอยู่ในซอยวัดดาวดึงษาราม ซึ่งเป็นเส้นทางหลักของคนในพื้นที่เรื่อยไปตั้งแต่ชุมชนวัดดาวดึงษารามจนถึงวัดบางยี่ขัน
- ค) กลุ่มอาคารบ้านพักอาศัยบริเวณซอยวัดดาวดึงษารามจากท่าเรือดาวดึงส์ โดยเป็นอาคารไม้ 1-2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบริเวณพื้นที่ชั้นล่างเป็นที่ค้าขายอาหาร ร้านเสริมสวย เป็นบริเวณที่มีร้านค้าอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อให้บริการแก่ชุมชน
- ง) กลุ่มอาคารบ้านพักอาศัยบริเวณซอยวัดคฤหบดี โดยเป็นอาคารไม้ 1-2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบริเวณพื้นที่ชั้นล่างเป็นที่ค้าขายของชำทั่วไป ซึ่งให้บริการชุมชนและผู้สัญจรผ่านท่าเรือวัดคฤหบดี
- จ) บริเวณกลุ่มอาคารสูง 3-4 ชั้นมีลักษณะกิจกรรมการค้าแบบร้านค้าขายส่งและขายอาหาร ซึ่งให้บริการริมถนนสายหลัก โดยเป็นอาคารพาณิชย์ที่เปิดชั้นล่างเป็นหน้าร้านค้าขาย
- ฉ) กลุ่มอาคารบ้านพักอาศัยบริเวณซอยวัดคฤหบดี โดยเป็นอาคารไม้ชั้นเดียวเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบริเวณพื้นที่ชั้นล่างเป็นที่ค้าขายของชำและของสด ซึ่งให้บริการชุมชนและผู้สัญจรผ่านซอยวัดดาวดึงษาราม
- ช) กลุ่มอาคารบ้านพักอาศัยบริเวณซอยวัดบวรมงคล โดยเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2-3 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ โดยมีบริเวณพื้นที่ชั้นล่างเป็นที่ค้าขายของชำทั่วไป ซึ่งให้บริการชุมชนและผู้สัญจรผ่านท่าเรือวัดบวรมงคล
- ซ) บริเวณพื้นที่ริมถนนอรุณอมรินทร์เป็นอาคารสูงไม่เกิน 4 ชั้นโดยชั้นล่างเปิดเป็นร้านค้าและสถานบริการแก่ผู้คนที่มาใช้บริการแก่พื้นที่สาธณะบริเวณสะพานพระราม 8

4.3.3 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

พื้นที่ศึกษาอยู่ไม่ห่างเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำน้ำที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วยให้การเชื่อมต่อพื้นที่ศึกษากับกรุงรัตนโกสินทร์และแหล่งท่องเที่ยวริมแม่น้ำเจ้าพระยา อย่างไรก็ตามสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่พื้นที่ศึกษา ได้แก่ สวนหลวงร.8 พื้นที่สาธารณะเชิงสะพานพระราม 8 หอชมทิวทัศน์ซึ่งเป็นจุดชมวิวทัศนียภาพที่สวยงามที่สุดในกรุงเทพฯ ในขณะที่ร่องจากอาคารโบสถ์ 2

ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของบริเวณโดยรอบส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น ชุมชนบ้านปูน อาคารเก่าโรงเรียนการช่างอินทราชัย บ้านบางยี่ขัน วัดคฤหบดี และโรงงานสุราบางยี่ขัน

โครงการท่องเที่ยวในบริเวณโดยรอบพื้นที่ศึกษา

ถึงแม้ว่าบริเวณพื้นที่ย่านสะพานพระราม 8 ขณะนี้จะไม่ได้อีกเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกรุงเทพฯ แต่จัดว่าเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดของกรุงเทพฯ ซึ่งก็คือ บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และบริเวณกรุงธนบุรีที่อยู่ตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณดังกล่าวนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ สถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางน้ำ และเทศกาลงานประเพณี ซึ่งส่วนที่โดดเด่นที่สุดประกอบด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานจำนวนมาก สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ในขณะเดียวกัน บริเวณพื้นที่ยังได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเส้นทางจักรยาน(แผนที่ 4.22) ในพื้นที่โดยกรุงเทพมหานครและสมาคมจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวโดยมีเส้นทางที่ผ่านพื้นที่ คือ เส้นทางท่องเที่ยว เส้นทางจักรยานย่านเก่าบ้านปูนบางยี่ขัน มีเส้นทางตั้งแต่สะพานพระปิ่นเกล้า วังเข้าสู่บริเวณสะพานพระราม 8 เข้าชมชุมชนบ้านปูนแล้วไปอ้อมกลับมาที่บริเวณวัดคฤหบดี และอีกเส้นทางหนึ่งคือเส้นทางตั้งแต่สะพานกรุงธนถึงบริเวณวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย

แผนที่ 4.22 เส้นทางท่องเที่ยวทางจักรยานย่านเก่าบ้านปูน-บางยี่ขัน (ที่มา : สำนักงานเขตบางพลัด)